ProARME

Anul VII ● Nr. 1–2 (23–24) ● ianuarie–aprilie 2016

Revistă trimestrială de cultură militară şi patriotică

www.proarme.ro

pag. 3

Interviu

Colonelul (r) Florian Gârz

pag. 13

Cavalerii Crucii de Fier din Armata română

Eroul de la Stalingrad

pag. 29

ProHISTORIA

Naţionalismul românesc în vremea lui Matei Basarab

Ceea ce suntem contribuie mai mult la fericirea noastră decât ceea ce avem.

Arthur Schopenhauer

Comentariul ediţiei

Un veac de la Marea Iluzie

de **Zalmo de Gikos**

Un veac încheiat de la „evenimentul” redat în titlu se va rotunji perfect, bineînţeles, abia peste doi ani, adică în 2018, dar, având în vedere că pentru românii de pretutindeni primul pas în adevăratul sens al cuvântului pe calea Marii Uniri a fost făcut atunci, în vara anului de graţie 1916, am zis că musai trebuie să marcăm şi noi momentul aici, în paginile „ProARME”-lor. S-ar fi cuvenit, poate, să realizăm o ediţie tematică, dar cum nu avem forţele necesare – şi, de altfel, de la bun început revista nu a fost croită pe un astfel de calapod – considerăm că fie şi prin acest scurt comentariu cu rol de editorial, eventual prin reproducerea pe prima copertă a portretului regelui Ferdinand Întregitorul trebuie să salutăm, cumva, acest eveniment de incomensurabilă importanţă în istoria României şi a lumii. Cu atât mai important cu cât, dincolo de faptul că nu a fost nici pe departe anticipat atunci când, în vara de foc a lui 1916, soldaţii români au primit ordin să treacă arcul Carpaţilor, pentru eliberarea Transilvaniei îndelung oprimate, a fost obţinut în urma unor jertfe greu de surmontat pentru o naţiune totuşi tânără, în plin avânt demografic, ca să nu mai amintesc de umilinţa îndurată de diplomaţii noştri pe la uşile marilor puteri după aceea care, văzându-se cu sacii în căruţă, dădeau semne de amnezie vizavi de promisiunile din deschidere. A fost şansa noastră că atunci, ca de altminteri şi azi – culmea potrivelii! –, marii tartori ai lumii să-şi rezolve ecuaţia privind echilibrul mondial şi în special european raportându-se la această mare necunoscută care rămâne Rusia, pe atunci intrată în pasa sângerie a bolşevizării, acum în frigurile recâştigării stimei de sine, astfel că între două rele, adică între o Rusie puternică dar oricând capabilă de surprize neplăcute aici, la gurile Dunării, cu debuşeu direct în întreaga Peninsulă Balcanică după care Dumnezeu mai ştie unde, şi o Românie Mare, care-i poate stăvili cât de cât apetitul imperialist către centrul continentului, cum odinioară jucase un rol aproximativ similar în calea otomanilor, balanţa a fost înclinată cum ştim. Din nenorocire însă, exact ca atunci când nu este să fie, Marea Unire nu a apucat, cum ar veni, să se coacă… Motivele sunt multe şi mărunte şi nu e nici locul nici specialitatea noastră să le disecăm. Spunem doar că Ferdinand a ieşit prea repede din scenă, ca şi vrednica de pomenire Maria a României, Regina, o pradă prea uşoară după aceea pentru clasa politică românească şi, mai ales, pentru cupidul ei fiu, blestematul rege Carol al II-lea, care a făcut praf în nici zece ani întreaga operă a predecesorilor săi de la Mihai Viteazul încoace. Prin încurajarea corupţiei şi a dezbinării, prin neglijarea rostului armatei şi prin culcarea pe o ureche cum că, aşa cum ne-a ajutat în 1916, ne va ajuta şi pe mai departe Antanta, în special Franţa, sora noastră mai mare, chipurile, care Franţa, între noi fie vorba, nu a dat pe noi mai mulţi bani nici atunci, după cum nu dă nici azi, în momentul acesta, exceptând cazurile, destul de rare de alfel, când îi ţâţâie fundul ei însăşi, atunci abia fiind în stare să joace cu inocentă artă orice rol posibil şi imposibil, dar mai ales pe acela de… Mare Aliată, vezi Doamne, întru binele nostru… Vina însă că n-am fost capabili să ne apărăm frontierele României Mari este exclusiv a noastră şi îndeosebi a trogloditului care, în urma combinaţiilor de culise de acum cunoscute, cu ajutorul unor marionete dornice de grabnică parvenire, între care s-au găsit şi militari de profesie, nu numai „diplomaţi” şi trepăduşi de cabinet, s-a cocoţat pe tronul gloriosului rege Ferdinand, deceniul care a urmat din momentul respectiv până când Stalin a dezgropat securea războiului – căci e clar că pentru români nu Hitler, cum ar fi tentaţi să creadă unii, ci bolşevicul de la Kremlin a pus paie pe foc! – demonstrând nimic altceva decât că este un rege prea mic pentru o Românie atât de Mare. Ce a urmat se ştie, iar ce este trăim noi acum, aşteptând ca Moldova de dincolo de Prut să ne pice în braţe precum o pară mălăiaţă în gura lui nătăfleaţă, că altminteri atâta ne trebuie, să întindem mâna şi s-o rupem din pomul încă straşnic păzit al tătucului Putin, deşi el se face că sforăie în regim democrat…

Până una alta, să ne amintim, fiindcă, vorba ceea, amintirile încă nu se impozitează în România… Să ne amintim că am fost odată mari, dar că, neavând arme pe măsura misiunii ce ne revenea, nici comandanţi de oşti capabili, suntem ceea ce se vede azi, acum, în ceasul acesta, cu ochiul liber. Măcar să fim în stare să apărăm ceea ce avem, visând la ziua când nu graţie alianţelor de conjunctură, ci armelor noastre de luptă vom recuceri ceea ce ni se cuvine de dreptul istoric, dar ne-a fost jefuit prin dreptul sabiei. Singurul drept care, în ciuda cuvintelor trase frumos în glazură de ciocolată, a făcut, face şi va face legea cât va fi lumea lume.

Sărata Monteoru, 20 martie 2016

ProARME
Revistă de cultură militară şi patriotică
ISSN 2065-9903
2065 9905
Preţ: 7 lei

În colaborare cu Societatea Scriitorilor Târgovişteni

Director fondator: Bogdan DIDESCU

Colegiul editorial: George COANDĂ, Mihai STAN, Tudor CRISTEA, Victor PETRESCU
Redacţia: Karola KIM, Marius VASILE, Rheea DELFI, Dana-Irina STĂNCULEA (redactori), Puşa POPA (tehnoredactor), Octavian COVACI (grafică), Nicu TĂBĂCARU (marketing şi publicitate)

Adresa redacţiei:
Bucureşti, sector 6, strada Sibiu nr. 4, bloc OD2, sc. 1, ap. 5, cod 061541
E-mail: *pro.arme@yahoo.com*
Telefon: 0727.309.606

Regele **Ferdinand I**, în uniformă de mareşal al Armatei Române (Revista Artelor Grafice).

Se permite orice reproducere cu citarea sursei. Răspunderea juridică aparţine semnatarilor articolelor. Manuscrisele nu se înapoiază.

Colonelul (r) **Florian Gârz:**

„Decât să ai dreptate împotriva patriei, mai bine să greşeşti împreună cu ea!”

un interviu de **Dan Gîju**

Florian Gârz (n. 1 aprilie 1935, în comuna Borod, Bihor), licean militar la „Dimitrie Cantemir” (Predeal, absolvit în 1954, coleg cu scriitorul Marin Sorescu), apoi va urma Şcoala militară de ofiţeri activi „N. Bălcescu” (1957), Academia Militară (1972), ofiţer în Direcţia de Informaţii Militare, între 1961–1975 lucrând în ataşatura militară la Londra, Beijing şi Ankara, ca între 1978–1981 să conducă activitatea de culegere de informaţii în sfera de interes a NATO. Expert în analiza informaţiilor, şef al Secţiei de analiză-sinteză a DIM, consilier pe probleme de siguranţă naţională în diverse departamente ale Preşedinţiei (1991–1997). Este autor a numeroase cărţi încadrabile la capitolul „literatură de informare”, printre care *Surprinderea în războiul modern* şi *Bătălia aero-terestră* – 2000, publicate în anii ’80 şi confirmate, în special, de războiul din Golful Persic din 1990–1991. Alte titluri din relativ vasta şi complexa operă de specialitate (spionaj, geopolitică, istorie etc.): *Iugoslavia în flăcări* (1993), *NATO – Globalizare sau dispariţie?* (1995), *De la Atlantic la Urali. Renaşterea Europei* (1997), *Expansiunea spre est a NATO* (1997), *Noul popor ales. Pax americana* (1997), *CIA contra KGB* (1999), *Ghidul spionului român, Spionajul total în acţiune* (2001), *Democraţia hienelor/ Spionaj, sânge şi teroare, Spionaj şi diversiune* (2002), *Spionajul şi Puterea, Spionaj şi sex* (2003), *Cavalerii Apocalipsei, Istoria interzisă* (2005), *Antichrist în război, vol. I şi II* (2006), *Pápá, marele spion, Judecata de Apoi* (2007), *Turnul Babel*, vol. I, *Spionul Universal* (2008), *Turnul Babel*, vol. II, *Marea Înşelăciune* (2009), *Imperiile Răului* (2010), *Viitorul Secret, Noul Popor Ales* (2011), *Satan contra Antichrist, Războiul Giganţilor* (2012), *Consilier la Cotroceni* (2013), *Marea Apocalipsă* (2014) ş.a.

– *Stimate domnule colonel Florian Gârz, în biografia dumneavoastră, întâlnită în cărţile apărute la editura craioveană Obiectiv, îndeosebi, dar şi pe internet, se precizează, şi chiar este subliniat, că aţi fost „expert atât în culegerea de informaţii, cât şi în analiză şi prognoză, anticipând cu precizie evoluţii acolo unde servicii străine de informaţii de mare prestigiu au eşuat”. Oferiţi-ne, vă rog, două–trei detalii despre acele prognoze reuşite, eventual despre serviciile străine peste care aţi făcut respectivele prognoze*.

– Domnule colonel, eu asta pretind că sunt: analist politico-militar. Specialitatea mea a fost pe analiza de tip previzional. Este domeniul în care foarte uşor îţi rupi gâtul. Vreau să spun că puţini analişti, în serviciile de spionaj pe care le cunosc (americanul Robert Gates a fost unul dintre analiştii buni), ajung mari maeştri… Eu însă nu am emis această pretenţie, şi anume că sunt şi expert, asta aparţine altora, nu ştiu cine a strecurat-o. Dar ceea ce pot să vă spun este că de puţine ori am eşuat atunci când m-am pronunţat într-o problemă. Şi să vă dau una foarte recentă, pentru care am şi avut de suferit. Eram la Ankara, avusese loc lovitura de stat din Cipru, atmosfera era foarte inflamată, armatele – greacă şi turcă – au fost puse pe picior de război. Problema discutată în cele două „tratate”: vor debarca sau nu vor debarca turcii în Cipru? Era o efervescenţă feroce la Ankara, schimburi de informaţii, ataşaţii militari alergau înnebuniţi, unii la alţii, şi toţi se gândeau: va debarca sau nu va debarca armata turcă în Cipru? Acolo era şi maiorul Gârz, ataşat militar, cu pretenţie de analist… Am intrat în probleme, mai bine-zis am plonjat în criza cipriotă. Nu dau alte detalii, dar, aproximativ la două–trei săptămâni de la lovitura de stat din Cipru, şi când s-a pronunţat ideea de *Enosis*, adică unirea Ciprului cu Grecia, eu am ajuns la concluzia că armata turcă va debarca. Pe măsură ce trecea timpul, convingerea mea era din ce în ce mai fermă. Am informat centrala – Direcţia de Informaţii a Armatei – că armata turcă va debarca în Cipru. Şi am insistat pe această problemă. Vizavi de ambasada română din Ankara era ambasada Greciei; eu aveam relaţii bune cu grecii. Acolo era generalul-maior Thodos, care făcuse parte din grupul care a dat lovitura de stat din Grecia şi a instaurat „regimul coloneilor”. Spion până-n măduva oaselor. Asta apropo de cât de buni spioni sunt şi-n Grecia! S-a uitat în ochii mei, parcă-l văd şi acum, şi m-a întrebat: „Maiorule, tu ce părere ai, ce vor face nenorociţii ăştia de turci?” I-am spus: „Domnule general-maior, turcii vor debarca în Cipru.” S-a uitat la mine aşa – era mai bătrân ca mine, şi n-am să uit cât voi trăi! – şi a izbucnit în râs: „Băi, maioraşule, tu eşti tâmpit?!” Domnule general, oi fi eu maior, dumneavoastră general-maior, dar tâmpit nu sunt. Pregătiţi-vă, că turcii debarcă în Cipru! S-a lăsat pe rezemătoarea scaunului: „Ţi-ar conveni ţie! Şi ştiu şi de ce vrei să debarce, maioraşule. Tu ştii că eu te simpatizez, că noi avem… Ştiu că tu vrei dezmembrarea flancului de sud-est al NATO.” Aia e,

August 1958

domnule general-maior, demult vreau, de când eram în Anglia vreau dezmembrarea NATO. Vreau să se ducă dracu NATO acesta cu totul! „*Ha, ha, ha!*” Dă-i şi râzi, râdeam şi eu, că eu aşa discutam cu ei… Vine Hagerty, un adjunct al Secretarului de stat al SUA, se duce la Atena, apoi ajunge la Ankara… Lucrurile se încordau şi eu vedeam. Armata turcă începuse să mişte, divizia de la Mersin era în mişcare – eu aveam informaţii precise, aveam sursele mele –, s-au mişcat şi alte divizii, Corpul 6 tancuri era în alarmă… Mai ales, ştiusem – cu un an înainte aflasem – că fuseseră înfiinţate primele unităţi de infanterie marină turceşti, la Mersin. La scurtă vreme, Thodos îl trimite pe ataşatul naval la mine, la ambasadă, pe Nomikos Michael, care era căsătorit cu o englezoaică: „Băi Florine, uite, m-a trimis generalul la tine… Tot mai susţii ideea aia tâmpită, a ta, că turcii debarcă în Cipru?” Măi Michael, nu numai că susţin, dar convingerea mea că turcii debarcă a crescut. Dar acum spune-mi tu: Hagerty cu ce a venit de la Atena? Că a venit Hagerty de la Atena la Ankara… „Păi, zice Michael dezamăgit, a venit cu… mâna goală!” Michael, i-am zis, du-te la ambasadă şi pregătiţi-vă. Nu vor trece zile, şi armata turcă debarcă. S-a înfuriat: „Du-te dracu de nebun, *comunist dirty*!” Eu îi spuneam *capitalist dirty*, iar el îmi spunea mie *comunist dirty*, dar eram prieteni la cataramă. Şi a plecat. Între timp, maiorul Gârz, dintr-o sursă pe care, din respect, n-am s-o spun niciodată, cu riscul de a plesni – occidental, poziţie mare! –, cu care aveam relaţii bune, invitaţi fiind la un dineu, înainte de a pleca, vine şi, punându-mi mâna pe umăr îmi zice: „Floriane, du-te dracului acasă, că…” Şi-mi spune exact ziua, ora şi locul debarcării armatei turce. Era o sursă pe care nu aveam dreptul să o pun la îndoială. M-am dus acasă, am format telegrama: „Armata turcă debarcă la Kyrenia, dimineaţa, în ziua de…, ora…” Am cerut să se descifreze telegrama, şi să mi se dea la aceeaşi legătură, pe staţia radio, că Direcţia Informaţii a înţeles mesajul. Mi s-a dat această confirmare şi abia atunci m-am dus şi m-am culcat. Pe la ora 4–5 dimineaţa, secretarul – locotenentul Nicolae Păsuţ – urla prin ambasadă, a venit la mine, a trântit uşa la dormitor. Ce e? „Tovarăşe maior, sculaţi-vă, că au debarcat turcii! Exact cum aţi spus dumneavoastră în telegramă….” Păi şi ce? Am spus, gata, au debarcat, la revedere, ce mai vrei? Rezultatul: a doua zi, ambasada greacă era înconjurată de jandarmi; stare de asediu, şi pe geam, generalul Thodos – că de la mine din dormitor se vedea la el în ambasadă – îmi făcea semne, disperat, cu mâna, să vin la el. M-am dus la generalul Thodos. Erau acolo toţi trei ataşaţii militari – aero, naval şi terestru –, toţi fierţi… Mai lungim coada vulpii, că şi spionii ştiu să mintă, dar eu nu exagerez aici. Generalul Thodos a luat poziţia de drepţi, s-a uitat la mine: „Domnule maior, v-am chemat să-mi cer scuze în numele colectivului meu, pentru prostia şi incapacitatea noastră de a vă înţelege şi de a vă lua în serios. Aţi avut dreptate! Tot ce aţi spus dumneavoastră s-a confirmat. Dacă ar fi dreptate în lume, maiorul Gârz ar trebui făcut general, şi generalul Thodos ar trebui redus la gradul de maior.” Asta a spus-o de faţă cu cei doi. Domnule, a venit plângând, avea lacrimi în ochi, m-a sărutat pe obraji, mi-a spus că dacă vreau să mai stau bine, dacă nu – pot să plec… Nu era cazul să plec, aşa că am zis: Mai stau, hai să discutăm. Atunci, a băgat dispozitivul de bruiaj, împotriva aparaturii de ascultare – că toţi eram ascultaţi –, şi acum, l-am întrebat eu pe el: Bun, şi ce a făcut armata dumneavoastră? „Armata noastră e pe picior de război, ne-am concentrat, avem concentrare sus, în Tracia turcească, Armata I e concentrată, flota de război…, între Turcia şi Grecia poate să izbucnească războiul în orice clipă.” Dar flota turcă ce face? „Păi, flota turcă este concentrată aşa…, o grupare este aici, o alta aici…” L-a chemat pe secretarul cu telegramele cifrate şi mi-a dat tot ce mi-a dorit sufletul. Vă imaginaţi că eu, cu toate astea, am venit, le-am pus pe telegramă cifrată şi le-am transmis acasă. Rezultatul: Dumitru I. Dumitru, şeful Direcţiei Informaţii, deşi eu de săptămâni întregi am raportat că armata turcă debarcă în Cipru, a informat conducerea de stat şi de partid că nu va debarca. Acest lucru l-au făcut şi ataşatul militar american, şi ataşatul militar german, colonelul Golith, l-a făcut şi ambasada rusă, a spus că armata turcă nu debarcă, deci, servicii de spionaj autorizate au dat chix. Eu treaba aceasta am mai relatat-o, am spus, uite că ăia n-au putut, ăia nu…, singurul diplomat din sud-estul Europei, poate că din întreaga Europă, care a fost convins că turcii debarcă, a fost Gârz. Bun!... Rezultatul: am fost retras de la post înainte de termen. Trebuia să stau patru ani, am stat numai doi ani şi jumătate.

– *De ce?*

– Pentru că Dumitru I. Dumitru s-a făcut de râs… Telegrama asta au citit-o ofiţerii de la cifru, şeful de sector, şeful secţiei…, deci se ştia că maiorul Gârz, de la Ankara, a informat corect, iar partidul şi guvernul au fost minţite. Dumneavoastră ştiţi una din legi: ăştia care sunt competenţi sau supercompetenţi deranjează schemele, sistemele, şi, de obicei, sunt înlăturaţi. Am fost retras de la post înainte de termen…

– *Vi s-a reproşat ceva?*

– Am venit de la post… A trecut o săptămână, au trecut două, trei…, nu mi se mai făcea analiza activităţii la post. Şi într-o zi am cerut să ies la raport. M-am prezentat: Tovarăşe general, sunt maiorul… „Ştiu cine eşti!” M-am prezentat pentru că am de raportat o chestiune; sunt pregătit, am la mine rapoartele, documentele, tot, aştept să se facă analiza activităţii mele la post. Ştiţi ce a făcut Dumitru I. Dumitru? S-a ridicat în picioare, în poziţia de drepţi, s-a uitat la mine şi mi-a spus: „Tovarăşe maior, Direcţia Informaţii nu are a vă face nici un reproş pentru misiunea dumneavoastră din Turcia. Sunteţi liber!” Am rămas încremenit, m-am întors, am plecat… Şi atunci s-a adeverit o vorbă mai veche: decât să ai dreptate împotriva patriei, mai bine să ai dreptul să greşeşti împreună cu ea, că altfel, te ia mama dracului! Şi acum vă mai dau o prognoză, că două aţi cerut…

– *Două sau trei… Aceasta însă pe care mi-aţi relatat-o face cât trei!*

– Una e puţin, trei prea multe, aşa că vă mai ofer una… Eram nou venit la post. M-am străduit să-mi fac relaţii în stânga, în dreapta, am cules… Eu sunt comunicativ; am

avut şcoala britanică de spionaj, şi studiile şi tot, m-am format pe spionajul englez – şcoala, nu naţiunea! –, şi aveam principiul acela care se aplică între toţi spionii lumii: *You scratch my back and I'll scratch yours,* scarpină-mă pe spate ca să te scarpin şi eu pe tine. Vreau să vă spun domnule colonel, că între spionii de profesie din întreaga lume există un spirit de corp pe care foarte puţini îl cunosc; numai ei îl cunosc. Când te miroase că eşti spion, şi te miroase, du-te la el cu curaj. Şi vreau să vă spun o altă lege a spionajului: Nu-i cere niciodată unui spion de profesie informaţii despre ţara lui că te bagă-n… Şi-ţi mai dă şi-o palmă! Dar altfel, tot restul lumii este vandabil, negociabil şi discutabil. Cine nu înţelege treaba aceasta e un *Dobitoc*! Dacă există pe lume un spion de profesie purtător de vreo ideologie, acela nu este spion de profesie. Spionii profesionişti nu poartă ideologii. Nu au credinţe, pentru că în clipa în care ai o convingere, devii refractar la toate informaţiile care nu se încadrează în credinţa şi-n convingerile tale. Cine m-ar fi băgat pe mine-n seamă la Londra dacă eu lăudam comunismul şi pe Gheorghe Gheorghiu-Dej, să-mi dea mie informaţii, când ei doreau să distrugă comunismul?! Deci eu m-am debarasat de orice formă de ideologie cam de prin anul 1962. Sigur, n-am putut să-i spun secretarului de partid altceva decât că poziţia partidului nostru mă ajută în munca operativă.

– Ziceţi-mi despre a doua prognoză, vă rog…

– Eu am observat când se adunau nori în Orientul Mijlociu. Se adunau nori gravi. Între timp, în Turcia era o situaţie foarte dificilă; era stare de asediu. Diplomaţii străini nu aveau misiuni universale. În schimb, nouă ni se cerea să culegem informaţii şi din Ţara de Foc dacă se putea. Şi am văzut că în Orientul Mijlociu se adună nori… Mai discutam şi cu „englezul", Michael, care ştia că am fost în Anglia, să-mi mai spună şi mie ce crede. „Măi, nu-i a bună!", m-a zis. Ei aveau staţie de cercetare radioelectronică în Cipru şi mai primeau buletine informative d-acolo. Se-mput lucrurile? „Se-mput lucrurile". Se pregătea Războiul de *Yom Kippur*, din octombrie 1973. Cu ataşatul militar egiptean, generalul Ryad, aveam relaţii foarte bune. El era general, comandant de divizie în timpul războiului din 1956, şi vă daţi seama că nu puteam să-l întreb: Domnule general, vă pregătiţi cumva de război? Izbucneşte războiul cu Israelul? Că mi-ar fi spus: „Du-te bă-n aia a mă-tii!" Şi cum stăteam eu aşa cu el, ce-i trece maiorului prin cap? Dooomnu' general, dumneavoastră aţi lucrat cu divizia, dom'le, aţi dus acţiuni de luptă în condiţii de deşert… „Da, a confirmat, cu divizia cutare…" Şi atunci, i-am pus întrebarea cheie, capcană, nu de interviu, ci de om prost: Domnule general, care este cel mai bun sezon de desfăşurare a unei operaţii militare în deşert? El răspunde prompt, fără să clipească: „Luna octombrie, că atunci se întăreşte nisipul, se aşează şi poţi să ieşi cu tancurile…" I-am zis sărut mâna şi nu am mai avut nevoie de nicio altă explicaţie. M-am dus acasă şi am dat telegrama, am spus că la începutul lunii octombrie, în Orientul Mijlociu va izbucni un nou război arabo-izraelian. Începutul lunii octombrie… Am mai revenit şi, din luna mai, când a avut loc discuţia cu generalul, şi până în octombrie, am tot alimentat centrala. Bineînţeles că n-am fost crezut…

1982

– Ca şi cu turcii!...

– Am discutat treaba aceasta şi cu colonelul Allon, ataşatul militar izraelian, cu care aveam relaţii bune, şi chiar i-am spus: Domnule colonel, am auzit că arabii ăştia nenorociţi vor să vă… A replicat prompt, uşor zeflemitor: „Vezi-ţi mă, de treabă!... I-am zdrobit…, i-am terminat în Războiul de 6 zile, le-am distrus tot… Ăia? Măi, cine dracu te-a păcălit?!" L-am întrebat şi pe american. „Asta e propagandă!..." Pe 6 octombrie, arabii forţează Canalul de Suez, atacă prin surprindere linia fortificată Barlev, o cuceresc, şi pătrund adânc în Podişul Sinai. Toţi au rămas cu gurile căscate. Centrala nu m-a crezut. Dar, pe 6 octombrie, a început războiul asupra căruia le-am atras mereu atenţia. Acum, mă duc la ataşatul militar, colonelul israelian, şi acesta se uită la mine: „Măi maiorule, ai avut dreptate!... Şi nu te-am crezut. Măi, să ştii că uşa mea îţi este deschisă. De acum încolo, noi doi trebuie să discutăm." Asta a fost a doua situaţie în care eu am avut dreptate şi celelalte servicii n-au anticipat. Şi au mai fost şi altele! Dar să ne oprim aici…

– Dacă ar fi să faceţi o ierarhizare valorică a acţiunilor dumneavoastră pe frontul acesta din umbră, care ar fi cap de afiş?

– Din punct de vedere militar, al eficienţei militare adică, debarcarea din Cipru ar fi pe primul loc, pentru că am dat şi ora, şi locul exact, şi dacă s-ar fi luat în calcul, acţiunea turcilor ar fi eşuat, întrucât existau posibilităţi să fie stopată. Adică serviciile de spionaj, de la Tata Noe încoace au misiunea să prevină surprinderea. Prin informaţiile pe care le-am furnizat, eu am prevenit surprinderea. Dacă aceste informaţii ar fi fost crezute, sau dacă grecii ar fi luat în serios, ar fi crezut în debarcarea din Cipru şi s-ar fi pregătit, ei ar fi putut preveni surprinderea. N-au crezut şi au pierdut.

– Ce v-a determinat să solicitaţi în vara anului 1984 demisia lui Ceauşescu? Că aşa am citit undeva, că i-aţi solicitat demisia…

– Nu-i adevărat. O să iasă că am şi complotat ca să-l dau jos…

– Spuneaţi undeva, cândva, într-o discuţie amicală, că un ofiţer de contrainformaţii este un viitor trădător sau cam aşa ceva, că poate fi racolat... V-au supărat rău de tot contraspionii pe acolo, pe unde aţi fost, din moment ce gândiţi aşa ceva despre ei!

– Domnule colonel Gîju, o să vi se pară straniu, dar i-am respectat pe contraspioni. M-a învăţat acest principiu, să-i zic aşa, un spion evreu, care în timpul războiului a fost paraşutat în România, dar înainte de asta, a activat şi-n Occident. Îi zicea „Gheorghe Botezatu", însă e clar că nu acesta era numele lui cum nu mă cheamă pe mine Tutankamon. A fost un spion de mare anvergură. Înainte de a pleca în Anglia, am avut cu el o întâlnire secretă în Parcul Carol, pe la muzeu… Şi atunci mi-a spus: „Măi, dracu te ia dacă spui cuiva de întâlnirea aceasta a noastră!" După care mi-a precizat: „Vezi că pleci în ţara unde s-a născut capitalismul, unde şi-a scris Marx operele, tu eşti tobă de marxism – şi aşa e, eu sunt un dialectician şi vederile mele sunt de stânga, asta o recunosc după cum la fel de bine spun că nu aparţin de nicio ideologie!

–, dar fii foarte atent, că nu cu politica partidului ai să câştigi informaţii de la englezi.” Şi mi-a mai spus: „Cât vei fi tu ofiţer de informaţii pe linia-ntâi, să nu te pună dracu să antagonizezi serviciile de contraspionaj. Mai ales pe filatorii ăştia necăjiţi. Mă, poartă-te civilizat cu ei. Să nu plece niciodată cu mâna goală atunci când te simţi filat, lasă-l să-şi facă meseria. Pentru că-n ziua respectivă el trebuie să prezinte un raport. În funcţie de rapoartele pe care le prezintă, el primeşte un salariu… El are familie, copii… Ş-apoi să ştii: la filaj nu sunt daţi cei mai buni oameni din serviciile de spionaj, sunt dintre cei care nu au posibilităţi de creştere, şi dacă-i mai amărăşti şi tu, te-a bătut Dumnezeu. Îţi poate face şi-o provocare să pleci de-acolo mort, să vii în sac de plastic. Nu te purta dur cu ei, ca în filme…” Dom’le, aşa se face că eu am fost unul dintre cei mai buni prieteni ai serviciului de contraspionaj. Dacă aveam de muncit, în clipa în care am observat că sunt filat, i-am lăsat să mă fileze. Încercam să rup, ca să vadă că mă lupt cu ei, dar nu aşa de rău, ca să le dau lui posibilitatea să creadă că nu m-au scăpat. Nu m-au scăpat c-am vrut eu să nu mă scape…

– Dar cum anume procedaţi, practic vorbind?

– Renunţam la orice activitate operativă, îmi făceam un alt itinerar, îmi legendam ieşirea cu alte treburi, dar aveam de grijă să trec şi pe lângă un obiectiv de importanţă operativă, ca să scrie gagiul că „l-am prins pe bandit când a trecut pe lângă aia…” Domnu’, cu turcii, de pildă, care m-au filat odată, şi e drept că mi-am bătut o ţâră joc de ei, am sfârşit prin a deveni, să zicem, amici…, atâta câtă amiciţie poate încăpea în relaţia asta spion–contraspion. Adică i-am „plimbat” ceva, la sfârşit însă m-am retras într-o grădină, am comandat o cină bogată – ei erau vreo trei la o altă masă, nu mă scăpau din ochi –, după care, am chemat iarăşi chelnerul şi-am mai comandat un meniu, unul consistent. Ei, i-am zis, pe ăia trei îi vezi? „Da!” Bun, le duci mâncarea asta, băutura asta…, în fine, tot ce comandasem. Aşa se face că, la un moment dat, cei trei s-au pomenit cu chelnerii şi cu platourile cu mâncare plocon acolo, la masa lor. Şi am văzut când chelnerul arăta spre mine. Iar ăia s-au uitat şi ei, miraţi. Erau filatorii mei.

– Şi cum au procedat mai departe?

– Domnul meu, turcii au mâncat, au băut, s-au ridicat, au luat-o către uşă, să iasă afară, şi, la ieşire, şeful echipei s-a întors către mine şi mi-a făcut un anume semn cu mâna… În limbajul nostru, însemna „eşti liber, poţi să pleci în aia a mă-tii, unde vrei!” Adică…, eu mâncam, beam, iar ei se uitau la mine şi să înghită în sec? Cam aşa mă purtam eu cu contraspionii puşi pe urmele mele… Asta s-a întâmplat la Ankara… Ca pe urmă, de astă dată la Istanbul, când s-a sărbătorit aniversarea podului de peste Bosfor, să observ cum se tot ţinea după noi un tip înalt, îmbrăcat elegant, cum de altfel era toată lumea bună la evenimentul acela. Atâta doar că-l remarcasem că era tot timpul cu noi, de dimineaţa până seara. Inclusiv la restaurantele unde mâncam noi. Cum, de acum, aveam reţeta brevetată, de fiecare dată îl chemam pe chelner şi-i spuneam: Te rog să-i duci şi domnului – şi-l indicam discret – acelaşi meniu pe care-l avem noi… Desigur, ţi-l plătesc eu. S-a prins turcul, şi aşa se face că a doua zi-dimineaţa, la hotel, tocmai ce coborâsem când mă întâlnesc cu el în hol. „Domnule maior, zice, am reţinut…, aţi fost singurul gentleman din tot corpul acesta diplomatic, din lumea aceasta civilizată, care v-aţi uitat şi la mine. Iar eu… eram şi eu într-o… misiune.” Şi, pe scurt, a ţinut să mă asigure: „De astăzi, de la ora cutare, până mâine, la ora cutare, să nu vă faceţi griji. Puteţi pleca oriunde, puteţi face orice, sunteţi absolut liber. Când plecaţi din Istanbul?” I-am spus şi a continuat: „Dacă în acest interval de timp, vă supără ceva, aveţi nevoie de ceva…” şi mi-a dat cartea lui de vizită. Cam aşa lucram eu, domnul meu, cu organele de contraspionaj! Nu peste multă vreme apoi, când am plecat din Ankara, şeful contraspionajului din Secţia Legături Externe, colonelul Turan Soral, m-a urmărit. Ultimul filaj… Cheltuiam ultimii bani, intrasem să cumpăr un suvenir pentru acasă, am luat un obiect şi mă tot căutam prin buzunare să-i dau omului banii – un sârb era –, când numai ce-l aud: „Acesta e gratuit!” M-am uitat la el oarecum mirat: Cum gratuit?! Îmi arată spre un geam, unde apare capul colonelului Soral. Şi numai ce-l văd că-mi face cu mâna. El îmi oferise acel suvenir… Acum, ultima laudă de sine, ca să zic aşa, ţine de faptul că n-am fost un ofiţer compromis. Adică n-am fost nici observat, nici arestat, nici dat persona non grata. Plecam de la Ankara, era ultima mea misiune pe linia-ntâi; pe linia războiului invizibil. Se fac vizitele de plecare. Am făcut vizita de plecare şefului Direcţiei de contraspionaj a armatei turce, generalul Rejay Enǵyn, n-am să-l uit cât voi trăi. Ataşatul militar care a venit cu mine, vizită de prezentare, vizită de plecare. Ne-a servit, am discutat; aveam ceva comun cu acest general, de pe vremea când eu eram asistent al ataşatului militar la Londra, în 1961–1965, el a fost ataşat militar al Turciei în Anglia. Deja ne simpatizam, vorbeam limba engleză perfect amândoi. După ce am terminat, ne-a dat semn că putem pleca, s-a ridicat, m-am ridicat şi eu, s-a apropiat de mine aşa, şi mi-a pus mâna pe umăr: „Maiorule, sunt informat că ai fost foarte activ pe timpul prezenţei tale în Turcia. Îmi pare rău că nu te-am prins.” La care eu am bătut tare din călcâie, ca un ofiţer nazist, m-am uitat în ochii lui şi i-am răspuns: Domnule general, mie nu-mi pare rău! A fost un compliment pe care mi l-a făcut şeful contraspionajului militar turc.

– Una peste alta, văd că aveţi cuvinte de apreciere pentru turci... Sincer să fiu, şi eu cunosc câţiva urmaşi ai otomanilor de odinioară şi n-am ce să le reproşez, spre deosebire de ruşi, de pildă. Dar oare, cum vă explicaţi că aşa „gingaşi”, „ospitalieri” şi „generoşi” cum rar aţi mai întâlnit, care se ţin de cuvânt mai bine ca noi etc., cum scrieţi în cărţile dumneavoastră, ne-au călărit de ne-au sărit fulgii aproape patru secole şi, dacă nu ne orientăm bine, s-ar putea ca istoria să se repete?

– Vreţi părerea mea personală, da?

– Desigur, părerea dumneavoastră…

– Deci, unul ca mine, care cunosc istoria Imperiului Otoman, cunosc efectele administraţiei şi sistemului de stat otoman asupra Europei Occidentale şi asupra statului de tip modern, fiind între ei şi văzând lucrurile la faţa locului, regret că România nu a fost paşalâc!

– Aveţi argumente, înseamnă…

– Dacă România ar fi fost paşalâc, ar fi ieşit tot stat independent, cum au ieşit toate statele, dar gradul nostru de instruire, de organizare socială, statală, de statistică, de evidenţa populaţiei, de şcoli, de toleranţă şi de tot ceea ce doriţi dumneavoastră, noi am fi fost altfel, ieşeam mai bine, mai sănătoşi, nu era haosul acesta… Uitaţi-vă numai câţi domnitori au avut ţările române! Ne raportam la un stat şi o civilizaţie pe care Occidentul o respectă şi acum.

– Da, este o teorie bună… Ce idoli, ca să zic aşa, sau mai corect spus, ce maeştri aţi avut în anii de ucenicie?

– Domnule, aş vrea să notaţi, că n-o să vă spună nimeni, absolut nimeni în afară de mine, în vecii vecilor…

Maeştrii mei, cum le-aţi spus, primii doi dintre ei, s-a întâmplat să fie evrei. Adică nu a fost chiar o întâmplare, fiindcă până în 1961, când am plecat eu la post, în funcţiile cheie ale Direcţiei Informaţii, deci cei care conduceau şi efectuau spargeri de fronturi în statele occidentale, erau, toţi, evrei. Ei făceau spargeri pentru că toţi evreii pe funcţii importante din Occident le deschideau uşa. Datorită acestor evrei, un evreu român, care era pe o funcţie comercială în Germania Federală, a reuşit să cumpere o fabrică de tranzistori şi s-o aducă în România, în condiţiile unui embargo total al Statelor Unite ale Americii. Fabrica a fost dusă în mijlocul Atlanticului, a venit o navă românească, a fost trecută pe nava românească, a acostat apoi la Constanţa, şi aşa a apărut fabrica la Pipera... Prima fabrică de tranzistori din istoria lumii comuniste a fost în România! Numai evreii au putut face combinaţia aceea. Ei, şi pe mine, profesoara care m-a pregătit pentru Anglia a fost o evreică – nu-i dau numele –, dar aceasta a turnat în mine efectiv engleză, m-a făcut să înghit limba engleză… Pregătea numai individual, în particular, şi numai de la Ministerul de Externe şi de la noi, de la Direcţia Informaţii. Această cucoană m-a pregătit pe mine aproape trei ani. Vreau să spun că mă mânca, dădea cu mine de toţi pereţii, era diabolică evreica! Asta m-a învăţat limba engleză. Iar cel care m-a învăţat meserie a fost, ziceam, tot un evreu, şi anume spionul acela de care vorbeam, colonelul „Botezatu”… El mi-a fost dascăl. Pregătirea mea s-a făcut individual, tot ce am făcut, tehnică, tactică, procedee, numai singur… Din păcate, în 1965, când am venit înapoi de la post, toţi evreii din Direcţia Informaţii au fost eliminaţi. A fost un act de sinucidere!...

– *A rămas unul şi bun!...*

– Poftiţi?

– *Mă gândeam la Pacepa… După unele informaţii, ar fi fost evreu ceh.*

– Ei, ce avea el cu noi? A rămas acolo, la ai lui!... Dar ceea ce vreau să spun, este că, dând afară evreii din domeniul operativ, serviciul de spionaj militar s-a sinucis. Ni s-au închis toate porţile.

– *Logic, pe undeva, şi totodată trist… Ceea ce vreau să vă întreb acum însă pleacă de la o altă ideea preluată de la dumneavoastră, din ce aţi scris undeva, unde susţineţi că printre cei mai mari spioni ai tuturor timpurilor se află şi un japonez, Toyotomi Hideyoshi…*

– Da, figură mare de tot în lumea spionajului de acum câteva secole!...

– *Ei, şi întrebarea e: oare, dintre români, merită reţinut vreunul de istoria spionajului dacă nu a lumii, măcar a Balcanilor? Că un alt specialist în domeniu de la noi, generalul Cristian Troncotă, susţine că românii chiar ar avea înclinaţii, ca popor, pentru o astfel de… îndeletnicire.*

– Avem trei spioni de talie mondială. Şi cel mai mare spion la nivelul Europei în secolul al XVII-lea a fost Dimitrie Cantemir. Spion mare de tot, dar lumea nu-l ştie. Păi, cum credeţi că a scris el *Creşterea şi descreşterea Imperiului Otoman*, dacă n-ar fi avut acces la arhivele secrete ale sultanului? A racolat un om de acolo şi a plătit pentru ele. Deci, eu susţin că spionul cel mai mare, dat de neamul nostru, Dimitrie Cantemir a fost. Iar al doilea, şi poate că pe aceeaşi scară, zic că a fost spătarul Milescu. Spion mare de tot şi acesta!

– *Poate pentru ruşi!...*

– N-are importanţă, a lucrat pentru toată lumea! Ultima dată a lucrat pentru ruşi, dar mai înainte a lucrat şi pentru noi. A lucrat pentru cine l-a plătit bine! Pe mine mă deranjează, trebuie să ştiţi, atitudinea aceasta partizană, pro sau anti… Şi despre mine s-a afirmat că aş fi una sau alta, vă spun însă că nu sunt nici antiamerican, nici iubitor de americani; nici iubitor de ruşi, dar nici nu-mi place rusofobia exacerbată, păguboasă şi, uneori, eu îi spun imbecilă. Şi mi se pare că v-am explicat mai adineauri de ce… Dar să revin la ideea iniţială: cel mai mare spion român al secolului al XX-lea, sper să nu rămâneţi interzis, vine din perioada interbelică şi a fost o femeie: Prinţesa Martha Bibescu. Ea a făcut un spionaj de mare clasă, i-a avut la legături pe toţi monarhii Europei, pe toţii prim-miniştrii; s-a îndrăgostit de ea moştenitorul tronului Germaniei, prinţul Wilhelm, unul dintre prim-miniştrii Marii Britanii i-a fost amant, Charles de Gaulle şi regele Alfons al XIII-lea al Spaniei o vizitau şi, vă daţi seama că-i spuneau tot… Lucra numai pentru regele Ferdinand şi pentru primul-ministru, ulterior pentru Carol al II-lea, era de o capacitate intelectuală ieşită din comun, şi toate misiunile majore, politice, geopolitice, strategice îi erau transmise fie de rege, fie de premier. Sigur că nu avea relaţii din acestea, să le spunem amicale, cu toţi greii Europei, dar adevărul e că era o femeie superbă. Deci, aceştia sunt zeii spionajului românesc în opinia mea.

– *Apropo de antiamericanism, de rusofobie şi aşa mai departe, chiar am remarcat, din comentariile internauţilor, că unii vă consideră antiamerican – şi sincer să fiu şi mie mi se pare că sunteţi un pic! –, alţii vă caracterizează că sunteţi filorus şi chiar mă gândeam că este posibil să nu fiţi nici una, nici alta. Totuşi, între americani şi ruşi, dacă aţi fi într-o funcţie de decizie în aparatul Puterii, la ora actuală, către cine aţi înclina balanţa?*

Londra, 1964

– Acum?

– *Acum, da, în situaţia aceasta.*

– Acum, mi-aş vedea de treabă… Pentru că în actuala configuraţie politică a Europei, ar fi o tâmpenie să încerci să schimbi cursul politicii externe a României. Ar fi imposibil. Ar fi un act de sinucidere. Iar eu aş fi un mare idiot dacă în actualele condiţii din România aş opta pentru Rusia. Dar… În primul rând că orice configuraţie politică este vremelnică. Ceea ce avem acum în Europa, nu este dat până pentru la capătul zilelor. După cum zicea Lordul Palmerston, „aliaţii de

astăzi pot deveni inamicii de mâine. Inamicii de astăzi pot deveni aliaţi de mâine". Anglia nu a avut niciodată prietenii eterne sau duşmănii eterne. Anglia a avut întotdeauna numai interese eterne. Dacă ţinem cont numai de interesele eterne, atunci România trebuie să fie pregătită, ca atunci când condiţiile istorice i-o vor permite, să nu facă ce a făcut Antonescu: „Navigăm cu Germania sau ne scufundăm cu Germania". Asta e o tâmpenie şi eu zic să nu urmăm ce a zis Antonescu, ci ce a zis Otto von Bismarck, care s-a născut tot la 1 aprilie, ca mine: „Nicio naţiune de pe suprafaţa pământului nu este obligată să se sacrifice pe sine pe altarul unei alianţe". Deci, alianţa noastră cu America nu este eternă. Dar acum, a pune problema să o schimbi, înseamnă că eşti idiot.

– Aţi zis de Antonescu, dar nici el nu avea de gând să se scufunde, deşi o spusese, numai că i-au luat-o alţii înainte, de teamă că ar cădea iarăşi în picioare, dar să trecem peste asta...

– Îmi pare foarte rău, el a fost ataşat militar la Londra, am călcat pe aceleaşi scări pe care probabil a călcat şi el, poate că am lucrat şi în acelaşi birou; aş avea elemente comune cu el, era un strateg bun, era singurul aliat pe care Hitler îl respecta şi asculta, dar orientarea lui politică în al Doilea Război Mondial eu nu o pot accepta şi saluta.

– În afară de Ion Antonescu, ce alt fost ataşat militar a mai ajuns într-o funcţie mare în aparatul de stat?

– Din istoria lumii, cel mai cunoscut, poate, este Mustafa Kemal Atatürk, fost ataşat militar chiar la Bucureşti. Ceea ce vreau să mai spun însă, este că Antonescu a fost mai mult militar decât spion… De fapt, să ştiţi că nu toţi ataşaţii militari au fost spioni de clasă. Aşa cum nu toţi jurnaliştii sunt scriitori, deşi toţi scriitorii pot fi buni jurnalişti. Noi am avut zeci şi sute de ataşaţi militari şi nu toţi au fost buni. De pildă, în toţi cei 30 de ani cât am activat eu, dintre toţi ataşaţii militari pe care-i ştiu, îmi ajung degetele de la o mână ca să spun câţi au fost spioni.

– Cât de aproape am fost în decembrie 1989 de „dezintegrarea" României?

– Aproape. Şi încă suntem aproape de dezintegrare.

– Cât de aproape suntem acum de „federalizarea" României, ca să folosim un termen mai elegant…

– Acelaşi pericol care datează de 80 de ani.

– Chiar credeţi că Mihai Viteazu, dacă ar fi avut pus la punct un serviciu de spionaj corespunzător, ar fi scăpat cu viaţă atunci, în vara lui 1601? Am mai auzit teoria aceasta şi nu cred în ea.

25 octombrie 1974, alături de reprezentanţii militari ai Iranului.

– Adevărul este că, oricum, ar fi fost asasinat.

– Aveţi o teorie interesantă când spuneţi că românii (şi aici vă corectez, nu românii, ci regele Mihai I) au salvat Germania de la „colapsul nuclear", prin lovitura de teatru de la 23 august „obligându-i" pe americani să arunce bombele atomice la Hiroshima şi Nagasaki, şi nu în Berlin, Hamburg, eventual pe Ploieştii noştri. Eu credeam că dacă nu ne grăbeam atunci, nemţii ar fi avut timp să-şi pună la punct şi ei bomba atomică. Nu sunt chiar sigur, dar în şase luni se puteau întâmpla multe. Oricum, e un motiv suficient acesta ca nemţii să ne fie recunoscători? Că în mod cert, vieţi omeneşti am salvat destule în cele şase luni…

– Domnule colonel, chiar recent am recitit problema aceasta. Despre acest lucru am scris în cartea mea, *Renaşterea Europei de la Atlantic la Ural*, în care tratez tot ce s-a întâmplat: prăbuşirea lumii comuniste de la Elba până la Vladivostock şi aşa-zisa revoluţie română. Domnule colonel, Franklin Delano Roosevelt – aici am documente incontestabile, scrise negru pe alb – pregătea bomba atomică pentru Germania. Acest lucru nu se discută. Era scris pe ea „Germania". Asta a dorit Roosevelt. Acum, cine a făcut judecata asta pe care o acceptaţi şi dumneavoastră? Eu n-am spus, nu susţin şi n-am dovezi că ieşirea României din front a scurtat războiul cu şase luni. Asta a spus-o BBC-ul, au spus-o englezii. Şi atunci eu, când am aflat că Roosevelt pregătise bomba pentru Germania, am făcut un calcul elementar: din luna mai, când s-a terminat războiul în Europa, până când a fost bombardată Hiroshima… Câte luni sunt? Patru luni! Păi, mai rămâneau încă două… Am tras concluzia fermă că dacă aşa ar fi fost, aceste două bombe cădeau pe Germania.

– Cel puţin una!

– Da, şi una pe Ploieşti. Sunteţi de acord cu mine?

– Perfect de acord!

– Ei, asta am băgat eu în carte, dar nimeni…, sunteţi singurul român care a reacţionat, i-a durut undeva, dar dumneavoastră luaţi-o cum vreţi, chiar şi ca o speculaţie…

– Aveţi ce aveţi cu scutul antirachetă de la Deveselu, criticând oamenii politici români care au „acceptat prezenţa pe teritoriul naţional" a elementelor acestui sistem defensiv american. Dar de când credeţi dumneavoastră că vasalii au dreptul să fie sau să nu fie de acord cu „rugăminţile" seniorului lor? Ce puteau face? Să refuze?

– Să tăcem dracului din gură, dar asta nu înseamnă că nu trebuie să avem păreri, domnule! În virtutea articolului 35 din Constituţia României, analistul politico-militar şi specialistul în prognoză Gârz are dreptul şi posibilitatea să emită ipoteze.

– Dacă tot am ajuns la ipoteze, după cum bine ştiţi, de vreo trei cincinale, ne ţinem în colbul americanilor pe diverse fronturi, în teatre de operaţie mai exact, „şold la şold" cu ei, cum traducea mai alaltăieri un tălmaci prezidenţial... Credeţi că, milităreşte vorbind, am învăţat ceva de la această cea mai mare şi puternică armată din lume?

– Ştiţi că imperiile coloniale au dispărut. Ştiţi că osatura imperiilor coloniale clasice au fost administraţiile coloniale. Americanii – geniali în inventică, în creativitate, în noutate, în antreprenoriat şi în ce doriţi dumneavoastră – au creat un nou gen de imperiu şi un nou gen de colonialism: anume *neocolonialismul*. Iar osatura Imperiului American o constituie bazele militare. Să rămâneţi convins. Nu este afirmaţia mea, eu o am de un an–doi, cel mult de la finalul Războiului Rece… Deci, plecând după criteriul bazelor militare, România este colonie americană. De când au venit americanii

în România, şi nu numai în România, ci în toate ţările est-europene, atribuţiunile fostelor state comuniste în domeniul apărării şi securităţii le-au fost extirpate. România, statul român, nu are absolut nici un fel de atribuţiuni în domeniul apărării, al pregătirii armatei şi în ceea ce doriţi dumneavoastră, potrivit tradiţiilor. Aceste atribuţiuni au fost extirpate şi transmise la Pentagon şi la Comandamentul Suprem NATO. Doi la mână: În aceste condiţii, când nu mai avem autoritate asupra armatei şi asupra politicii naţionale, nici reformele din armata română nu s-au făcut potrivit concepţiilor româneşti. Dumneavoastră ştiţi că am fost consilier la Preşedinţia României şi am fost şeful Secretariatului Consiliului Superior de Apărare a Ţării. Timp de şapte ani, tot ce s-a mişcat în ţara aceasta în materie de securitate naţională a trecut pe la masa mea. De la mine plecau la preşedinte prescurtate, aranjate, din 50 de pagini să-i dau o pagină şi jumătate, că şefii de stat nu citesc mai mult. Vreau să vă spun că programul de reformă al armatei, aprobat de CSAT, pe care eu l-am transmis executanţilor sub semnătura mea, că aveam acest drept, a ajuns şi la Ministerul Apărării. Ei, înainte ca să „treacă", doamna Madeleine Albright, secretar de stat al SUA, a venit la Ministerul Apărării însoţită de un general american şi a spus: „Daţi planul vostru de reformă a armatei române… Aveţi un plan, nu?". O-ho!, da, avem un plan, uitaţi aici… S-a uitat la el, l-a cântărit din ochi şi l-a pus de o parte, s-a întors apoi spre generalul ei şi i-a cerut o mapă, după care, către ministrul nostru: „Domnu' ministru, acesta este planul de reformă a armatei române. Iar cu reforma armatei române se ocupă domnul general (şi a arătat către generalul american). Salut şi la revedere!" Şi aş vrea să vă mai spun un lucru care nu rezultă din ceea ce aţi citit până acum. Deplângeţi situaţia României, deplângeţi starea armatei…, eu sunt de acord cu dumneavoastră: deplângeţi în continuare. Ceea ce mă surprinde în mod nu tocmai plăcut este că nimeni dintre autorii cărţilor citite de dumneavoastră nu a încercat să explice care este cauza pentru care România a ajuns aşa. Pentru că, domnule colonel, reţineţi ce vă spun, că nu mai repet: tot ce s-a întâmplat în România, toate hotărârile şi tot ce a existat, nu s-au luat şi nu s-au decis la Bucureşti!... Nici la CSAT, nici la Preşedinţie, unde am stat şapte ani… Totul s-a hotărât în afară. Absolut totul!

– Ce ar trebui să înţeleg?

– Mai pe departe vorbind, Irakul a avut un guvernator, Paul Bremer… Eu i-am zis „Călăul Irakului". Un dobitoc care a distrus societatea irakiană începând de la grădiniţă şi până la armată şi la absolut tot. Am avut şi noi un asemenea guvernator, dar nu-l ştim… Domnule colonel, România a fost tratată ca ţară înfrântă în război. Pierderile economico-financiare ale României sunt mai mari decât în cele două războaie mondiale luate la un loc. Armata română nu mai este armată română. Iar ceea ce a făcut ea în Irak, nu se cheamă pregătire militară. Nu au făcut nici un fel de pregătire militară soldaţii noştri acolo.

– Comparativ cu ce se face aici, în poligoanele din ţară, eu trăiam cu impresia că pe acolo chiar se mai învaţă ceva…

– Acţiunile de pază şi patrulare nu sunt pregătire militară.

– Dar se mai fac şi alte „teme", nu doar patrulări. Trageri de luptă, aplicaţii de tot felul…

– Da, văd, un avion a căzut în Munţii Făgăraş şi o companie română merge să salveze ce este de salvat pe acolo şi asta se încadrează la capitolul „aplicaţii strategice". Dar numai aplicaţie strategică nu e! Armata română este complet

3 martie 1996, Cotroceni.

nepregătită de război! Cum de am ajuns la concluzia asta? Am luat ca reper, dacă vreţi, războiul din 2008, din Caucaz… Armata georgiană are cinci brigăzi, toate au fost trecute prin Irak şi prin alte teatre de operaţie, ca şi batalioanele noastre. Dar când s-au confruntat cu ruşii, în câteva zeci de minute, au fost spulberate. De ce? Pentru că erau complet nepregătite de război. Şi o să spuneţi de unde ştiu, de la televizor?... Păi ştiu, pentru că priviţi cartea aceasta (arată cartea *Un mic război care a zguduit lumea*, a lui Ronald Asmus, aflată la îndemână, pe masa de lucru, alături de altele referitoare la ISIS, la conflictul din Ucraina etc.). Şi mai am şi altele.

– În final, stimate domnule colonel, cum credeţi că va ieşi România din următorul război care, din câte se pare, va fi la fel de mondial ca şi cele două precedente şi, mai mult decât atât, este în curs de grabnică… preparare?

– Am observat că şi alţi jurnalişti fâlfâie aripile celui de-al Treilea Război Mondial.

– Unii zic că ar fi al Patrulea, întrucât al Treilea a fost Războiul Rece.

– Ba chiar al Şaselea!... Domnul meu, nici vorbă, nu este în pregătire al Treilea Război Mondial. Atâta timp cât vor exista arsenalele nucleare, cât cele două superputeri nucleare, Rusia şi SUA, vor dispune de aceste forţe uriaşe care pot distruge viaţa de pe planetă, pericolul unui război mondial este exclus. Este iraţional şi nici un om sănătos la minte nu îl gândeşte. De ce? Pentru că un conflict mic poate creşte, poate amplifica şi poate degenera într-un război clasic. Dar un război clasic între ţări purtătoare de arme nucleare este de neimaginat. De ce? Pentru că în clipa în care s-ar simţi în faţa posibilităţii de înfrângere, adversarul ar recurge la armamentul nuclear. Şi atunci, s-ar transforma în război termonuclear. În aceste condiţii, ce rost are? Chiar dacă ai câştiga, pierderile ar fi atât de mari, încât refacerea, dacă s-ar mai putea realiza, ar trebui să dureze 100 sau 200 de ani. Este de neimaginat!

Bucureşti, 12 ianuarie 2016

Războiul unui cântăreţ de biserică (2)

de **Marin Predescu**

Artelnic

După şase luni de militărie, Mazilu m-a „pus pe listă” de-am ajuns sergent, cu galoane de fir de aur – adică aurit – la epoleţi. „Tot de fir d-ăsta au şi generalii tresele”, mergea vorba printre sergenţi, mândri de gradul lor.

Apoi, de la cancelarie, ca furier, am fost trecut „sergent cu aprovizionarea” – ca mai „deştept” în socoteli, zicea Mazilu. Iar ofiţerul cu aprovizionarea, locotenentul Ionescu Ion, m-a primit bucuros, socotindu-mă potrivit la locul acela, ca unul ce-aveam, deacuma, patru clase de liceu şi „capacitatea”.

Pe-atunci, în adevăr, iunie 1915, am dat şi examenul de clasa a IV-a, şi-am absolvit-o, şi-am dat şi examenul de capacitate pentru cursul inferior de liceu, şi l-am luat.

Locotenentul Ionescu era un tânăr frumos şi domol. N-avea purtări de militar aspru. Se căsătorise c-o fată bogată, din oraş, şi-avea casă mare, de om avut. Instrucţie militară nu prea făcea. Era socotit mai mult ca un ofiţer de administraţie. Se purta elegant, în uniforme de cavalerie, cu brandenburguri, nasturi lucitori şi cizme de lac. Mă rog – „ofiţer de elită”.

La regimentele de călăraşi, comandanţii ajutori, responsabilul de adminsitraţie, împreună cu ofiţerii cu aprovizionarea făceau afaceri prea „frumoase”. La acest regiment (îl iau pe acesta, cunoscut de mine, ca exemplu) erau, majoritatea, călăraşi „cu schimbul”. Aceştia aveau caii lor, uniforma făcută de ei, hrana tot pe socoteala lor. Numai când erau concentraţi pentru instrucţie, sau mobilizaţi, erau trecuţi în subzistenţa armatei, a statului. Dar cei doi ofiţeri, responsabili, cum li s-ar zice azi, se dedau la o adevărată jonglerie contabilicească. Făceau concentrări fictive şi treceu sumele cheltuite, mai binezis „de cheltuit” în „caietele de sarcini”, încasau banii cuveniţi pentru întreţinere şi-i băgau în pungile lor personale, nu prea frăţeşte, tot după grad...

Aşa încât, domnul locotenent-păpuşe Ionescu Ion, mulţumit grozav cu ce încasa din socotelile „caietului de sarcini”, îmi lăsase mie micul sector al aprovizionării, în detaliu, pentru hrana trupei. Dânsul, doar trecea, săptămânal, şi-achita bonurile date de mine pe la măcelari, zarzavagii, la manutanţă, pentru pâine etc. când luam marfa. Iar negustorii, ca totdeauna şi pe de-a rând, mari şnapani, mă-nvăţaseră... să câştig şi eu un ban „pentru truda mea”... Treceam pe bonuri marfă mai multă decât luam, locotenentul achita suma, iar surplusul costului îl împărţeam eu cu negustorul. Hoţia aceasta am săvârşito, – mărturisesc în faţa lui Dumnezeu şi-a oamenilor, şi cer, umilit, iertare – nu fără vină, desigur, dar la o vârstă şi-ntr-o situaţie în care nu-mi dam seama ce fac, din îndemnul unor şnapani.

Aveam, de-acum, întotdeauna, prin urmare, „de cheltuială”. Şi... m-am pus pe trai, împreună cu conjudeţeanul meu, sergentul Mitică Jianu, de la casierie, care, şi el, îşi avea „ciubucurile” lui consistente, din plăţile furniturilor şi soldele ofiţerilor şi trupei. Nu mai mâncam „de la cazan”. Ne aveam fiertu-rile noastre, fripturile noastre, la mine, la aprovizionare, iar soldatul Drăghiceanu, ajutorul meu, ca „artelnic” – un mucalit şiret şi şmecher, de prin judeţul Olt – avea grijă de „traiul nostru” – şi-al lui.

– Cum stăm, Drăghicene, astăzi? îl iscodeam eu.

– Păi, „dom'le sărgent”, azi n-avem decât o cojiţă de pâine, cu vreo patru kilograme de miez pă ea ; o crăticioară de mâncărică, de vreo trei kilograme, şi nişte osişoare, cu vreo două–trei oca de fripturică, şi-aia pe grătar... Încolo, mai e nişte vinişor în damijenuţa aia de zece oca, cam pân'la juma'... Mai nimic pentru voinic! încheia el, zâmbind drăcos, c-o gură strânsă ca o pungă-ncreţită-n băieri.

Şi mi le-aducea, fandosindu-se, ca un chelner, de ne ospătam direct pe laviţa cămării cu proviziile. Iar mă făcusem „boier”...

Poetul

De unde-o fi aflat de „funcţia” mea la regiment, nu ştiu, dar mă pomenesc, într-o zi, cu profesorul de limbă română – „nea Ilie” – aşa-i ziceau toţi elevii de la gimnaziul caracalean, că vine la mine, chiar la cămara de depozit cu provizii din curtea cazărmii, şi-mi vorbeşte prietenos:

– Marine, mi-a fost dor să te văd. Ce faci? Eşti sănătos?

L-am poftit să stea, l-am cinstit c-un pahar de vin şi-am intrat în vorbă. Îi dăsusem, la şcoală, să citească nişte poezii ale mele şi venise să mă felicite, că sunt – nici mai mult, nici mai puţin... „eminesciene”! M-am emoţionat... L-am ospătat pe profesor cu de toate. Era niţel cam „boem” nea Ilie.... Şi-a stat până seara la mine în cămară... Eram, oarecum, mândru că un profesor de liceu mă „apreciază” în felul acesta.

*

La regiment a mai sosit un sublocotenent tinerel şi delicat, concentrat pentru instrucţie. Era – am auzit – licenţiat în litere şi filosofie, de la Paris. Îl chema Paladi. Cum am aflat de învăţătura lui, m-am dus la dânsul în oraş, la hotelul unde mi s-a spus că trăieşte, şi i-am spus, sfios, că... scriu şi eu versuri. I-am prezentat câteva bucăţi: *Jiul*, *Farmec*, *Melancolie* şi altele... Le-a citit, răbdător, mi-a spus că sunt „plăcute”, apoi mi-a vorbit entuziasmat de „Lacul” lui Lamartine şi, la urmă, m-a-ntrebat ce poeţi români îmi plac mai mult. I-am vorbit cum m-am priceput de Eminescu, Coşbuc, Vlahuţă, Goga, Iosif, Cerna... şi s-a arătat mulţumit. Apoi le-a spus ofiţerilor despre mine – ce le-o fi spus nu ştiu – şi toţi, dup'aceea, mă arătau cu degetul, zâmbind:

– Ăsta e poetul!... Ce mai scrii, poete?...

Eu nu ştiam cum să ies mai repede de sub ochii lor... să n-o dea pe-njurături, cum le era obiceiul. Constantineanu, de-atunci, când mă vedea, şi-arăta colţii:

– Ce crezi, mă, c-aici e „cenaclu”? Îmii vii tu la front!, m-ameninţa...

Şi m-am dus la „front”, chiar „pe mâna” lui. Dar mai târziu. Deocamdată...

Jianu

Aveam parale de cheltuit. Jianu, de la casierie, avea şi el. Eram prieteni, veniserăm din sate vecine. El era un „beţivan” „cu diplomă” şi-un arţăgos impetuos. Nu puteai glumi cu el să-l „întorci”. Avea băiatul „damblale”. Ne-am făcut amândoi, ca să fim mai arătoşi, uniforme „quasi-ofiţereşti”, cu brandenburguri şi bumbi lucioşi ; ne-am pus galoane noi, scânteietoare, de sergenţi, şi pe mâneci şi la epoleţi ; ne-am făcut cizme de box veritabil şi, pe urmă, ne-am pus pe „petreceri”.

Serile ni le pierdeam pe la toate berăriile şi restaurantele oraşului, mai cu seamă prin „Cadrilater” (centrul Caracalului, c-un rond de verdeaţă şi flori, înconjurat de cârciumi şi hoteluri) şi prin parc – o grădină frumoasă, cu chioşcuri, cofetării şi restaurante. Mai spre piaţa halelor erau nişte berării-cafenele, unde jucam noi, mai ales, biliard, şi veneau pe-acolo şi „fete”, de-ntârziam uneori pân′aproape de ziuă. Mi-amintesc, că Jianu, mult mai „ţiitor” ca mine la „chef”, comanda, regulat, un ţap de bere, fără mine, la urmă, după ce eu spusesem că „nu mai încape”... de la al 12-lea ţap înainte!

Şi-ntr-o seară, după ce ne... „pilim” noi, „cum se cade”, ce-i vine lui Jianu-n gând?

– Ştii ce, mă, Mărine? Hai să facem una „nefăcută”! Vrei s-o facem? mă-ntreabă.

– Păi, mă, Mitică, dacă e „nefăcută”, s-o facem, mă!, îi zic eu.

Face Mitică semn unui birjar din piaţă, îi şopteşte nu şt′ ce la ureche – şi stăm pe loc. Se duce ăl birjar şi vine, curând, cu încă doi:

– Acum înşiraţi-vă unul dup′altul!, le porunceşte Mitică, ca la oştire.

Se-nşiră birjarii şi – ce credeţi? Îmi ia Jianu chipiul din cap, îmi descinge şi sabia, şi le scoate şi pe-ale lui, şi le aşează. Chipiurile în prima trăsură, săbiile-ntr-a doua, iar noi amândoi ne-aşezăm într-a treia, descinşi şi cu capetele goale... de cuminţenie.

– Acum, f... m...-n c..., dă ordin Mitică, să daţi ocol „Cadrilaterului” de cinci ori, aşa cum sunteţi, în trap mărit, că plătim.

Aşa au făcut. În trap mărit, birjarii au ocolit de cinci ori rondul „Cadrilaterului”, în văzul tuturor plimbăreţilor şi mesenilor de prin prejur, care, pân′la urmă, au luat-o drept o „cursă de rămăşag”... S-au auzit vociferări, râsete, comentarii de tot felul – ca de „una nefăcută”, cum îi zisese Jianu. Au auzit şi ofiţerii noştri de isprava „celor doi” şi ei au râs de s-au prăpădit de „curajul cavaleriştilor”...

De altfel, şi ofiţerii noştri de cavalerie erau, toţi, nişte zurbagii: Dobriceanu, Căprescu, Eliad, Ciulei, Gheuca, Grozăvescu, Radulian, Paparizu, în cap cu comandantul regimentului, colonelul Arion Brown, care, într-o seară, la „Central”, a făcut prinsoare că bea treizeci de halbe – şi se zice c-ar fi fost „erou”. Era, drept e, un bărbat voluminos, înalt şi „embonpoint”. La regiment era un comandant „de treabă”. Nu se interesa de nimic. Călare abia se suia, ajutat de doi soldaţi, dar de descălecat o făcea singur şi repede. Îi era cam „frig la ochi” (expresia lui în sens de „jenă”, de „temere„). Medicul regimentului era un doctor: Panea. Ăsta era mai milităros decât toţi ofiţerii instructori. Înjura, bătea şi „repezea” pe ostaşi, ca pe nişte vite. Se plângeau oamenii de vre-o durere, de vre-o boală, – el îi trimitea, la „front”, să „se vindece”...

– Miorlăiţi ca pisoii, nenorociţilor!... f... m... v... Marş la „front”!... Acolo vă trece!...

Brâncoveni

Într-alt rând, tot ca exerciţiu de campanie, regimentul, din ordin, a făcut deplasarea la Brâncoveni, satul de obârşie al Brâncovenilor, din nordul Romanaţilor, unde se face cantonament. Erau acolo demne de văzut ruinele unui vechi castel şi o foarte solidă, dar înegrită de vreme, mânăstire brâncovenească. Eu „funcţionam” tot ca „sergent artelnic” (îngrijitor de aprovizionare).

Mai toţi gradaţii – după ofiţeri, bineînţeles – neavând mare lucru de făcut pe-aici, se dăduseră la jocul de cărţi – în special „macaua”. Toate nopţile erau pierdute cu „jocuri” de-acestea. Biliard nu era, popice nu erau. Se putea să nu mă molipsesc şi eu de această boală? Ca la Drăgăşani... m-am aprins din nou... Şi-ntr-o noapte, încetărat şi dârz, m-am pomenit în zori... neaprovizionat pentru hrana trupei. Când s-au prezentat brigadierii de servici ca să ia în primire proviziile dela „ordinarul” obişnuit – ia, băiete, dacă ai ce... Toţi plutonierii, sergenţii instructori, sergenţii şi brigadierii – ca să nu fie daţi toţi de gol, fiindcă mai toţi făcuseră „noapte albă” – s-au împrăştiat ca potârnichile şi-au adunat tot ce-au găsit prin sat ca să completeze hrana oamenilor şi pentru a doua zi... M-au „acoperit” ei pentru lipsa aceasta, dar tot s-a auzit la comandament, iar colonelul Arion a şi dat ordin ca, la-ntoarcerea la Caracal, să se găsească alt gradat mai cu grijă pentru hrana trupei, în locul „poetului ăluia”, care s-o mai „desmetici” la „front”...

Ne-am întors la Caracal, dar n-am fost înlocuit atunci de la „artelnicie”. Locotenentul Ionescu ţinea la mine, fiindcă-l respectam şi eu pe dânsul.

„Daimonul”

Vorba e, însă, că nu mă lăsam de „rele”. Jianu era „daimonul” meu şi n-aveam putere să mă smulg de sub influienţa lui păcătoasă...

– Hai, mă, Mitică, să ne mai cuminţim şi noi! – îi ziceam eu.

– Lasă, bă, f... mama mă-sii (înjurătura lui obişnuită), că ne-om cuminţi când ne-om duce acasă. Aici, la oştire, dac′om fi băieţi cuminţi, ăştia ne fac proşti, şi râd „ţoapele” de noi... Mai bine să fim mai „ai dracului”...

Bietul Mitică Jianu! Nici acasă nu s-a „cuminţit” şi-a murit, relativ, tânăr, făcând cu cazanul şi bând rachiu c-un „ţoi” de-o litră...

La Caracal, cum spui, am luat-o iarăşi „brambura” prin oraşul petrecerilor de-atunci. Şi-ntr-o seară, după ce ne „căliserăm” noi bine prin „Cadrilater” şi, ca de obicei, Mitică mai supsese un „ţap”, la urmă, fără mine, pornim spre cazarmă. Pe şoseaua de-afară din oraş spre regiment, ne-abatem, să ne „uşurăm”, în porumbii mari, din câmp. Era cald. Spre sfârşitul verii. Porumbii foşneau de niţel vânt şi ne făceau puţină răcoare. Mitică şi-aprinde o ţigare. Eu nu fumam. Ne-aşezăm pe câte un cuib de porumb, să mai răsuflăm. Eu mă-ntind într-o rână şi,... simt că mă fură somnul. Am rezistat, desigur, m-am împotrivit cât am putut toropelii, dar... totul s-a întunecat...

...Când m-am deşteptat, mă ardea soarele-n spinare. Era sus, Jianu, beat, cum era, plecase fără mine, crezând, poate, că-l ajung din urmă... M-au năpădit gândurile, ca nişte păsări de pradă... Eram „sergent cu aprovizionarea” regimentului. „Artelnicul” trupei... Cheile de la magazie erau la mine. La ora cinci trebuia dat ceaiul ostaşilor, cu zahăr şi pâine. Totul era încuiat... Trebuia dus în piaţă, cu căruţa aprovizionării, pentru cumpărat şi adus pâine, carne, zarzavaturi necesare pregătitului mesei din ziua aceea. Mi se-nfigeau în creieri toate aceste noţiuni de treburi nefăcute, ca nişte cuie-ncinse-n foc... Mergeam spre cazarmă ca-nspre eşafod...

Se ştie că la orice regiment de ostaşi sunt gornişti (la cavalerie li se zice trompeţi, sau trompetişti), care, afară de marşuri, sună, pe diferite melodii, mai mult arpegii, semnalele diverselor momente şi chemări în desfăşurarea serviciului militar. Aşa, sunt semnale pentru sosirea comandantului, pentru deşteptarea ostaşilor („zorile”) şi culcarea lor („stingerea”), pentru ceai, pentru masă, chemarea „ofiţerilor de servici”, a „sergentului de zi”, a „artelnicului” etc.

În dimineaţa aceea, eu nefiind prezent, ei, „trompeţii”, sunaseră după mine pân′au obosit, şi, văzând că nu apar de nicăieri, s′a trimis după locotenentul Ionescu, acasă, şi acesta a venit, a chemat lăcătuşul de-a spart lacătele, a dat ceaiul la trupă şi-a trimis alţi ostaşi cu căruţa-n oraş, ca să cumpere provizii. Iar când am apărut eu, încă buimac de frământări, Ionescu-pisică-blândă, fără să-mi zică un cuvânt, se repede cu palme şi pumni de temnicer peste obrajii mei subţiri, peste toată faţa şi mă plesneşte şi mă izbeşte c-o furie de urangutan, şi pe-o parte şi pe alta, de m-a dus de-a-ndărătelea câteva zeci de metri, în clătinări şi poticneli şi gemetele mele de-a alarmat toată cazarma, pân′a obosit... O săptămână-n urmă m-a durut capul, mă usturau obrajii plesniţi şi-mi venea leşin de durere şi de necaz şi ruşine, de-mi venea să dezertez...

Ionescu, însă, nu mi-a mai zis nimic după aceea. N-am fost înlocuit nici atunci de la aprovizionare şi lucram înainte cu el, ca şi când nu s-ar fi întâmplat nimic. Nici o pedeapsă nu mi s-a dat atunci – deşi pe foaia mea matricolă, de ostaş, când am părăsit regimentul, am constatat cu uimire, că aveam trecute optzeci de zile de închisoare şi de carceră, fără ca eu să ştiu pentru ce şi când mi se dăduseră. Dar nici de-asta nu s-a ţinut cont nicăieri. La şcoala militară de la Botoşani nu mi s-a cerut.

La „front”

Tocmai spre primăvară, 1916, am fost dat la „front”. Cu „ordin de zi” am fost trecut în efectivul escadronului I, al cărui comandant era căpitanul Alexandru Eliad, un înfumurat, boieros şi parfumat, care, de laş ce era, în război a luat-o la goană, călare, fără trupă, îndărăt, sub presiunea „inamicului”, şi-a căzut, cu cal cu tot, sub un pod; a fost internat, apoi, în spital, ca să nu mai apară pe front. Ofiţerul instructor al acestui escadron era... „simpaticul” meu ţigan, românizat, locotenentul Constantineanu Nicolae, nervos şi brutal ca un cimpanzeu, precum îl arăta şi faţa. El mi-a „purtat sâmbetele”, deajunsesem să urăsc cu groază toată ostăşimea. Câte cravaşe şi pumni şi-njurături mi-a „aplicat” acest respingător specimen degradant al ofiţerimii, n-am păr în cap! Eram sergent. Gradul nu mi-l putea lua. Trebuia să comand eu, la instrucţie, soldaţilor, şi să-i învăţ mânuirea carabinei „Manlicher”, când eu nu făcusem, pân′atunci, nici o instrucţie. El nu vrea să ştie! Ca „instructor-şef”, el urma să asiste la comanda mea şi să mă izbească pe mine, când greşeam, ca să înveţe soldaţii... Am fost nevoit să-nvăţ tot regulamentul instrucţiei cu arma, să fac exerciţii singur, prin diverse colţuri, ca să mă deprind, să comand de unul singur, ca să ştiu cum să dau comanda în prezenţa „lui”; am învăţat „regulamentul interior” pe de rost; la grajd îmi ţesălam iapa, pe „Dacia”, toată ziua, ca dimineaţa, când venea în inspecţie ţiganul, să mi-o găsească lucind şi cu cel puţin douăzeci de prafuri scuturate din ţesală pe rigolă, – fiindcă el întâi la mine se oprea să „inspecteze”... Şi-aşa îmi treceam zilele, cu teroarea acestui câine turbat deasupra creştetului meu...

A dat Dumnezeu de-a mai venit un sublocotenent instructor la escadronul I şi eu am fost trecut în plutonul lui. Era ofiţer de rezervă şi fusese concentrat, şi-a mers şi-n război. Era un om de treabă sublocotenentul Dumitru. Îi spuseseră ostaşii că eu nu prea eram sergent „de front” şi el mi-a înţeles situaţia şi mă menaja. Îi aduc aici mulţumirile mele recunoscătoare! I-am arătat şi beteşugul meu de la mâna dreaptă – de care zbirul de ţigan nu vrea să ţie seama –, şi sublocotenentul Dumitru mă punea numai să comand „după carte”, fără să mai demonstrez lucrând. Şi astfel, având un comandant mai blând, am învăţat bine, în teorie, şi instrucţia militară „de front”, care, nu după multă vreme, în războiul cel mare, nu ne-a mai fost de nici un folos... Cu totul alta era situaţia.

Eveniment

Ad perpetuam rei memoriam

La 9 aprilie a.c., în Gara Focşani, a avut loc festivitatea de dezvelire a plăcii omagiale dedicate Regimentului 1 Căi Ferate, cu prilejul împlinirii a 100 de ani de la înfiinţare. Iniţiativa – una simbolică în condiţiile în care arma căi ferate, care s-a acoperit de glorie în toate războaiele României moderne de la 1877 încoace, a fost extirpată din nomenclatorul Ministerului Apărării Naţionale la 31 martie 2002 – a aparţinut Asociaţiei Cadrelor Militare de Căi Ferate şi Transporturi, filiala Focşani, condusă de colonelul (r) dr. Jenică Bordeianu, materializându-se astfel un gest de recunoştinţă faţă de toţi aceia care, simpli salariaţi civili, ostaşi, subofiţeri şi ofiţeri, au trudit la propăşirea ţării şi afirmarea armei căi ferate în istoria seculară a garnizoanei Focşani şi, implicit, a României. Fotografiile ne-au fost puse la dispoziție de către colaboratorul nostru, colonelul (r) Lucian Iacob. Redăm textul dăltuit în marmură sub îndrăgitul semn de armă (roata cu aripi), devenit și acesta istorie: *Ad perpetuam rei memoriam* (Spre veșnică aducere aminte). *Omagiu ostașilor Regimentului 1 Căi Ferate (1916–1949) și Batalionului 137/433 Poduri Căi Ferate (1949–2002) din Focșani pentru contribuția eroică la apărarea țării și la dezvoltarea rețelei feroviare a României. Dezvelită de veteranii armei la 09.IV.2016.*

D.G.

Cavalerii Crucii de Fier din Armata română

Eroul de la Stalingrad
Locotenent-colonelul Gheorghe Râşcănescu
(30 ianuarie 1900, Crăcăoani, judeţul Neamţ–1967)

de **Bogdan Didescu**

Uitat vreme de câteva decenii, aidoma eroilor veritabili de pe frontul de Est, când soldatul român, după umilirea la scenă deschisă în vara lui 1940, când n-a tras un glonţ pentru Basarabia, a trecut Prutul şi, spre stupefacţia lui Stalin şi acoliţilor săi chiar Nistrul, Donul ş.a.m.d. – ca să le plătească ruşilor la ei acasă pentru zecile de năvăliri „întru eliberare", chipurile, dincoace de Nistru –, locotenent-colonelul **Gheorghe Râşcănescu**[1] a fost redescoperit după decembrie 1989 graţie scormonitorilor în arhive, dar şi datorită ziariştilor iubitori de istorie naţională, şi repus cât de cât în dreptul său de erou, de model de urmat, de ostaş român din nobila rasă însă a acelora care nu-şi pleacă grumazul sub botina ocupantului vremelnic, indiferent cine ar fi acela, cu gândul ascuns că, astfel, va scăpa cu zile. Pe scurt, în 1942, Râşcănescu era maior şi comanda Batalionul 1 din Regimentul 15 Infanterie (Dorobanţi), Divizia 6 Infanterie. De pe această poziţie a participat pe frontul antisovietic, în Est, aflându-se în subordinea Grupului de Armate „Don", batalionul condus de el rămânând în istoria noastră drept „singurul din componenţa grupului de divizii condus de către generalul Mihail Lascăr care a scăpat din încercuirea de către armata sovietică în timpul Bătăliei de la Stalingrad". Mai mult decât atât, între 26 noiembrie–3 decembrie 1942, unitatea lui Râşcănescu a luptat împotriva Corpului 8 Cavalerie al Armatei Sovietice, împiedicând capturarea aerodromului vital al armatei germane de la Oblivkavia, gest eroic pentru care, la 4 decembrie 1942, a fost decorat cu Ordinul militar german „Crucea de cavaler a Crucii de Fier", la data respectivă fiind cel de-al şaptelea dintre cei 18 ofiţeri şi generali ai armatei române, per total[2], până la desprinderea României de Axă, care a primit acest înalt ordin german. De asemenea, a fost decorat cu Ordinul „Mihai Viteazul" clasa a III-a (prin Decretul regal nr. DR 905/31 martie 1943) şi avansat la gradul de locotenent-colonel. Fireşte că despre actele sale de bravură s-a scris atât în presa militară a vremii sale, cât şi în cea aşa-zis civilă, centrală şi locală, însă cum colecţiile publicaţiilor care contraveneau ideologiei impuse de ocupantul sovietic de după august 1944 au fost puse la index, multă vreme nu s-a mai ştiut mare lucru despre isprăvile ofiţerilor, subofiţerilor şi soldaţilor din batalionul lui Râşcănescu, ca şi despre altele asemenea. Cum adevărul trece prin memoria presei, totuşi, cu timpul, şi adevărul despre subiectul propus aici avea să iasă la lumină. Aşa se face că, de curând, am descoperit postată pe internet publicaţia „Apostolul", revista Asociaţiei Învăţătorilor din Judeţul Neamţ[3], adică din ţinutul său natal, care, la rubrica „Fapte, Oameni, Idei, Discuţii...", cu subtitlul „Mândria noastră: Armata", face referiri şi la unitatea comandată de Gh. Râşcănescu la Stalingrad, inclusiv la actele sale de bravură în calitate de ostaş. Deşi destul de modest ca stil de abordare şi vocabular, dincolo de aspectul său oarecum desuet şi vag propagandistic, articolul din „Apostolul" merită reţinut în totalitatea lui fie şi din perspectiva amănuntului că Armata ţării, azi adusă la sapă de lemn, era văzută atunci, în plin război mondial, la justa şi adevărata ei valoare şi, îndeosebi, menire: „Toată dragostea naţiunii este îndreptată spre brava noastră armată. În lupta împotriva bolşevismului, la care participăm, armata română s'a impus în faţa lumii întregi prin fapte de arme şi acţiuni de curaj de care se vorbea numai prin legende. Înşişi inamicii noştri au recunoscut vitejia fără seamăn a ostaşului român pe frontul de Est. În toată lumea se vorbeşte cu admiraţie despre eroismul armatei române, ai cărei ostaşi luptă cu forje de arhangheli, parcă fiecare simţind în sine chemarea mesianică de a apăra ordinea şi civilizaţia creştină a lumii, împotriva forţelor întunericului. Totdeauna armata a fost elita neamului şi nădejdea de viitor. În ea s'au găsit totdeauna fii dintre cei mai aleşi ai Patriei, cari s'au dăruit, prin renunţare la sine, acestei instituţii, care de atâtea ori a ridicat prestigiul statului. Astăzi, mai mult decât altă dată, armata este mândria noastră. Către ea se îndreaptă toată atenţia noastră şi a lumii întregi; datorită ei numele de român circulă în toate marile cartiere generale ale armatelor în stare de război şi în toate cancelariile diplomatice. Armata noastră a scos exclamaţii de admiraţie chiar de la acei cari au de suferit pe pielea lor vitejia românească. Rezervă spirituală şi înfăptuitoare de idealuri naţionale, armata noastră se confundă astăzi cu naţiunea, mândră de ea, aşa precum fiecare fiu al naţiunii este mândru a face parte din armată. De la vetrele noastre, de sub codrii munţilor noştri, atâţia fii aleşi ai neamului luptă azi pe frontul de Est, uimind lumea prin eroismul lor. Faptele lor de arme au impresionat foarte puternic toate armatele cu care luptă alături şi în special armata germană. Armata română, prin generalul Lascăr Mihail, este cea dintâi armată – afară

[1] În funcţie de sursă, numele să de familie mai apare ortografiat şi Răscănescu sau, de regulă, Răşcănescu.

[2] Ceilalţi 17, conform *Wikipedia*, sunt: General de armată Ion Antonescu, general de brigadă Mihail Lascăr, general de divizie Corneliu Dragalina, general de divizie Gheorghe Manoliu, general de armată Petre Dumitrescu, general de brigadă Ioan Dumitrache, general de divizie Nicolae Tătăranu, general de brigadă Radu Korne, colonel Ioan Hristea, maior Ioan Palaghiţă, colonel Corneliu Teodorini, general de brigadă Leonard Mociulschi, general aviator Ermil Gheorghiu, general aviator Emanoil Ionescu, contraamiral Horia Macellariu, general de brigadă Edgar Rădulescu şi, nu în ultimul rând, general de corp de armată Ioan Mihail Racoviţă.

[3] http://omeka.bjc.ro/.

de cea germană – care obţine cea mai mare distincţie de război germană: frunzele de stejar la Crucea de cavaler al Crucei de Fier. Pentru noi o mândrie în plus, căci feciorii munţilor noştri au luptat sub comanda bravului general Lascăr, atunci când a săvârşit faptele pentru care a fost decorat de *Führer*-ul Adolf Hitler. Tot din armata română este primul ofiţer superior strein de armata germană pe al cărui piept *Führer*-ul Adolf Hitler a atârnat Crucea de cavaler al Ordinului Crucea de Fier[4]. Acest ofiţer este bravul maior Gh. Răşcănescu, de care suntem mândri de două ori. Întreaga unitate în care luptă feciorii ţinutului nostru, în frunte cu colonelul comandant Teodorescu Constantin s'a destins în chip cu totul deosebit în luptele date împotriva bolşevismului, atât în campania din 1941 cât, mai ales, în campania din 1942. Prin ordine de zi ale marilor comandamente, vitejia fiilor Ţinutului nostru este recunoscută astfel: «În noaptea de 23 Septemvrie 1942, inamicul, cu forţe importante, atacă satul X, reuşind vremelnic să pătrundă în acest sat, apărat cu îndârjire de unităţile noastre, datorită superiorităţii lor numerice şi a golului în front ce s'a produs în dreapta sectorului. Pentru restabilirea integrităţii poziţiei, a fost însărcinat regimentul Colonel Teodorescu, aflat la rezervă cu misiunea de a contraataca cu un batalion şi recuceri satul. De această misiune trupele regimentului Col. Teodorescu s'au achitat în mod cu totul deosebit, dând dovadă de un înalt spirit de sacrificiu şi eroism, demn de laudă. Contraatacul a fost dat cu elan şi hotărâre, reuşind să scoată pe inamic din sat, să-i producă pierderi şi să despresoare unităţile care au rezistat pe loc cu îndârjire şi să facă prizonieri. În această acţiune s'au distins:

– Colonel Teodorescu C-tin, care a organizat şi condus contraatacul, dovedind un curaj deosebit şi o deosebită destoinicie în comandă.

– Maiorul Râşcănescu Gh., care de asemenea a dat dovadă de curaj deosebit şi hotărâre precum şi următorii ofiţeri, căpitanii: Topolinschi Grigore, Băjescu Emil, Dârstaru Pantelimon şi sublocotenentul Gafiţeanu Ioan, cu toţi ofiţerii, subofiţeri, şi trupa batalionului Râşcănescu a atacat în direcţia cota 163,3, unde de asemenea a dat dovadă de un eroism minunat. Deşi batalionul a avut pierderi, totuşi şi-a executat însărcinarea primită. A distrus patru care de luptă inamice. De asemenea, s-au mai remarcat şi următorii ofiţeri: căpitanii Cojocaru Gh., Popovici Nicolaie, Negulescu Damian, locotenentul Hânda Petre, sublocotenentul Valasoglu Atanasie, precum şi ceilalţi ofiţeri, subofiţeri şi trupa acestui brav regiment. Mândru de acţiunea lor, le mulţumesc tuturor ofiţerilor, subofiţerilor, soldaţilor şi îi citez prin ord. de zi (comand. M.U.[5]).»

Dăm mai jos după notele sublocot[enentului] de rezervă Macovei Eugen, descrierea uneia dintre acţiunile prin care armata fiilor munţilor noştri s'a impus admiraţiei tuturor, spre mândria neamului întreg. «În a 34 zi de la plecare noastră, am ajuns pe linia frontului în cele mai bune condiţiuni. Marşul de peste 800 km pe jos, de la debarcare, nu ne-a putut obosi, întrucât datorită d-lui Colonel Teodorescu Const. comandantul regimentului, etapele au fost bine calculate, hrana excelentă, serviciile organizate, aşa încât, în dimineaţă zilei de 19 Septemvrie 1942, când am ajuns la destinaţie, maşina de război a regimentului nostru putea funcţiona în cele mai perfecte condiţiuni, chiar din acel moment. Ne-am instalat pe poziţie în linia II-a chiar din acea zi, ca rezervă a diviziei. Mult n'aveam să stăm în această situaţie, întrucât ziua victoriei noastre era nebănuit de apropiată. Într'adevăr, în seara zilei de 22 Septemvrie 1942, bolşevicii, printr'un atac mai masiv şi bine pregătit, reuşesc să pătrundă în frontul sectorului unui regiment dintr'o M.U. vecină şi să învăluiască pe la spate cota 131,5 şi orăşelul X, apărat de 2 companii din divizia noastră. Situaţia este destul de gravă, întrucât frontul spart în acest sector ar putea să aducă multe complicaţii sistemului de apărare stabilit nu numai în sectorul unui regiment ci, dând bolşevicilor cheia tuturor iniţiativelor pe întregul front al mai multor M.U., cu atât mai mult cu cât bătălia pentru Stalingrad, avea condiţionată această poziţie, ca o linie de apărare ce trebuie să reziste cu orice preţ. O companie de dorobanţi, situată în apărare pe cota 131,5, este încercuită, legăturile telefonice sunt rupte. Altă companie de dorobanţi, din acelaşi regiment cu prima, în apărare pe liziera N. a târguşorului, luată prin spate de inamic, este silită a se retrage şi orăşelul este ocupat de bolşevici. Faţă de această situaţie, comandantul regimentului, d-l Colonel Teodorescu, este chemat a interveni energic şi urgent spre a salva situaţia, devenită periculoasă. Aici s'a putut vedea rapiditatea, justeţea, claritatea şi iniţiativa unor hotărâri capitale, pe care un şef le poate lua şi hotărî în fracţiuni de minute, asumându-şi nu numai o răspundere foarte grea, ci şi asigurarea unei victorii, pe care trebuie să i-o aducă ziua de 23 Septembrie. D-l Colonel Teodorescu a dat ordinul şi-a împărţit misiunile calm şi imediat. Onoarea primei lupte, din a doua campanie împotriva bolşevismului, precum şi speranţele în biruinţă a fost încredinţată batalionului comandat de Maior Răşcănescu Gheorghe. Ne-am pus în marş imediat, având în frunte pe comandantul batalionului şi pe însuşi comandantul de regiment, ce era însoţit de ofiţerul cu operaţiile, locotenentul Hânda Petre, absolvent al Şcoalei de Război. După două ore de marş în plină noapte şi pe direcţie necunoscută, suntem ajunşi în apropierea oraşului ocupat de ruşi şi, după ce ne-am instalat în poziţie în liziera SV a acestuia – rămâne hotărât a fi atacat în dimineaţa zilei de 23 Septemvrie ora 3½, de către 2 companii întărite cu un pluton de mitraliere în linia I-a şi o companie în linia II-a, companie care nici nu a mai fost nevoie a interveni. Ordinea de bătaie e următoare: Compania comandată de sublocotenentul Gafiţeanu Ioan, cu trei plotoane puşcaşi, comandate de sublocotenentul Homoceanu Petre, sublocot. Anghel Virgil şi sublocot. Macovei Eugeniu. Compania comandată de căpitanul Topolinschi Grigore şi trei plutoane puşcaşi comandate de sublocot. Mihăilescu Ioan, sublocot. Roban Valeriu şi sublocot. Filipescu cu plotonul de mitraliere, comandat de sublocotenentul Lazarovici, la ora stabilită porneşte atacul. Un iureş şi un avânt impetuos, ca la manevre. Însuşi comandantul batalionului, Maiorul Răşcănescu, cu ajutorul său, sublocot. Mânişor Ioan, organizează, dă ordine şi conduce personal un pluton format din ostaşii ce fuseseră siliţi a părăsi, peste noapte, poziţiile de apărare şi se risipiseră de comandanţii lor. La un moment dat, un grup de bolşevici, dintr'o pivniţă, încearcă să arunce cu grenade asupra comandantului batalionului, recunoscut ca şef, atât prin ordinele ce le da personal în toiul luptei, cât şi prin faptul că purta cizme. Intervine însă tot cu grenada sublocotenentul Macovei E., care-şi salvează comandantul. Lupta este de o iuţeală extremă. Explozii de grenade, încrucişări de focuri de armă şi automate sunt peste tot. Văzduhul fierbe de explozii, trasoare şi rachete. Inamicul făcuse peste noapte, din fiecare casă, o rezistenţă, căci în fiecare casă găsim adevărate depozite de muniţii consumată şi neconsumată. Ruşii îşi dau repede seama că în faţa acestui furtunos atac nu se mai pot opune şi că orăşelul e ca şi pierdut pentru ei, aşa că încearcă, printr'o ploaie de proiectile brand de toate calibrele, să oprească avântul românilor, trăgând chiar

[4] Autorul articolului face referire, desigur, la amănuntul deloc neglijabil că Hitler însuşi i-ar fi prins decoraţia la gât lui Râşcănescu.

[5] Abrevierea de la Mare Unitate.

şi în propriile lor trupe, încleştate în luptă la fiecare cută de teren, colţ de casă, de gard, în fiecare gaură, adăpost şi în fiecare şură sau casă. E zadarnic însă, că la ora 6, târgul este aproape curăţat; compania I instalată în poziţiile de dincolo de orăşel, iar compania de pe 131,5, complet despresurată. Victoria este desăvârşită. În faţa plotonului III şi I din compania 1 şi în special în faţa plotonului II din aceiaşi companie, stau mormane de cadavre bolşevice, secerate de pistolul mitralieră al sublocotenentului Anghel Virgil, ajutat chiar de o mitralieră rusească, părăsite şi mânuite îngrozitor de eficace de acelaşi ofiţer, până ce şi acesta a fost scos din luptă de un glonţ ţintuit, chiar la cap, dar care, din fericire, s'a mărginit numai a-i perfora casca şi a-i încrusta un şanţ destul de adânc în pielea capului. Lupta este ca şi terminată. Cei peste 300 de prizonieri scăpaţi din măcel, rămăşiţa forţelor bolşevice ce încercaseră a păstra târgul, pot fi văzuţi în coloane de câte 80–90, cum sunt îndreptaţi spre liniile dinapoi, după ce lăsaseră, părăsite în târg şi presărate pe toate uliţele şi pretutindeni, cantităţi enorme de material: muniţii, arme şi rachete de toate culorile. Iuţeala luptei a făcut ca pierderile noastre să fie foarte mici. Dintre ofiţeri, a căzut ca un erou cu numele Patriei pe buze sublocotenentul Panait Gh., încadrat de aruncătoarele ruseşti. Compania I zdrobise rezistenţa, luase prizonieri şi distrusese două batalioane bolşevice. În ziua de 23 Septemvrie, ziua luptei şi victoriei regimentului, pe toate liniile telegrafice dintre unităţi şi M.U. şi mai departe nu se vorbea decât de regimentul Colonel Teodorescu şi batalionul Maiorului Răşcănescu. Regimentul salvase în acea zi o situaţie periculoasă şi a câştigat stima şi respectul ce i se cuvine în faţa unităţilor din M.U. aflate pe front, căci semnul izbândei de la orăşelul X şi cota 131,5 se împrăştiase uimitor de repede pe tot lungul frontului. Aşa se încheie prima luptă şi prima victorie a dorobanţilor Nemţeni, în a doua campanie în Rusia Sovietică. Doi ofiţeri din compania I, sublocot. Anghel Virgil, rănit la cap, şi sublocot. Macovei Eugen, rănit la ochiul drept, nu părăsesc comanda plotoanelor, decât la ordinul maiorului Răşcănescu, care îi înlocuieşte personal, rămânând în poziţiile cele mai avansate ale liniei I. Noaptea următoare, batalionul este înlocuit şi dat în rezervă pe pantele S.E. de locul luptei, spre a constitui un batalion de rezervă încercat, gata a interveni oriunde, cu acelaşi elan, de care dăduse deplină dovadă. Şi pe când oamenii se odihneau, casele arzânde din târguşor săgetau întunericul nopţii sângerându-l, arătând locul luptei, şi locul unde rămăseseră căzuţi pentru cruce, Patrie şi Rege, camarazii. La moartea lor, ardeau făclii!"[6]

Ce s-a întâmplat mai departe, relatează între alţii puţini cercetătorul Dumitru Dobre, de la Institutul Naţional pentru Studierea Exilului Românesc, într-un studiu dedicat „ofensivei sovietice de la Stalingrad" publicat în revista Serviciului Istoric al Armatei, cu intertitlul *Batalionul Maiorul Râşcănescu*: „În seara zilei de 19 noiembrie [1942], după 14 ore de la dezlănţuirea atacului sovietic, în sectorul apărat de Armata a 3-a română situaţia se prezenta astfel: La Corpul 1 Armată: Divizia 7 Infanterie, care făcea legătura cu Armata a 8-a italiană, îşi menţinuse poziţiile şi nu fusese deloc afectată de ofensiva sovietică. Divizia a 11-a Infanterie, împreună cu elementele din Div. 9 Inf., îşi rabatase frontul către S.-V., fără să fi avut pierderi prea mari. La Corpul 2 Armată: Grosul Diviziei a 9-a Infanterie suferise grele pierderi şi putea fi considerat distrus. Divizia a 14-a Infanterie fusese distrusă în totalitatea ei. La Corpul 5 Armată: Diviziile 5, 6 şi 15 Inf. erau acum complet încercuite. Divizia 1 Cavalerie: Aripa dreaptă a acestei divizii a reuşit să se replieze împreună cu Corpul 11 Armată german spre Stalingrad. Restul diviziei fusese distrus. Corpul 48 Blindat german, trimis în ajutorul Armatei a 3-a române: încercuit şi în luptă cu 2 corpuri blindate sovietice. În concluzie, frontul Armatei a 3-a română fusese rupt pe o lărgime de 35 km, legătura cu Corpul 11 Armată german fusese pierdută, două divizii ale acestei armate erau distruse şi alte trei încercuite. Cele trei divizii române încercuite au primit ordin să reziste pe poziţii până ce vor fi despresurate. Ele au respins toate invitaţiile de capitulare, care le-au fost făcute de sovietici, începând din ziua de 20 noiembrie. În dimineaţa zilei de 22 noiembrie 1942, un avion românesc IAR 39, pilotat de un ofiţer de stat-major, printr-un zbor razant, reuşeşte să aterizeze în încercuire. Ofiţerul acesta de stat-major ducea cu el ordine pentru comandanţii celor trei divizii încercuite şi avea misiunea să se informeze asupra situaţiei. După îndeplinirea misiunii, ofiţerul a fost rănit la înapoiere de focurile infanteriei sovietice. Potrivit ordinelor primite, cele trei divizii române au încercat să iasă din încercuire în noaptea de 22/23 noiembrie. Avangarda acestor divizii, având un efectiv de aprox. 3 000 de ostaşi, sub comanda generalului Sion, Comandantul Diviziei a 15-a Infanterie, a reuşit să iasă din încercuire. Ieşirea din încercuire a grupării generalului Sion este un remarcabil fapt de arme pe care istoria militară îl va înregistra. Restul unităţilor române, care au încercat şi ele, prin acţiuni temerare, să spargă cercul sovietic de împresurare, au fost atacate în flancuri de blindate sovietice, fiind în ceea mai mare parte distruse sau făcute prizoniere. Ieşirea din încercuire a fost o operaţie necesară, pentru că unităţile noastre nu mai puteau fi aprovizionate nici cu muniţii şi nici cu alimente. Pe de altă parte, încercarea făcută de Corpul 48 Blindat german de a ajunge până la ele eşuase... Gruparea General Sion a ajuns până la Corpul 48 Blindat german, care la rândul său era încercuit, împreună cu acest corp german, ostaşii generalului Sion au spart şi a doua încercuire, au reuşit să treacă Cirul, ocupând apoi poziţii pe malul occidental al râului. Am spus mai sus că restul trupelor rămase în încercuire au fost în cea mai mare parte distruse sau făcute prizoniere. Excepţie a făcut un batalion din Regimentul 15 Dorobanţi „Războieni" în compunerea căruia intrau ţărani din judeţul Neamţ. Este vorba de batalionul comandat de maiorul Gheorghe Râşcănescu, batalion care făcea parte din Divizia a 6-a Infanterie. Maiorul Râşcănescu şi-a scos batalionul din încercuire pe cont propriu, anume în ziua de 23 noiembrie. După 16 ore de marş, cu efectivele intacte şi dispunând de tot materialul cu care fusese dotat, batalionul acesta ajungea în apropierea unui aerodrom german ocupat de avioane de bombardament în picaj «Stuka». Aerodromul era însă încercuit de blindate sovietice. Germanii se apărau cu disperare... Văzând situaţia, Râşcănescu îşi pune imediat batalionul în dispozitiv de atac, distruge o parte din tancurile sovietice, le pune pe fugă pe celelalte şi despresoară astfel aerodromul, spre uimirea camarazilor germani. Acţiunea Batalionului Râşcănescu a avut un efect reconfortant asupra tuturor unităţilor învecinate. Chemat la Cartierul General al *Führer*-ului, Râşcănescu a fost decorat de Hitler în persoană cu Crucea de Cavaler al Crucii de Fier, fiind primul ofiţer român în grad de maior care a primit această înaltă distincţie."[7]

În anul 2009, încă nu se cunoşteau suficiente date strict biografice referitor la acest brav ofiţer. În genere, se ştie că

[6] „Apostolul" nr. 8–10, august–octomvrie 1942, p. 34–38.

[7] Dumitru Dobre, în revista „Document", nr. 1(43)/2009, p. 63–64. De fapt, se pare că este primul ofiţer superior dintr-o armată alta decât cea germană decorat în persoană de însuşi Hitler cu această distincţie.

ulterior a fost mutat la Regimentul Motorizat 3 Vânători de Munte din cadrul Diviziei 1 Blindate şi că în cursul ofensivei sovietice din perioada 20–23 august 1944, a comandat un detaşament din cadrul aceluiaşi regiment, care s-a opus ofensivei Armatei Roşii pe linia Paşcani–Roman, apărând calea ferată ce lega cele două oraşe. După arestarea mareşalului Ion Antonescu, locotenent-colonelul Gheorghe Râşcănescu şi alţi câţiva ofiţeri români au încercat să opună rezistenţă noului guvern condus de către generalul Constantin Sănătescu, dar nu au fost urmaţi de nimeni, astfel că, imediat după 23 august 1944, locotenent-colonelul Gheorghe Râşcănescu ar fi „executat ordinul Regelui”[8], formând Detaşamentul Motomecanizat român, pe bază de voluntariat, care, conform celor afirmate pe Wikipedia, „a tăiat drum prin pădure, trecând cu tancurile Carpaţii şi căzând în spatele liniilor de apărare germane, împiedicând astfel consolidarea trupelor germane pe Carpaţi, fapt pentru care a fost propus pentru cea mai mare decoraţie sovietică”. În ceea ce-l priveşte pe Dumitru Dobre, unul dintre primii cercetători de la noi care i-au repus imaginea de erou veritbil în circulaţie, în 2009, acesta era nevoit să afirme că, „după capitularea de la 23 august 1944, Gheorghe Râşcănescu, avansat între timp la gradul de locotenent-colonel, a continuat să lupte împotriva trupelor sovietice, oprind timp de 48 de ore înaintarea blindatelor ruseşti în faţa satului Crăcăoani (satul său natal, *n.n.*) din judeţul Neamţ. A dispărut apoi în munţi, împreună cu câţiva ostaşi credincioşi. Cum i-a fost sfârşitul, nimeni nu ştie până azi. Râşcănescu a intrat în legendă.”[9] Înrolat în Mişcarea de Rezistenţă, probabil că neutralizat prin trădare, ca marea majoritate a celor care mizaseră pe legenda cu „venirea americanilor”, care s-a dovedit nimic altceva decât o diversiune bine ticluită şi pusă la punct între marii câştigători ai războiului mondial, eroul de la Stalingrad a fost capturat, judecat şi condamnat la 10 ani închisoare pentru „uneltire contra ordinei sociale”. Avea să fie pus în libertate din penitenciarul Gherla în ziua de 15 noiembrie 1960. A decedat în 1967 uitat de toată lumea, mai puţin de către foştii săi subordonaţi şi camarazi de armă, unul dintre aceştia evocându-l, la un moment dat, într-o revistă din Exil. În ce ne priveşte, am aflat despre el foarte târziu, după 1990 cum precizam, dar nu suficient de târziu ca să nu-i dăm onorul aici, pe măsura modestelor noastre posibilităţi.

[8] https://ro.wikipedia.org/wiki/Gheorghe_Răscănescu

[9] Dumitru Dobre, *ibidem*, p. 67.

Evocare

CORNELIU BLÂNDU
(30.05.1937–18.07.2013)

de **Constantin Stroe**

Corneliu Blându, născut în Basarabia, la Chişinău, se refugiază cu familia în România. Devine ofiţer al Armatei Române, în specialitatea artilerie antiaeriană, îndeplinind diferite funcţii în structurile armatei până când trece în rezervă, în anul 1990, cu gradul de colonel.

Se căsătoreşte cu Ştefania, rezultând doi copii: Mihail Blându, de profesie preot, care i-a dăruit doi nepoţi, Ioan-Teodosie şi Maria, şi fiica Alina Percea, de profesie învăţătoare, în prezent studentă la jurnalism şi pedagogie, care i-a dăruit o nepoată, Andreea-Teodora.

Soarta şi de data asta i-a fost crudă, despărţindu-l de soţie, aceasta decedând, s-a recăsătorit cu Melania, profesoară, care i-a fost alături timp de 35 de ani.

Corneliu Blându cochetează cu scrisul încă de pe băncile şcolii militare, dar şi în timpul carierei, acum însă ceva mai timid.

După 1990, frecventează mai multe cenacluri literare, printre care şi Cenaclul Societăţii Scriitorilor Militari, al cărui membru devine şi unde se remarcă, prezentând materiale valoroase.

Este îndrăgostit de poezie, dar mai ales de proză, scoţând pe rând zece cărţi interesante, astfel:

– *Călugăriţa catedralei gotice* – proză scurtă, 1999.

– *Maica Ecaterina. Furigiaţii* – roman, Editura Semne, 2000.

– *Îngânarea îngânării* – proză scurtă, 2001.

– *Zipera* – proză scurtă, 2003.

– *În căutarea sinei* (1) – versuri, 2004.

– *Taverna Urzicenilor* – proză, Editura Societatea Scriitorilor Militari, 2005.

– *Abisurile clipei* – proză scurtă, Editura Societatea Scriitorilor Militari, 2006.

Foto: Petrică Mihalache

– *În căutarea sinei* (2) – versuri, 2007.

– *Complexul soldatului* – proză, 2007.

– *Femeia mamei* – roman, Editura Societatea Scriitorilor Militari, 2008.

În romanul *Maica Ecaterina. Furigiaţii*, personajul principal al întâmplărilor tragice şi mai puţin tragice constituie un simbol al luptei duse împotriva trupelor ruseşti ce-i izgoneau pe românii stabiliţi în propria lor casă şi localitate din Basarabia. Cartea redă un destin al unor oameni ce nu poate fi schimbat uşor.

Corneliu Blându ştie să croşeteze cu cuvintele la modul autentic, folosind expresii din zona unde a copilărit, dându-le o greutate literară deosebită: „Cu toate vremurile grele, cu tot jaful practicat de armata de ocupaţie, s-au găsit cele strict necesare pentru întâmpinarea, cum se cuvine, a Naşterii Domnului.” Astfel se respectau datinile şi obiceiurile cu sfinţenie. Romanul reprezintă un crâmpei important din istoria poporului român. Corneliu Blându a fost şi a rămas până în ultimile clipe ale vieţii o personalitate luminoasă, cu un spirit tânăr, fiind conectat permanent la schimbările vieţii.

La 18 iulie 2013, a plecat pe drumul fără de întoarcere, lăsând în cadrul Cenaclului Scriitorilor Militari mai puţină lumină. Este înmormântat în oraşul Darabani, judeţul Botoşani, pentru a fi mai aproape de locul unde s-a născut şi a copilărit.

Cărţile scriitorului Corneliu Blându, în parte disponibile în biblioteci, ne vor reaminti cu plăcere, mulţi ani de-acum înainte, de el.

Dumnezeu să-l odihnească în pace!

„Prudentul” din Piteşti
Pilotul de război **Ion Teodorescu** (1909–1972)

de **G.D. Jianu**

Punctul de plecare a acestui material este vizita pe care i-am făcut-o într-o iarnă colonelului Viorel Domenico, acasă la Breaza, în legătură cu o posibilă completare documentară la una dintre cărţile în lucru atunci (era prin 2014). Întâmplându-se să găsesc acolo, pe birou, o serie de fotografii din anii de activitate în Aviaţie ale maiorului Ion Teodorescu (*foto*), a cărui nepoată este căsătorită cu fiul său, Viorel Domenico, mai mult decât amabil, exprimându-mi interesul, mi le-a pus la dispoziţie, în speranţa unei poveşti pe care urma să o conturez pe baza *Memoriului original* de la Piteşti. În ce mă priveşte, cum tot am în plan o carte aproximativ intitulată *Aşii Aviaţiei Regale*, m-am gândit că, dincolo de faptul că recuperez o biografie care, bănuiam, nu poate fi decât interesantă, totodată adaug încă alte câteva file la volumul proiectat de ani buni. Desigur, nu aveam de unde bănui atunci, cu ocazia acelei vizite la Breaza, că deşi pilot de vânătoare, cu suficiente ore de zbor şi misiuni pe frontul antisovietic, Teodorescu nu va înregistra nici măcar o victorie, cu atât mai mult o faptă de arme demnă de relatat nepoţilor, iarna, la gura sobei. Cert este însă că nici nu am fost dezamăgit, întrucât biografia „Prudentului”, exact aşa cum se prezintă, ca un fel de penumbră pe o pajişte în sepia, pune şi mai mult în lumină faptele de arme şi tot ceea ce ţine de viaţa altor piloţi din generaţia sa, şi anume Alecu Şerbănescu, Dan Vizanty, Dem. Ben. Cârâc şi aşa mai departe. Fie şi din această singulară perspectivă materialul propus îşi are locul său în volumul de faţă.

Mulţumesc respectuos celor care au păstrat albumul foto al maiorului Teodorescu şi, în primul rând, colonelului Viorel Domenico, care a avut amabilitatea să-mi pună la dispoziţie, cu generozitate, tot ceea ce i-am solicitat.

„Prudentul” din Piteşti, aşadar, sau poate că mai corect spus… „Antiasul” – după cum l-am „botezat” într-un mai mult sau mai puţin inspirat moment, în vreme ce, tot răsfoindu-i *Memoriul original* din Arhivele Militare Române, constatam cu uimire că n-a dat nicio luptă aeriană în ciuda zecilor de misiuni la inamic – s-a născut la 31 ianuarie 1909, în comuna Vodă Carol (ulterior Călmăţui, actualmente Nicolae Bălcescu), Raionul Turnu Măgurele, din judeţul Teleorman, fiul lui Florea, de profesie învăţător (decedat încă din 1931), şi al Anei, posesori a 15 hectare de teren. Mai avea 12 fraţi şi surori de toate profesiile (învăţători, agricultori, un preot, doi ofiţeri ş.a.). Va absolvi 5 clase primare în comuna natală, 7 clase la „Sf. Haralambie” (liceu cu profil teoretic), din Turnu Măgurele, în 1930, apoi Şcoala pregătitoare ofiţeri de rezervă de Infanterie Ploieşti (1931), de unde merge mai departe, la Şcoala de ofiţeri activi de aviaţie din Bucureşti, absolvită între 1931–1933. Aici, în această şcoală, cele mai mari note, de 9 şi de 10, le va obţine la disciplinele Automobile şi Tragere cu mitraliera, iar cele mai mici, de 6, la Tactica aviaţiei şi la Trageri şi bombardamente aeriene, fiind dat ca „model de modestie şi disciplină”[1]. În anul al II-lea al şcolii militare, va efectua, practic, 16 ore şi 9 minute de zbor în total, comandanţii având cuvinte de laudă, întrucât era un „destul de bun executant, remarcat la misiunile fotografice”[2]. La absolvire, în 1933, ca sublocotenent, este repartizat la Flotila Aviaţie de Gardă, unde, până la finele anului, mai bifează 13 ore de zbor. Anul 1934 îl găseşte la Şcoala militară de pilotaj Tecuci, pentru obţinerea brevetului de pilot de război, aici însă comandantul şcolii neavând o părerea prea bună despre el, întrucât, în urma unui control inopinat, pe timp de noapte, târziu, îl va găsi plecat în oraş, astfel că va nota: „Element vicios, care are nevoie să fie supravegheat, controlat şi îndrumat”[3]. La 25 septembrie 1934, după ce absolvă cursul, sublocotenentul Teodorescu revine la flotilă, în 1936 contând deja ca un element de nădejde al aviaţiei noastre militare, mai exact spus, superiorii văzând în el „un bun pilot şi cu multă dragoste de zbor, [...] lucrează cu multă fineţe şi precizie, [...] mai ales în acrobaţie, pe care o execută cu mult sânge rece”[4], [...] „zboară frumos, *calm, prudent* (*subl. n.*) şi constant în mişcări”[5]. Pe scurt, era un foarte bun ofiţer navigant şi foarte bun instructor la recruţi (în 1937), un tip inteligent, dar, cu toate acestea, „nu este destul de conştiincios; nu acţionează totdeauna din convingere”[6]. Aprecierile din anii premergători războiului sunt destul de contradictorii, una peste alta însă suntem de părere că atunci când scria negru pe alb că este un „element dotat cu bune aptitudini fizice, morale şi intelectuale”[7], comandantul Flotilei 1 Aviaţie nu greşea prea mult. Totuşi, nota dominantă care-l va caracteriza întreaga carieră şi chiar viaţă este aceea că „are putere de muncă, dar o drămuieşte[8]”.

[1] Fond 1581-CM Reg. Argeş, nr. inv. S-8210/Dosar nr. 2953 pe anul 1933, 54+44 de file, f. 11, verso.

[2] *Ibidem*, f. 12, verso.

[3] *Ibidem*, f. 14.

[4] *Ibidem*, f. 18.

[5] *Ibidem*, f. 20, verso.

[6] *Ibidem*, f. 23.

[7] *Ibidem*, f. 23 verso.

[8] *Ibidem*, f. 24.

La „Vraja Mării”, în Constanţa, 1936, „Prudentul” e primul din dreapta.

La 6 iunie 1937, Teodorescu era pilot de vânătoare şi observaţie, ajutor ofiţer cu gazele, luând parte la Manevrele Regale din 15 octombrie 1938. Deloc prea disciplinat, din 1939 începând şi până va fi trecut în rezervă, în 1946, va bifa mai multe pedepse, de la 2 la 10 zile de arest, pentru abateri precum „lipsă de tact”, „bruscarea inferiorului”, „absenţă de la program”, „neexecutare de ordin” ş.a.

La 22 iunie 1941, ziua intrării României în războiul de eliberare a Basarabiei, Teodorescu, de acum locotenent, era mobilizat la Flotila 3 Vânătoare, inclusă în Armata de Operaţiuni, cu care face frontul, pe itinerariul Bucovina–Basarabia–Ucraina, până la 20 octombrie 1941, la căderea Odesei, încadrând funcţiile de şef de patrulă şi locţiitor şef escadrilă. Din această postură, se va achita de sarcini „în chip mulţumitor”, efectuând 39 de ieşiri pe front şi realizând, în cursul anului respectiv, nu mai puţin de 110 ore şi 25 de minute de zbor, cu „performanţa” de a nu înregistra nicio victorie ori faptă de arme deosebită, de unde şi concluzia comandantului Flotilei 3 Vânătoare, căpitan-comandorul Anton Mărăşescu, alias Mache, viitor general: „Nu are iniţiativă, se mulţumeşte cu puţin. Trebuie îndemnat şi supravegheat la lucru”[9]. Cu toate acestea, superiorii săi recunosc cinstit că este un „pilot bine antrenat pentru război, bun şef de patrulă”[10]. Ca orice combatant care se remarcase cumva, într-un fel, este distins cu Coroana României cu spade şi panglică de Virtute Militară. De reţinut că undeva în *Memoriul* său *original* este consemnat că, la un moment dat, pe front, a încadrat şi funcţia de şef al Biroului operaţii al Grupului 3 Vânătoare.

Odată revenit în ţară, la 20 noiembrie 1941, Teodorescu este numit la comanda Escadrilei Specialităţi Antrenament unde, scăpat de presiunea frontului, se va remarca repede ca „un bun instructor de zbor”, dând rezultate notabile, cu observaţia de acum general-valabilă că şi aici „poate mai mult”. La 24 ianuarie 1942, este înălţat la gradul de căpitan, imediat mai apoi apărând în poziţia de pilot *esseyeur*[11] la ASAM[12], ceea ce spune multe despre aptitudinile lui profesionale, de altminteri apreciat just ca „un pilot de vânătoare antrenat”. Altminteri, „duce o viaţă modestă” însă, poveste mai veche, „îi cam place băutura”[13], în plus, deşi are un spirit vioi, „preferă comoditatea în orice împrejurare”[14], având posibilităţi, dar pe care „le aplică greoi”. În rest, „cinstit şi corect”. La 26 iulie 1943, căpitanul Teodorescu preia şi comanda Batalionului Instrucţie, câteva luni mai târziu, la 25 noiembrie 1943, fiind numit la comanda Detaşamentului Cetatea Albă, în Armata operativă. Astfel, predând Escadrila Specialităţi, de la 1 ianuarie şi până la 1 aprilie 1944, vreme de fix trei luni, face din nou cunoştinţă cu ceea ce îi era lui „cel mai drag”, cu frontul adică, unde însă, vechea poveste, depune tot efortul să nu se remarce în niciun fel, practic neproducându-le ruşilor nicio zgârietură, astfel că nici aceştia nu se vor atinge de vreun fir de păr din capul său. Cum rândurile piloţilor de vânătoare români începuseră să se cam rărească, mulţi dintre cei mai buni căzând la datorie, şi cum cei veniţi din promoţiile războiului aveau nevoie de experienţă şi, deci, nu puteau fi băgaţi direct în foc, lui Teodorescu îi va veni din ce în ce mai greu să dribleze frontul, astfel că la 1 aprilie 1944, după expirarea unui nou stagiu în zona operativă, în loc să fie trimis în refacere, este numit comandant al Escadrilei 4 Vânătoare din Flotila 3 Vânătoare, postură din care, în contextul în care inamicul se apropiase alarmant de frontiera răsăriteană a României, este trimis din nou în prima linie, până la 5 mai 1944, cu misiuni de paza Litoralului, apoi, până la 20 august 1944, în paza teritoriului, pe Frontul Basarabiei şi Moldovei unde, evident, conform obiceiului, „personajul” nostru se remarcă printr-o abilă evitare a contactului cu inamicul. Trebuie să recunoaştem însă că şi situaţia trebuie să fi fost de aşa natură, dar, din orice unghi am privi lucrurile, faptul că în 11 luni şi 22 de zile de foc, căpitanul Teodorescu nu s-a întâlnit niciodată *face to face* cu vreun pilot inamic spune multe… Şi cu toate acestea, în notarea sa de serviciu pentru anii 1944/1945 este considerat un „foarte bun ofiţer de vânătoare, […] inteligent, sesizează uşor, judecată clară, are foarte mult bun simţ”[15]. Ba mai mult, de unde pe timp de pace la capitolul disciplină nu stătea prea bine, din acest moment este cât se poate de „disciplinat şi cu simţul datoriei dezvoltat”. Iar strict referitor la activitatea sa la război se precizează: „În calitate de comandant de escadrilă a avut misiunea de a apăra Litoralul, unde datorită elanului şi exemplului dat subalternilor, s-a achitat strălucit de toate misiunile avute. A activat la paza teritoriului, unde escadrila comandată de căpitanul Teodorescu a fost la înălţimea misiunei”[16]. În concluzie, „calităţile alese de om şi militar, complectate cu celelalte de bun zburător îl situează între elementele ce pot fi de folos armei şi [pe care] se poate conta. Îl calific foarte bun ofiţer.”[17] Calificativul nu este unul exagerat dacă avem în vedere că, dincolo de acţiunile sale mai mult sau mai puţin spectaculoase de pe front, Teodorescu formase (brevetase) între timp şi două serii de piloţi de vânătoare fără a înregistra cel mai mic incident.[18] Cum, necum, cert rămâne amănuntul rămas în *Memoriul* său *original* că, la finele războiului, în 1945, putea fi caracterizat

[9] *Ibidem*, f. 27.

[10] *Ibidem*.

[11] Pilot de încercare.

[12] Abrevierea de la Administraţia Stabilimentelor Aviaţiei şi Marinei, înfiinţată în 1924 şi axată iniţial pe reparaţia avioanelor Flotilei a II-a Regală Militară.

[13] Dosar nr. 2953, *ibidem*, f. 29, verso.

[14] *Ibidem*, f. 30, verso.

[15] *Ibidem*, f. 32.

[16] *Ibidem*, f. 32–33.

[17] *Ibidem*, f. 33.

[18] *Ibidem*, f. 34, verso.

ca un „pilot de vânătoare cu multă experienţă şi temerar, [...] un ofiţer de elită”[19]. Ofiţer care, după 23 august 1944, va şti să se menţină în penumbra fastă a celor pentru care simţul supravieţuirii pare să fie un dat al sorţii. Va ieşi din Armata de operaţii la 1 septembrie 1944, fiind numit ca membru în Comisia Tehnică, un artificiu graţie căruia, aidoma multora dintre camarazii săi, va fi trimis în concediu nelimitat, de acum îndeplinind diverse funcţii birocratice până la 16 august 1946 când, pe baza Legii 433/15 iunie 1946 şi a Î.D.R. 2498/1946, este trecut în cadru disponibil, practic în rezervă, şi vărsat la Centrul Teritorial Dolj. Între timp, profitând de împrejurări, la 23 noiembrie 1944, în Piteşti, se căsătorise cu Aurica Victoria Pascu (n. 1921, Bucureşti), de religie ortodoxă, fiică de magistrat. La 8 mai 1946, mai obţinea un grad, acela de locotenent-comandor (maior), câteva luni mai târziu, la 29 octombrie 1946, la Piteşti, venind pe lume fiul său, Alexandru-Aurelian Anton. Precaut, o dată trecut în rezervă, Teodorescu nu se va înscrie în niciun partid; o undă de oportunism îi dă târcoale, totuşi, din moment ce, cum, necum, într-o bună zi apare ca membru ARLUS şi, totodată, înscris în Sindicatul Alimentar. Între 1947–1949, figurează fără ocupaţie. Cum între timp comisiile noii Armate române, transformată din Regală în Populară, luaseră la purecat toate dosarele ofiţerilor din generaţia sa, în ce-l priveşte strict pe Teodorescu, având în vedere „performanţele” sale de pe frontul antisovietic, când se vedea clar că, în ciuda decoraţiilor destul de strălucite, nu prea-i supărase cine ştie ce pe „prietenii noştri de la Răsărit”, noua orânduire găseşte că este „un element de încredere, care poate fi întrebuinţat în serviciul armatei RPR ca comandant de grup de vânătoare”. Întrucât efectivele armatei erau deja reduse drastic, urmând să fie suplinite cu elemente provenite preponderent din clasele progresiste, ţărănime şi mai ales muncitorime, Teodorescu, aidoma celor mai mulţi ofiţeri din generaţia sa, nu va mai avea niciodată loc în noua ordine de bătaie, trebuind să-şi arvunească o nouă soartă în lumea civilă. Aşa se face că, la 1 februarie 1949, se va angaja ca ajutor de contabil la Întreprinderea „Vinalcool” Piteşti, până în luna mai 1951, când este dat afară din serviciu. La scurtă vreme însă, în august acelaşi an, găseşte iarăşi de lucru, angajându-se în diverse slujbe la întreprinderile din Piteşti, oraşul său de domiciliu (locuia pe strada Sf. Vineri, la nr. 18). La 10 noiembrie 1956, era şeful serviciului cooperaţie la Cooperativa Meşteşugărească de Croitorie „9 Mai” din Piteşti. În autobiografiile şi declaraţiile pe care le va semna de acum încolo, relativ la decoraţiile primite pe front, nu va mai trece Crucea de Fier, ci Medalia „Eliberarea de sub jugul fascist”, conferită de Prezidiul MAN a RPR prin decretul 325/1954. Cât despre profilul său moral şi profesional, şeful Secţiei cadre al Cooperativei „9 Mai” din Piteşti, Sebastian Ştefănescu, într-o „notă de relaţii”, afirma: „Funcţionar cu o bună pregătire profesională, ataşat regimului democrat popular, participă la toate manifestările din cadrul cooperativei, se poate conta pe el atât ca ofiţer cât şi ca cetăţean, neavând nici un fel de manifestare cu caracter reacţionar”[20]. Ar fi fost culmea să-şi dea în petic tocmai acum, în plină vânătoare a ofiţerilor fostei armate burgheze el, *prudentul*, cel care stătuse cu capul băgat la cutie cât timp durase războiul antibolşevic. Va duce o existenţă ştearsă până la trecerea în escadrila cerului, final de drum întâmplat la Piteşti, în ziua de 12 februarie 1972.

Flotila 3 Vânătoare Galaţi, 1942. Instrucţie la material, cu „Prudentul” în prim-plan.

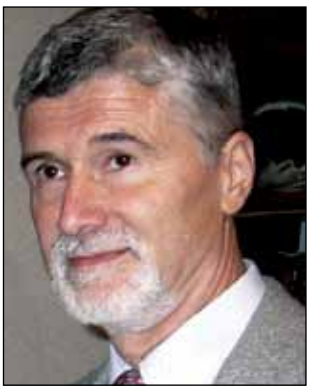
În principiu, în istoria aripilor româneşti, maiorul Teodorescu rămâne acel gen de ofiţer destul de interesant – şi e clar că nu este un caz singular, ci numai aflat la îndemână, prin natura împrejurărilor –, care, e drept, nu va ieşi în evidenţă decât prin marele său talent de a evita lupta cu inamicul, mai exact de a nu doborî nicio muscă, altminteri riscând să fie el însuşi doborât, orice logică de bun simţ, nu neapărat şi obiectivă, determinându-ne să concluzionăm că, practic, după cum arătam şi mai sus, pare de-a dreptul imposibil ca să nu fi întâlnit pe cerul de dincolo de Prut şi până la Odesa, de la Cetatea Albă şi până la Cernăuţi, niciodată, în aproape un an de război, nici măcar un singur aparat de zbor inamic. Ceea ce nu înseamnă însă că nu s-a achitat cu brio de misiunile primite din moment ce, dincolo de aprecierile de serviciu ale comandanţilor săi, va fi decorat cu Virtutea Aeronautică cu spade, Clasa Crucea de aur, într-o primă fază, apoi cu Coroana României clasa a V-a cu panglică de Virtute Militară şi, amănunt cvasigeneral în cazul piloţilor de război care au combătut în Est, şi cu mult râvnita Crucea de Fier clasa a II-a a aliatului de la acea oră. Paradoxul în cazul său însă este dat de faptul că, pe finalul războiului mai ales, când aviaţia noastră de vânătoare era depăşită net atât din punct de vedere tehnico-calitativ cât, mai ales, numeric, şi când de la vârful ierarhiei militare a venit ordinul să se evite lupta pentru a nu umfla şi mai mult bilanţul şi aşa îngrijorător al pierderilor, pentru aplicarea acestei „tactici” (de care Alecu Şerbănescu nu a ţinut cont şi consecinţele pentru el au fost tragice!) erau necesare abilităţi deosebite. Ce-i drept, între asul Şerbănescu, cel care căuta lupta cu orice preţ, pe principiul că „România nu este sat fără câini”, şi prudentul Teodorescu, la nivel de mentalitate, de concepţie de viaţă şi de caracter, până la urmă, diferenţa este una ca de la cer la pământ. Cu atât mai mult însă noi nu ne putem permite să-l judecăm în niciun fel pe „Prudentul”, şi aceasta cu atât mai mult cu cât chiar şi acum, când îi cunoaştem cât de cât povestea, ne putem întreba, mai mult sau mai puţin nedumeriţi, cum o fi mai bine oare vizavi de sat şi de câini... Altfel spus, cât de valabil poate fi un sat cu câini „mai încercaţi şi mai bărbaţi”, vorba ceea, însă mai devreme sau mai târziu căzuţi la datorie, comparativ cu unul „animat” de maidanezi ceva mai „prudenţi”, dar care termină bătălia în picioare?

[19] *Ibidem*.

[20] *Ibidem*, f. 34.

In memoriam

130 de ani de la naşterea preotului profesor Gheorghe I. Cotenescu, căpitan în rezervă

de **Radu Petrescu**

Din stirpe de ctitori de biserici monumente istorice (Coteneşti-Muscel, 1781; Izvoarele-Dâmboviţa, 1877), fiul preotului moşnean din Muscel care ajunsese prin căsătorie în comuna Izvoarele din judeţul vecin militează din studenţie pentru apărarea valorilor culturale şi naţionale. Membru în conducerea mai multor societăţi profesionale şi culturale de la începutul secolului al XX-lea (Societatea Studenţilor Teologi, Societatea Studenţilor de la Conservator, Societăţile corale „Carmen” şi „Hora”, Societatea culturală „Miron Costin”, Asociaţia Cântăreţilor Bisericeşti din România, secţiile Ligii Culturale din Bucureşti şi Câmpulung-Muscel ş.a.), promovează şi animă evenimentele organizate de acestea în Vechiul Regat şi în celelalte teritorii locuite de români. Fidel partizan al ideilor novatoare ale lui Spiru Haret şi Nicolae Iorga, deşi absolventul a două facultăţi bucureştene (Teologia şi Conservatorul), nu pregetă să-şi îndeplinească misiunea de luptător pentru dreapta credinţă şi pentru binele obştesc în comuna strămoşilor săi, Stoeneşti-Muscel, unde devine preot paroh în 1913, înfiinţând şi conducând bănci populare, cooperative, obşti moşneneşti şi cămine culturale.

Ia parte la întreaga campanie militară (1916–1919), alături de răniţii spitalelor de evacuare şi în unităţi combatante, din Muntenia în Moldova, de la Nistru până la Tisa.

Astfel, de la mobilizare şi până la sfârşitul lunii aprilie 1918 îşi desfăşoară activitatea în Spitalul de Evacuare nr. 2, din subordinea Corpului 2 Armată. Fondul Inspectoratului Clerului Militar de la Arhivele Militare Române conţine şi caracterizările mai mult decât elocvente ale superiorilor săi direcţi, medici militari.

Şeful spitalului, medicul colonel dr. Constantinescu-Firu (viitor general) îi face un portret luminos: *Pe tot timpul cât a servit în acest spital, preotul Cotenescu Gh. a dat dovezi de mari calităţi sufleteşti. A căutat a întreţine continuu, prin grai şi prin cărţile de lectură, moralul soldaţilor bolnavi şi a sădit în sufletele lor iubirea de ţară şi neam. În executarea serviciului religios propriu-zis nu a lăsat nimic de dorit. Teolog, căutând a se instrui neîncetat, sănătos de corp şi de spirit, este un element preţios, care face onoare corpului preoţesc.*

Un alt superior, medicul colonel dr. Bărbulescu, din acelaşi spital, completează la rândul său portretul acestui erou muscelean: *E preot distins, instruit, are o cultură generală aleasă, e o podoabă a clerului nostru. Suflet bun, blajin, acest preot îşi îndeplineşte chemarea cu un devotament neţărmurit. Tot timpul şi-l petrece în mijlocul soldaţilor răniţi sau bolnavi. A colectat cărţi de citit pe care le-a împărţit bolnavilor şi se străduieşte cu fapta şi cu vorba să facă şederea în spital cât mai plăcută vitejilor ţării. E înzestrat cu rare calităţi.*

Între timp, preotul Cotenescu fusese avansat căpitan în rezervă asimilat la 1 ianuarie 1918 şi fusese decorat cu ordinul militar „Coroana României”.

În mai 1918 este transferat la Regimentul 9 Vânători, iar la remobilizare este chemat din permisie, primind ordin să plece pe frontul din Basarabia.

Dintr-un raport al preotului Constantin Partenie, protopopul preoţilor militari din Basarabia, către preotul-profesor Constantin Nazarie, protopopul tuturor preoţilor militari, îl aflăm pe preotul Cotenescu în sectorul militar Purcari, de gardă la Nistru, împotriva raidurilor lansate periodic de bolşevici.

Blândeţea, cultura aleasă, tactul şi înţelegerea aproapelui, dragostea pentru luminarea neamului îl ajută să desfăşoare activităţi deosebite la nivelul regimentului şi printre românii basarabeni înstrăinaţi şi îndepărtaţi de la cuvântul lui Dumnezeu de către bolşevici şi aventurierii bisericeşti.

Stârneşte atâta admiraţie colonelului patriot Gheorghe Rasoviceanu (viitor general de corp de armată „*à la suite*”), comandantul Regimentului 9 Vânători, unitate pe care o condusese în 54 de bătălii, încât propune avansarea sa în mod excepţional la gradul de maior şi menţinerea sa pe teritoriul Basarabiei, pe linia continuării derusificării şi a realizării educaţiei moral-religioase naţionale a populaţiei: *Este un prea distins preot. Pentru maritele merite ce are pe terenul religios, pe cel naţional şi pentru munca fără preget ce a depus la regiment îl propun la avansare la gradul de maior în mod excepţional.*

În Basarabia anului 1918 face parte din echipa celor 27 de confesori militari desemnaţi să consolideze solidaritatea cu populaţia românească, echipă coordonată de colonelul preot profesor Constantin Nazarie, protopopul preoţilor militari. În martie 1919, este singurul preot militar inclus în mica delegaţie regăţeană, condusă de diaconul Nicolae M. Popescu (viitor academician) invitată să ia parte la primul congres organizat la Sibiu, în libertate, de preoţii ardeleni. Cu acest prilej, ţine mai multe cuvântări, printre care şi cea premonitorie în care îi atenţiona cu fermitate pe participanţii din teritoriile libere asupra pericolului pe care îl reprezintă doctrinele de tip marxist asupra credincioşilor şi a Bisericii Ortodoxe Române.

În primăvara campaniei din Transilvania trăieşte şi alte momente istorice, oficiind slujba din noaptea Învierii Mântuitorului în faţa lăcaşului sfânt din Beiuşul proaspăt eliberat de Regimentul său în colaborare cu voluntarii moţi, împlinind apoi eternul vis al naţiunii române, condensat atât de bine de poetul nepereche Mihai Eminescu în poemul *Doina*: visul refacerii României Mari nedreptăţite, *De la Nistru pân' la Tisa*.

Focul războiului sfârşindu-se, este demobilizat la 27 iulie 1919, fără să mai apuce să treacă Tisa în iureşul ce avea să ducă armata română la Budapesta. La Cercul de Recrutare Muscel este „vărsat” în 1925.

Din iniţiativa Reginei Maria, preluată rapid de mari personalităţi ale ţării, statul român a adoptat măsura înfiinţării Societăţii „Mormintele Eroilor Căzuţi în Război” (Decretul nr. 106 din 12 septembrie 1919), cu statut de persoană juridică, având nobilele misiuni de a îngriji, înfrumuseţa

şi păstra mormintele şi operele comemorative de război realizate, de a descoperi noi morminte ale ostaşilor căzuţi pentru patrie, de a aduce îmbunătăţiri cimitirelor eroilor şi de a organiza ceremoniale religioase şi militare la mormintele eroilor.

În luptele desfăşurate pe teritoriul comunei Stoeneşti-Muscel au căzut 235 de ostaşi din Regimentele 32 (32 Dorobanţi „Mircea" - Prahova), 60 (rezervă – Teleorman), 62 (rezervă, Târgovişte – în 1917 grupat 62/70), 62 (rezervă – Tecuci) şi din alte unităţi. Până la centralizarea osemintelor lor în osuarul de la Mausoleul Mateiaş, ei au fost îngropaţi în pământul comunei.

Printre cei 143 de eroi din Stoeneşti căzuţi în războiul de reîntregire, la loc de cinste figurează şi două rude ale preotului nostru, respectiv medicul căpitan dr. Gheorghe Jocu, fiul lui Gheorghe Jocu (zis Gheorghioiu) din Slobozia, şi locotenentul Ion M. Cotenescu, fostul învăţător din Stoeneşti, fiul preotului Mihai Cotenescu din Coteneşti.

Prin comisiile înfiinţate în România întregită, la nivel local şi regional, Societatea beneficiind şi de sprijinul autorităţilor administrative şi în special ale armatei, prin intermediul garnizoanelor, s-au ridicat opere comemorative, aşa cum a fost şi cazul Monumentului Eroilor din comuna Stoeneşti-Muscel, inaugurat la 1933, iniţiativă în care un rol important au jucat comandorul Dan Zaharia (preşedintele comitetului de iniţiativă), colonelul de infanterie Constantin I. Răuţoiu (comandantul garnizoanei Câmpulung-Muscel) şi preotul Gheorghe I. Cotenescu (ultimii doi fiind cumnaţi). În scopul îndeplinirii acestor generoase dorinţe, ambii mei bunici, membri în comitetul comunal, au dovedit încă din anul 1920 spirit de iniţiativă. Astfel, în al doilea an al său de existenţă, redacţia revistei *Cultul Eroilor Noştri* se grăbea să publice o corespondenţă din Stoeneşti în numărul 1 din ianuarie 1921. Redăm integral textul respectiv, identificat la pag. 27.

Preotul profesor Gheorghe I. Cotenescu (1886–1965), un valoros intelectual care şi-a legat numele de înfăptuirea şi apărarea României Mari, dar şi de înfrumuseţarea Muscelului.

DINTR-UN SAT DE MUNTE
(Stoeneşti-Muscel)

În luna ianuarie 1921 comitetul Societăţii „Mormintele Eroilor" din comuna Stoeneşti, jud. Muscel, întrunindu-se la Primăria comunei, a hotărât ca toţi eroii căzuţi în războiul nostru pe teritoriul acelei comune „fostă în regiunea Dragoslavelor" să fie mutaţi într-un cimitir central în punctul numit „Valea Neamţului" din satul Bădeni, loc aşezat într-o poziţie pitorească şi în centrul comunei, care mai cuprinde peste 200 de morminte identificate şi aşezate în diferite părţi ale comunei.

«Sub nici un motiv nu admitem ideea greşită a îndepărtării acestor morminte în regiuni în afară de comuna noastră. Din contră, rămânerea acestor oseminte între noi constituie mândria sufletească a sătenilor, martori ai vremurilor de luptă şi un frumos îndemn de patriotism pentru generaţiile care vor veni după noi.»

(Extras din procesul-verbal al acelei şedinţe).

Iscăleşte: Preot Gh. I. Cotenescu preşedinte, M. Bănescu primar, Ioan Petrescu învăţător (bunicul meu patern – n.a.), sergent instructor V. Iliescu şef de post şi văduvele de război Ana G. Stănculescu, Suzana I. Eftimescu, Eugenia C. Muraru, Maria Gh. Moşteanu şi Elena Alecu Paltin.

Plăcut impresionată, redacţia îşi permitea să adauge o singură propoziţie: *„Dă Doamne astfel de gânduri bune la cât mai mulţi dintre conducătorii sufleteşti şi locuitori ai satelor noastre!"*

Îndurerat de profanarea bisericuţei parohiale, transformată în grajd de nemţii opriţi temporar la Mateiaş în 1916, preot căpitan Gh. I. Cotenescu iniţiază şi reuşeşte, în 20 de ani de trudă (1919–1939), să ridice o zveltă biserică din piatră, cerşind ofrande, prin pantahuze şi mii de scrisori, prietenilor săi şi creştinilor milostivi. Împreună cu socrul său, Ioan Răuţoiu (donatorul terenului), preia conducerea comitetului de iniţiativă, convingându-şi profesorul din studenţie, Ioan Mihălcescu Moldovei), să accepte preşedinţia de onoare, în compania altor valoroşi membri de onoare, dintre care se detaşează colonelul Ion Manolescu (şeful statului major al Diviziei 22, apărătoarea Mateiaşului şi a văii Dâmboviţei, viitor general), comandorul de marină Dan Zaharia (mehedinţean stabilit prin căsătorie în Stoeneşti, viitor amiral) şi scriitorul-profesor muscelean Ion Ionescu-Boteni.

În spiritul dreptăţii, amintim faptul că, spre nemurirea lor, primii donatori din 1919, cu suma de 3.887 lei, au fost soldaţii şi ofiţerii regimentului său drag, 9 Vânători, informaţie publicată chiar de el în ziarul lui Nicolae Iorga, *Neamul Românesc*, la 30 august 1919, adică imediat după ce a fost demoblizat.

Copertă de carte, biserica din Stoeneşti, bijuteria arhitectonică ce încununează apostolatul preotului Cotenescu, a fost realizată de un colectiv din care au făcut parte arhitectul-şef al Patriarhiei, musceleanul Dumitru Ionescu-Berechet, antreprenorii fraţi Guido şi Tita de Nicolo, sculptorul în lemn Dumitru Iliescu-Călineşti, pictorii Octav Angheluţă, Vasile Blendea, Gheorghe Vânătoru şi Ion Fleşaru.

Temelia nouă a fost sfinţită în 22 septembie 1929, iar 10 ani s-a lucrat în condiţiile vitrege ale crizei economice, morale şi politice prin care trecea ţara. Visul său de o viaţă se va finaliza pe 8 octombrie 1939, prin ceremonia de târnosire transmisă la postul de radio naţional, la care au luat parte, printre alţii, Părintele Patriarh Nicodim Munteanu, ardeleanul Nicolae Zigre, ministrul Cultelor şi Artelor, Victor Papacostea, Gheorghe Alexianu, rezidentul regal al Ţinutului Bucegi, familia ziaristului Pamfil Şeicaru, dar şi fostul său comandant din războiul de reîntregire a neamului, generalul-erou Gheorghe Rasoviceanu (ultimii doi fiind decoraţi cu ordinul „Mihai Viteazul" cl. a III-a).

I se recunosc meritele de necontestat şi calitatea de ctitor principal. În pronaos se află tabloul votiv în care sunt zugrăviţi, în mărime naturală, preotul Cotenescu şi soţia sa, îmbrăcată în port muscelean (lucrare comandantă de copiii săi).

A iubit enorm meseria de profesor de muzică, fără să-şi neglijeze însă parohia rurală din Muscelul strămoşesc, păstorind-o timp de 52 de ani (1913–1965) şi neîndurându-se să-şi părăsească enoriaşii pentru a preda definitiv în Seminariile Capitalei (Central sau „Nifon").

În peste 20 de ani de profesorat la şcolile din Stoeneşti şi la seminariile din Câmpulung-Muscel, Curtea de Argeş şi Cernica-Ilfov, plămădeşte destinele a peste o mie de copii. Iar aceştia l-au mulţumit şi i-au întors dragostea pe măsura puterilor lor, mulţi dintre ei devenind floarea ortodoxiei româneşti (patriarhii Iustin Moisescu şi Teoctist Arăpaşu, episcopii Gherasim Cristea, Eftimie Luca şi Roman Stanciu, mari duhovnici precum arhimandriţii Sofian Boghiu, Grigorie Băbuş, Ioasaf Popa, Tănase Petroniu, Felix Dubneac, Roman Braga, Ioasaf Ganea şi Justin Pârvu, profesorii universitari Ioan Pulpea/Rămureanu şi Anton Uncu, muzicologul Titus Moisescu ş.a.

Dintre aceştia, elevul său favorit, orfanul Anton Uncu, devenit la rândul său diacon şi cântăreţ la Catedrala Patriarhală, profesor şi preot, i-a dus mai departe ştafeta, aşa cum a făcut-o şi el odinioară, cinstindu-şi profesorul, Ion Popescu-Pasărea, pe care-l adora şi care îi remarcase primul calităţile, încurajându-l să compună, activitate pe care nu şi-a putut-o dezvolta datorită multelor şi obositoarelor sarcini pe care şi le asuma benevol.

Prin talentul şi iscusinţa sa, a dovedit că muzica – şi corolarul acesteia, folclorul românesc – este o ramură de studiu importantă în educarea tineretului, cu o singură condiţie însă: *profesorul să aibă ţinuta, chemarea şi pregătirea necesare*.

Bine văzut şi apreciat pentru cultura sa, deşi nu era profesor universitar, a fost invitat în repetate rânduri de Nicolae Iorga şi de către comitetul de organizare să conferenţieze la Universitatea Populară de la Vălenii de Munte (13 conferinţe în perioada 1931–1943, depăşind numărul însumat de conferinţe ţinute de alţi conferenţiari cu rădăcini muscelene şi argeşene: Ion Chelcea, Radu Demetrescu-Gyr, Costin Petrescu, Victor Slăvescu şi Florian Ştefănescu-Goangă).

Prieten de familie cu Nicolae Iorga (ca student, fusese secretarul particular al acestuia în perioada 1907–1912), întreţine cu marele istoric o vastă şi constantă corespondenţă, iar acesta nu pregetă să viziteze căminul din „frumosul sat de moşneni unde păstoreşte cu glas dulce şi cu glumă isteaţă Părintele Cotenescu”, întreţinut de harnica şi iubitoarea sa soţie, prezbitera Elisabeta Cotenescu (născută Răuţoiu).

După 1990, căminul său a fost vandalizat până la ultima piatră de ignoranţa de neiertat a unor săteni care au risipit în patru zări o vastă bibliotecă cu cărţi purtând autografele autorilor, decoraţii şi medalii militare şi civile, fotografii şi corespondenţă cu o valoare inestimabilă.

Îndelungata sa păstorire (52 de ani) a reprezentat pentru credincioşii parohiei sale şi pentru întreg clerul muscelean o perioadă de împliniri în plan bisericesc, politic, cultural şi social, toate purtând pecetea exemplului personal al preotului profesor Gheorghe I. Cotenescu (a deţinut două mandate de preşedinte al Asociaţiei Preoţilor Musceleni, a fost ridicat la rangul de iconom stavrofor cu dreptul de a purta pe viaţă brâul roşu şi crucea patriarhală, a fost membru în consiliul central de administraţie al Casei de Economie, Ajutor şi Credit a Clerului Ortodox Român, a fost preşedintele tuturor obştilor forestiere moşneneşti din Stoeneşti, vicepreşedinte al primei Camere Agricole din Muscel şi deputat de Muscel).

Preluarea puterii de către regimul comunist şi prăbuşirea rapidă a valorilor tradiţionale zguduie din temelii viaţa patriarhală din Stoeneşti. Simte nevoia să facă ceva şi îi sprijină pe partizanii din munţii Muscelului conduşi de colonelul-martir Gheorghe Arsenescu, pe care îl cunoştea încă din anii ’30. Reţeaua informativă a Siguranţei, Securităţii şi Miliţiei îi identifică rolul, fiind arestat preventiv în martie 1949, anchetat dur timp de 14 luni la Câmpulung şi la Piteşti, fiind condamnat retroactiv de Tribunalul Militar al Regiunii 2 Bucureşti la 1 an cu suspendare prin sentinţa nr. 478 din 11 mai 1950 în cadrul primului lot de musceleni. Din documentele aflate în custodia C.N.S.A.S. ştim, azi, că organizaţia colonelului Arsenescu din Muntele Roşu a avut peste 100 de membri activi şi elemente „nedispersate” (inclusiv fostul său elev, orfanul Pimen Bărbieru, stareţul schitului Cetăţuia-Negru Vodă), 4 persoane fiind executate.

Umilinţele suferite în anchetele nesfârşite, cruzimea călăilor conduşi de căpitanul Cârnu şi regimul de exterminare generalizat în penitenciarul Piteşti în timpul „reeducării” îi afectează grav sănătatea, dar nu-l zdrobesc sufleteşte. Se alătură astfel martirajului celor peste 2.000 de preoţi ortodocşi (mulţi dintre ei preoţi militari) arestaţi şi obligaţi de regimul totalitar roşu să transforme celulele temniţelor în altare.

Bătrân şi bolnav, „chiaburul exploatator”, înfierat de generaţiile cu creierul spălat de propaganda comunistă, este batjocorit inclusiv prin trecerea sa şi a familiei sale în finalul rolului agricol pe post de „străinaş”, deşi strămoşii săi stoeneşteni figurau în documente scrise cu litere chirilice datând de la începutul secolului al XVIII-lea (iuzbasa Neagoe ot Cetăţeni), iar el slujea ca preot în parohia Stoeneşti încă din 1913. Impus la cote enorme faţă de posibilităţile reale ale gospodăriei sale, cu spectrul reintrării în puşcărie pentru sabotaj, e vecin şi deci martor direct al luptei de clasă marcată în zonă prin lăcomia şi ura localnicilor faţă de soacra sa, Paraschiva Răuţoiu, „moşiereasa” analfabetă expropriată în 1945 şi 1949, evacuată în forţă din casa monument istoric (confiscată în beneficiul G.A.S. Lăicăi şi ulterior sediul G.A.C. din Stoeneşti), în cămaşă de noapte şi cu o bocceluţă în mână, cu domiciliu obligatoriu în altă localitate până la moarte. I se confiscă întreaga avere a familiei Cotenescu (inclusiv dota primită de soţie în 1912!), e ameninţat cu excluderea copiilor din şcoli şi chiar cu împuşcarea de către preşedintele Sfatului Popular şi de activiştii de partid dacă nu se înscrie primul în gospodăria colectivă ce trebuia înfiinţată cu orice preţ, singura de altfel dintr-o zonă de munte renumită pentru tenacitatea rezistenţei anticomuniste.

Ultimii ani ai vieţii de *paria* îi trăieşte în mari lipsuri şi suferinţe alături de scumpa sa soţie, exemplu de pioşenie şi devotament, fiindu-i respinsă în repetate rânduri cererea de pensionare pe motivul stigmatizant al statutului său de chiabur, sabotor, duşman al poporului şi deţinut politic.

Preotul Gheorghe I. Cotenescu moare în Câmpulung, la 12 februarie 1965, fiind înmormântat în cavoul din curtea bisericii noi din Stoeneşti. Veruţa, cum îşi alinta el soţia încă din tinereţe, i se va alătura în 1980, găsindu-şi împreună odihna veşnică.

Din păcate, cum spuneam, recunoştinţa urmaşilor enoriaşilor săi ia forma jefuirii şi distrugerii căminului său, locul devenind cu timpul groapa de gunoi a comunităţii. Şi totuşi, numele său reînvie în mod surprinzător, memoria sa fiind cinstită din 2013 la Câmpulung-Muscel cu Cetăţenia de Onoare Post-Mortem, iar la Stoeneşti printr-o stradă eponimă, urmând să i se acorde tot aici Cetăţeania de Onoare Post-Mortem, iar Căminul Cultural să-i preia numele.

Marcarea în 2016 a 130 de ani de la naşterea sa constituie un izvor de optimism ce ne întăreşte forţele şi credinţa, iar noi toţi avem cu siguranţă multe de învăţat din exemplul vieţii trudnice, bogate şi luminoase a preotului-profesor dâmboviţeano-muscelean Gheorghe I. Cotenescu în ogorul Domnului, al Armatei, al Culturii, al Şcolii şi al Cetăţii.

Vasile Preda – „paznic de vise”

de **Victor Petrescu**

Militar de carieră, dar cu înclinaţii certe spre arta cuvântului, poetul, prozatorul, eseistul, ziaristul se naşte, pe 24 noiembrie 1951, în comuna dâmboviţeană Lunguleţu.

Studii primare şi gimnaziale în comuna natală urmate de Liceul din Răcari (1970). Absolvent al Academiei de Tehnică Militară, Facultatea de Electronică şi Electrotehnică Militară (1975) şi al cursului postuniversitar „Conducerea activităţii de comunicare şi relaţii politice”, la Academia de Înalte Studii Militare (1999). Inginer militar la Cluj-Napoca, instructor cultural la Casa Armatei din garnizoana transilvană (1975–1980), apoi redactor la revista „Viaţa militară” (1980–1991), redactor-principal al redacţiei emisiunilor militare de radio şi televiziune „Ora Armatei” (1991–1995), redactor şef al Redacţiei militare de radio (din 1995). A iniţiat emisiunile „Ora Armatei”, „Îţi scriu carte din armată”, „Veşti de acasă” (pentru militarii români aflaţi în misiune în Angola şi Afganistan).

Debut publicistic cu versuri în „Luceafărul” (1974). Colaborează cu versuri, reportaje, eseuri la „Luceafărul”, „Steaua”, „Contemporanul”, „Tribuna”, Suplimentul Literar-Artistic al „Scânteii Tineretului”, „România Literară”, dar şi în publicaţiile militare „Viaţa Militară”, „Viaţa Armatei”, „Apărarea patriei”, „La datorie”, „Observatorul militar”. A fost membru fondator al Societăţii Scriitorilor Militari (2001). Membru al Uniunii Ziariştilor din România (1982), devenită Uniunea Ziariştilor Profesionişti din România (din 1990).

Se stinge din viaţă în Bucureşti, pe 31 mai 2003.

Debut editorial cu volumul de versuri *„Paznic de vise”* (1978), urmat de *Baladele locotenentului Sancho Panza”* (1982), *„1001 poeme de dragoste”* (1995), *„Ultimele sonete închipuite ale lui Vasile Voiculescu”* (2003). Poezie patriotică sau de inspiraţie ostăşească la început, evoluează treptat spre o rafinare a sentimentelor, îşi lărgeşte universul estetic, cu fine accente simboliste, ducând în final la sonet, ca formă fixă, filosofând, asemenea anticilor, pe teme ale divinităţii, existenţei umane în general, dispariţia în neant fiind asemuită cu *„robinetul timpului deschis, / Uitata lume să se scoale-n vis, / Pe valuri şi de bine şi de rău”*.

Volumul de debut *„Paznic de vise”* (1978) este dedicat „apărătorilor patriei” dintotdeauna, poetul considerându-se firesc un „*tovarăş de arme*”, drapelul patriei fiind văzut ca „*un simbol al iubirii*”, o „*flacără de sânge*”, „*inimă pe zare*”, ce se cere: „*Să-l apărăm şi să-l cinstim deodată*”, fiind „*chemarea neamului prin timp*”. În glia străbună *„Eroii sunt aici, îi poţi atinge / În orice floare sau copac, sau piatră, / E ochiul lor care-n izvoare plânge / Şi râsul lor care-ncălzeşte-n vatră”. „Ultimele sonete închipuite, ale lui Vasile Voiculescu”* (2003), cu cele 99 de poeme (continuându-l pe acesta, care se oprise la sonetul 245), ne înfăţişează un alt registru poetic, fiind un dialog al fiinţei umane (poetul, de fapt) cu Dumnezeu, finalul fiind relevant: *„Să ne aşezăm. Tăceţi o clipă, vorbe / Şi odihniţi-vă şi voi, cuvinte / Şi tu ce spui că ăl de-alături minte / Şi voi ce faceţi din silabe ciorbe! / Hai în făraş, înmăturaţi în carte! / Şi dumneavoastră, Domnişoară Moarte!”* (Apocrif IV).

„Perechea viaţă-moarte” o vede „*cum aleargă*”, la final: *„Nu-i conţinut, nu e întreg, nici parte / Nu e Aici, nici Peste Tot nu este, / Ci doar mişcarea merge mai departe / Şi o vibraţie ce dă de veste, / Doar gândul stă, împătimit şi rece / Şi lumea peste sine se petrece!”.*

Romanele *„Constelaţia de dincolo de ape”* (1980), *„Gloria fără întoarcere”* (1985), *„Acest trecut a fost cândva viitor”* (1988), *„Mai jos de cerul albastru”* (1989), *Privind spre steaua iubirii”* (1989), abordează predilect mediul militar cu tot cortegiul lui de suferinţe, vieţi distruse, fiind scrise alert, cu suspansul necesar unor construcţii epice care să ţină treaz interesul cititorilor, remarcându-se înclinaţia spre universul sătesc în detrimentul celui citadin.

„*Gloria fără întoarcere*”, este o încercare, deseori autobiografică, de cunoaştere a vieţii cazone, cu bune şi cu rele: „Când venise la sora sa cea mare de la oraş, un copil încă, împovărat de valiza din lemn de tei – cu care tatăl său trecuse frontul ca să-şi facă şcoala, se simţise la fel. Atunci era încă un ţăran care vroia să se facă învăţător. Şi se făcuse. Dar poate că tot ţăran rămăsese. Gândul acesta îl înţelesese cu adevărat tocmai pe front. De la Niculae, de la ceilalţi... Mă Mitică, îi spunea, sergentul câteodată, acu’ se pune porumbul, acu’ se taie varza, acu’... Sau: Ne murează pe noi ploaia, dar prinde la grâu! Acum ar fi momentul să...”.

Spirit sensibil, poet şi prozator totodată, dar şi militar, bun cunoscător şi practicant al rigurozităţii cazone, a lăsat pagini în care şi-a demonstrat talentul incontestabil.

Scrieri: *Paznic de vise*: versuri. Bucureşti, Editura Militară, 1978; *Constelaţia de dincolo de ape*: roman. Bucureşti, Editura Militară, 1980; *Baladele locotenentului Sancho Panza*: versuri. Cluj, Editura Dacia, 1982; *Gloria fără întoarcere*: roman. Bucureşti, Editura Militară, 1985; *Acest trecut a fost cândva viitor:* roman. Bucureşti, Editura Ion Creangă, 1988; *Mai jos de cerul albastru:* roman. Bucureşti, Editura Ion Creangă, 1989; *Privind spre steaua iubirii*: roman. Bucureşti, Editura Albatros, 1989; *101 poeme de dragoste:* versuri. Bucureşti, Editura Militară, 1995; *Ultimele sonete închipuite ale lui V. Voiculescu*: versuri. Bucureşti, Societatea Scriitorilor Militari, 2003.

Referinţe: *Dicţionarul „Personalităţilor publice” – politice.* Bucureşti, Editura Holding Reporter, 1993, p. 177; *„Scutul patriei – Radiografia unei stări de spirit. Contribuţii la istoria presei militare româneşti din Transilvania, 1919–2003”.* Cluj-Napoca, Editura Tipolitera, 2003, p. 203–204; Vâjeu, Titus. *„Scripta manent – Ghid bibliografic al scriitorilor din Radio, 1928–2004”*. Bucureşti, Societatea Română de Radiodifuziune, 2004, p. 270–272; Petrescu, Victor. *Scriitori şi publicişti dâmboviţeni (1900-2004). Dicţionar biobibliografic.* Târgovişte, Editura Bibliotheca, 2005, p. 198–199.

Corespondenţă

Despre George Florin Cozma

Ana Haş către Dan Gîju

Acum trei ani, sub titlul *Infanterist şi poet*, publicam în revista târgovișteană „Litere”, începând cu nr. 3(156)/martie 2013, p. 94 și urm., un material mai amplu despre poetul militar George Florin Cozma (1945–1996), intenția noastră la acea oră fiind să deschidem un serial în care să evocăm cât mai mulți dintre scriitorii militari contemporani, dar nu numai. Ulterior, în ideea includerii într-un volum a celor mai valabile prezentări din „Litere”, am căutat să lărgim aria documentării acolo unde a fost posibil, aici intrând și George Florin Cozma, fapt pentru care, am apelat la doamna Ana Haș, care i-a fost alături poetului în ultima parte a vieții sale, să vină cu unele completări, eventual corecturi și, nu în ultimul rând cu eventuale ilustrații, arhiva noastră fiind încă destul de modestă la acest capitol. Cum doamna Ana Haș ne-a răspuns cu amabilitate și destul de prompt, punctual, încredințându-ne și câteva fotografii, noi însă neputându-ne ține de planul editării volumului adus în discuție, deocamdată, din motive independente de voința noastră, totodată având în vedere că în toamna aceasta se vor împlini 20 de ani de la trecerea în eternitate a lui GFC, unul dintre cei mai îndrăgiți scriitori militari ai generației sale, i-am cerut permisiunea să reproducem aici scrisoarea, punct cu punct, exact așa cum ne-a transmis-o. Îi mulțumim cordial, încă o dată, pentru tot. (*D.G.*)

● Din ce ştiam eu, primele poeme i-au apărut în „Luceafărul”, trimisese la „Poşta redacţiei” şi-i răspunseseră încurajator şi-i publicaseră ceva.

● Nu ştiam că George a fost trecut în rezervă în 1995, eu ştiam că „a căzut la datorie”, e adevărat că nu m-a interesat subiectul, el oricum nu prea umbla militar.

● Nu se poate vorbi de „uşurinţă” sau „neseriozitate” în cazul lui George, şefii, pe de o parte, erau disperaţi de cât de puţin îi trebuia să scrie un material, iar pe de altă parte, fie că scria despre CIFAROM sau despre clubul unităţii, George „poetiza” şi asta „nu dădea bine” în presa militară. Mulţi au văzut în el un nou Geo Bogza, doar că George era mai sensibil, producea metafore pe bandă rulantă, uneori nu mai conta subiectul reportajului ci figurile de stil.

GFC (centrul imaginii), în plină glorie. Portul militar Mangalia.

● Poeziile „patriotice” sau „omagiale” ale lui George au fost „la ordin” şi la armată „ordinul nu se discută, se execută”. Uneori a reuşit să le semneze cu alte nume, dar nici asta nu se discută. Am pus ghilimele la „patriotice” pentru că există o percepţie distorsionată a termenului. Poezia patriotică şi patriotismul s-au demonetizat din cauza lătrăilor şi a clănţăilor. Am câştigat două concursuri de creaţie, în 1968 şi în 1975, în ambele dăţi, ca să pot publica un volum, ar fi trebuit ca acesta să înceapă cu trei poeme despre tovarăşul, tovarăşa şi comuniştii, şi să se încheie cu unul despre ţară, ar fi fost cel puţin ciudat, pentru că eu scriam sonete şi balade cu „envoi”; George îşi dorea atât de mult volumul încât a trecut peste aceste micuţe amănunte.

● Mi s-ar părea nedrept să mă numesc „profesoară” când am predat doar trei ani. „Traducătoare” ar fi mai corect, asta am făcut din 1979 până în prezent şi probabil „voi cădea la datorie”, plăcându-mi prea mult ceea ce fac.

● George nu a avut „patima alcoolului”, adică n-a băut mai mult şi nu s-a îmbătat mai des decât cei din jur. Sănătatea „a dat semne de înrăutăţire” din cauza regimului dezordonat de viaţă chiar şi după ce ne-am căsătorit: nopţi pierdute, mâncat aiurea şi fel de fel de prostii, fumat excesiv, mare consum nervos (se necăjea din orice, se „aprindea” din nimic, iar când scria se impresiona până la lacrimi, de multe ori la început, când stăteam cu ai mei, mama mă suna, speriată, să mă întrebe ce trebuie să facă pentru că George „scrie şi plânge”), băutură „fără număr”. Şi toate astea le-am făcut împreună, doar că eu am fost mai tânără şi mai rezistentă.

● Nu ştiam că Bebe Bârzan a fost regizor. Eu l-am cunoscut operator TV, ulterior realizator de emisiuni TV.

● George, ca şi Gigi Derevlean, a început cu o pancreatită, pe Gigi l-a terminat, pe George l-am operat, ocazie în care chirurgul i-a atras atenţia că ficatul nu arată bine şi i-a prescris regim şi o viaţă cumpătată. Nu am fost suficient de prezentă ca să-l supraveghez cum se cuvine, oricum, la redacţie îşi făcea de cap, când s-a internat, în 1996 (internare „adevărată”, pentru că înainte de 1989 se interna la Braşov, la Neurologie, când făcea boroboaţe, iar după, la Spitalul Militar, când voia să fie vizitat şi băgat în seamă), ciroza era deja în curs şi nu s-a mai putut face mare lucru.

● N-aţi pomenit nimic de perioada lui la Radio până la divorţ, nici de deplasarea de serviciu în Portugalia. Eu l-am cunoscut printr-o prietenă care lucra la Radio, când se întorsese din Portugalia, la această prietenă a citit un fel de impresii de călătorie care ne-au fermecat pe toţi (redactori şi colaboratori Radio, traducători, alţi militari cu talent literar sau pur şi simplu bon viveuri, probabil acesta era „anturajul nepotrivit” la care se refereau şefii şi soţia). Pe atunci eram divorţată, el era căsătorit, dar nu „casnic”, se vorbea de o relaţie cu soţia unui colonel de securitate, acesta din urmă convingând-o pe soţie să-l reclame la „foruri” şi să divorţeze, în schimb, el „şi-a iertat” nevasta (un colonel de securitate nu-şi permitea luxul să divorţeze). Când ne-am reîntâlnit, în 1985, în acelaşi anturaj nepotrivit, George era singur, divorţat, mai domicilia cu familia (dar nu la parter, din ce-mi amintesc eu, am fost o singură data la el), câştiga bine şi nu-şi neglija familia, doar că la fel de bine câştiga din colaborări (de care soţia ştia şi era supărată că „sparge banii” în loc să mai suplimenteze pentru copii).

La nunta unui camarad de redacţie, cu jurnalistul militar Doriean Vlad (1953–2009).

● Am avut o căsnicie atipică, fără meschinării şi închistări, zece ani cu bune şi rele, fără copii (am preferat să facem câte ceva pentru copiii lui, la început de la distanţă, apoi destul de regulat şi, zic eu, consistent). Mama a fost de părere că ar fi trebuit să fac şi eu un copil, George însă s-a declarat „prea răsfăţat şi prea egoist pentru a mă împărţi cu un copil". Iubea copiii chiar dacă doar în weekenduri şi vacanţe, era un spirit prea liber pentru a se plia pe genul de programe în comun, din toate punctele de vedere, pe care le presupune o familie cu copii.

● George a avut nevoie întotdeauna de „public", oameni care să-l asculte cu gura căscată şi să-l privească de jos în sus, şi nu puţini au fost cei care au profitat de această slăbiciune, au stat cu el la masă şi l-au tapat de bani, declarându-se admiratori necondiţionaţi ai scrierilor sale chiar dacă abia ştiau să scrie şi să citească; acea faună pestriţă a teraselor şi bodegilor care pentru el conta în măsura în care aparent îl asculta şi nu-l contrazicea. Copiii spuneau că e cabotin, că ar face orice să fie băgat în seamă. După '89, a crezut că va face poezia pe care şi-a dorit-o dintotdeauna, dar lumea nu mai mergea la cenacluri, nu mai citea versuri, nu mai cumpăra cărţi. N-a mai publicat în presă, i s-a reproşat că „poetizează" prea mult. N-a mai publicat nici un volum, a participat doar la un volum colectiv de versuri alături de puţinii prieteni care îi mai rămăseseră. N-a mai recitat în public, n-a mai citit din versurile proprii. Prietenii se ocupau de alte lucruri, mai rămăseseră „prietenii de pahar", nesemnificativi. Eu însămi am fost luată de valul „marilor posibilităţi", stăteam tot mai puţin împreună, stătea tot mai mult singur.

● Nu ştiam că Gigi Derevlean i-a fost şef. La „La datorie", când ne-am căsătorit, îl avea pe Anghel Rafa (care adormea cu capul pe masă la petreceri, scrie asta pe undeva în caracterizările lui? A avut grijă armata să-l însoare cu o secretară de general care ne-a răzbunat pe toţi), apoi a venit un om deosebit, Iulian Patca, au contat mult sprijinul şi încurajările lui. A avut colegi şi „colegi", cu cei din ghilimele nu-mi mai bat capul, dar mi-amintesc cu drag de Nicu Mateescu (venit „disciplinar" şi cu o situaţie asemănătoare cu a lui George înainte să ne căsătorim), Emil Almăşan, Laurenţiu Sfinteş, Mihai Macuc. Foarte apropiaţi ne-au fost George Mihalcea (îi semăna mult lui George prin teribilism şi excese, doar că Silvia Mihalcea a fost mai boemă şi s-a descurcat admirabil cu cei trei copii), Vasile Ursache (poate fiul întru poezie pe care şi l-a dorit), „fratele Culai" (Nicolae Boghian) şi „fratele Vasile" (Vasile Preda), Liviu Vişan şi Alexandru Leaua.

● Când s-a internat, în 1996, am crezut că din nou face ca „majas" din tablourile lui Goya, care când voiau să primească daruri şi să li se dea atenţie, se dezbrăcau şi „cădeau la pat", până când, în iulie, după o călătorie de afaceri foarte reuşită, l-am găsit în scaun şi cu diagnosticul de ciroză. A căzut la pat, am stat cu el în spital, dar era prea târziu. Unii vor spune că l-a doborât băutura: doar în mică măsură, de fapt, l-a doborât indiferenţa mea şi a tuturora, alergând după câştig sau alte satisfacţii mărunte, nemaiavând timp de poezie şi de autorul ei.

● Colegii de şcoală nu-l idolatrizau. L-am însoţit la două aniversări, la Sibiu şi anul următor la Câmpulung Moldovenesc. Unii îl considerau un fel de măscărici excentric, alţii nu-l vedeau decât beat, dar îmi amintesc cu drag de Hanţi, de Liviu Zanfirescu, de Nusem, care într-adevăr ţineau la el şi-l apreciau. Pentru ceilalţi, un outsider care aduce sare şi piper întâlnirilor cazone, nici militar în sensul clasic al cuvântului, nici literat din punctul de vedere al Uniunii Scriitorilor, care i-a refuzat accesul după 1989.

● George era trist că nu l-au moştenit copiii (ca sensibilitate artistică), şi-ar fi dorit să-i vadă la facultăţi, mă admira pentru cele două facultăţi absolvite, era bucuros să discutăm ceea ce scria, asta însă până în 1989. Nu ştiu dacă a mai apucat să publice „Catamaran" şi haikuurile pe care le-am „rumegat" îndelung, nu m-am mai interesat ce făcea la Radio şi în timpul liber, eu eram tot timpul foarte ocupată să nu pierd „ocaziile" de a face bani. Bani care până la urmă nu ne-au servit la nimic. În decembrie '95, împlinise 50 de ani, cred că iarăşi „munceam cu spor", pentru că nu-mi amintesc dacă am sărbătorit şi cum. În iunie '96, împlinisem zece ani de căsnicie, iar nu-mi amintesc să fi sărbătorit, în iulie s-a internat în spital, în octombrie se stingea lin, nu ştiu dacă mă mai cunoştea sau mai cunoştea pe cineva, doctorul m-a trimis să-i cumpăr ceva de la farmacie, probabil că în momentul când nu mi-a mai simţit mirosul, n-a mai respirat.

● Îmi amintesc de premiu, dar nu-mi mai amintesc de premianţi. Am continuat să alerg şi să fac bani, l-am pomenit cum m-am priceput mai bine (până şi când s-au adunat camarazii la 10 ani de când ne-a părăsit, am întârziat...), îl mai pomenesc şi acum, creştineşte, nu ştiu dacă versurile de mai jos sunt ale lui, parţial le-am reprodus pe piatra de mormânt, numai că atunci când am pus-o pe mama alături s-a deteriorat de la şantier şi a trebuit s-o şlefuiesc şi să renunţ la versuri. Le recita des, poate premonitoriu: *Şi mor copil... poeţii mor copii.../ Iertaţi-mă, vă rog, stimată doamnă,/ Dacă am îndrăznit să despletesc/ Un vis de-argint înveşmântat în toamnă.*

Finele anilor '80, Lisabona (Portugalia), Museu de Marinha. GFC se afla acolo întrucât era singurul din delegaţia română care cunoştea limba engleză. *Foto:* Reinaldo Carvalho.

Despre veterani, şi nu numai

de **Paul Carpen**

O discuţie pe această temă este binevenită chiar dacă, îndrăznim a spune, ea ar fi trebuit să aibă loc mai demult. La ea pot participa toţi aceia care consideră că au un cuvânt de spus în legătură cu sistemul de securitate naţională.

Este bine cunoscut principiul conform căruia, pentru a ne înţelege corect în cadrul unei discuţii, este necesar să definim mai întâi termenii cu care operăm.

Să deschidem, aşadar, Dicţionarul Explicativ al Limbii Române, unde citim următoarele: *VETERAN: Ostaş roman eliberat după terminarea serviciului militar, care obţinea la liberare o serie de privilegii*.

Şi, înainte de a dezvolta câteva idei legate de veteranii din Imperiul Roman, să fixăm, ca element de cultură generală, care atestă obârşia latină a limbii noastre şi, totodată, realitatea istorică a unei prime etape din procesul formării poporului român, faptul că termenul „bătrân" îşi are originea în latinescul *„veteranus"*. Care erau privilegiile acordate ostaşilor la încheierea celor 25 de ani de serviciu militar? Cetăţenie romană, dacă nu o avuseseră deja, un lot de pământ pentru agricultură, pe care se stabileau după ce se căsătoreau cu o „barbară" (de aici numele propriu Varvara) etc. Luau astfel fiinţă mici aşezări, mici colonii, la hotarul cărora se înfigea „scutul Romei". Este bine să ştim că asemenea colonii se află la temelia unor oraşe, precum Viena (Vindobona) sau Londra (Londinium), să ştim că numele Köln reprezintă adaptarea fonetică de către autohtoni a cuvântului latin „Colonia", acolo fiind înfiinţată *Colonia Agrippina*, denumită astfel în onoarea împărătesei Agrippina, cea care a fost mama celebrului Nero.

Colonia Ulpina Traiana Sarmisegetuza a fost înfiinţată de către veterani ai trupelor romane, tot astfel după cum stă mărturie şirul lung de aşezări din Dacia Felix: Napoca, Apullum, Potaisa. Unele dintre acestea şi-au luat cu vremea nume noi, dar comuna Castranova şi l-a păstrat.

Simplificat la maxim, procesul pare a se înscrie pe linia: cucerire militară; stabilirea unor puncte întărite pentru garnizoanele de pază a hotarelor sau a căilor de acces (forturi, castre); dezvoltarea treptată a unor aşezări în jurul acestora, a unor colonii, veteranii devenind la terminarea serviciului militar agricultori.

Nu putem, ajungând la acest punct, să nu facem o trimitere la *Cohors Prima Aelia Dacorum*, o unitate alcătuită din daci, care a fost stabilită pe teritoriul actualei Marii Britanii.

În anul 122 e.n., împăratul Hadrian a ordonat construirea unui zid de protecţie în nordul provinciei Britannia, un şir de forturi înălţate de-a lungul unui hotar care urmează aproximativ traseul liniei de demarcaţie între Scoţia şi Anglia.

Cohorta 1 *Dacica* a construit şi ocupat Fortul Banna. Existenţa ei pe pământ britanic este atestată arheologic şi documentar până la sfârşitul secolului al IV-lea, ea fiind permanent împrospătată cu tineri proveniţi din Dacia. Aşadar, referirile arheologice atestă că mai multe generaţii de membri ai Cohortei 1 *Aelia Dacorum* au devenit coloni, proprietari de pământ la hotarele provinciei romane Britannia. Să ne mai mirăm că în engleză la plug se spune *plough*?

Această digresiune are un scop unic: acela de a dovedi, cu argumente ce curg din istorie, rolul pozitiv, constructiv al veteranilor. Exemplele ar putea, desigur, continua, ajungând până în vremurile în care trăim. Să evidenţiem, din actualitate, un singur aspect.

Există state unde s-au creat structuri organizatorice speciale, prin intermediul cărora veteranii care părăsesc serviciul militar sunt plasaţi în mari companii ce folosesc potenţialul lor ştiinţific sau talentul lor organizatoric.

Concluzia pe care o susţinem şi pe care o considerăm greu de combătut este aceea că, în vreme de pace, veteranii au clădit, au împins înainte societatea, alături de celelalte forţe motrice ale progresului.

Pacea este starea de normalitate. Nu putem să afirmăm că iubim pacea şi, în acelaşi timp, să glorificăm războiul. Dacă îmi aduc corect aminte, un politician american afirma: *„Peace makes a nation soft"*. Oare aşa să fie? Pacea înmoaie o naţiune şi este nevoie de zăngănitul armelor pentru a o revigora?

Veteranii de război din România şi din toate celelalte ţări ale lumii merită din plin toate onorurile care li se acordă. Ei au mers să lupte acolo unde au fost trimişi. Să privim însă adevărul în faţă: războiul presupune a distruge; a distruge fortificaţiile inamicului, dar şi oraşele, satele, holdele lor. Înseamnă ca un tânăr să ucidă un alt tânăr sau să îl lase infirm pe viaţă. Să ne limităm aici, fără a mai insista asupra grozăviilor pe care le aduce cu sine războiul, cel pe care poetul Grigore Alexandrescu îl numea *„bici groaznic, care moartea îl iubeşte"*.

În opoziţie cu războiul, pacea înseamnă construcţie, dezvoltare, înflorirea artelor.

Cât de îndelungate sunt perioadele de pace, în alternanţa pace-război-pace?

Calculele reci ne-au făcut cunoscut că, în zilele noastre, practic, în orice moment există undeva pe pământ un conflict armat şi că la fiecare 30-40 de ani izbucneşte un conflict major. Războaiele sunt răbufniri scurte, iar perioadele de linişte, de reconstrucţie, de dezvoltare sunt de aproximativ zece ori mai lungi.

Atunci, de ce oare cei care au activat în instituţiile militare toată viaţa, în perioadele de pace trebuie uitaţi?

În pofida cârcotaşilor de ocazie, gata să blameze, să batjocorească tot ce este naţional, Armata României a fost un factor de civilizaţie, o adevărată şcoală, o şcoală a bărbăţiei, a dragostei de ţară, de instruire în domenii civile cu aplicabilitate pe plan militar. În istoria noastră recentă, Armata a fost pilonul central în construcţiile care au schimbat faţa României, modernizând-o: metroul, Transfăgărăşanul, Canalul Dunăre-Marea Neagră, Casa Poporului. În acelaşi timp, serviciile secrete au contribuit la dezvoltarea potenţialului tehnico-ştiinţific şi s-au făcut zid de apărare împotriva celor care au încercat să fure bogăţiile ţării.

De aceea, merită poate să ne gândim dacă nu ar fi un act de dreptate acela de a aduce un omagiu tuturor veteranilor. Afirmăm aceasta întrucât, prin H.G. nr.164/2015, anul 2015 a fost declarat anul veteranilor de război. Ministerul Apărării a precizat că astfel a fost marcată împlinirea a 70 de ani de la încheierea celui de-al doilea război mondial.

Dar cât de mulţi (sau de puţini) sunt cei care acum 70 de ani erau suficient de în vârstă pentru a fi putut participa la marea conflagraţie? Cu certitudine, este drept să-i onorăm chiar dacă sunt numai câţiva. Este drept ca în ziua de 29 aprilie a fiecărui an, atunci când se sărbătoreşte Ziua veteranilor de război, să cinstim memoria celor care au participat la lupte, unii plătind cu sănătatea sau chiar cu viaţa.

Dar cei care au servit sub arme în perioadele de pace? Ei au înfruntat vicisitudinile şi rigorile serviciului militar şi nu este cazul să detaliem lungul tip al acestora. Frontul pe care au activat ei nu a fost cel al războiului, al distrugerii, ci acela al construcţiei, al dezvoltării, într-un cuvânt al păcii.

Se poate, desigur, replica: dar există Ziua rezervistului. Aşa este. Numai că şi aici discuţia poate să intre pe un făgaş care conduce tot la noţiunea de război. Distincţia dintre cele două categorii de veterani este aceea că militarii în rezervă pot fi concentraţi în caz de conflict, iar cei în retragere, nu.

În încheiere, consider că este cât se poate de firesc să se instituie o „Zi a veteranilor", eventual prin modificarea dispoziţiilor legale privind Ziua rezervistului. Ar însemna aceasta şi o recunoaştere a meritelor incontestabile pe care le au în progresul şi apărarea valorilor României toţi cei care au servit ţara legaţi prin jurământ de loialitate.

România Mare sau „între ființă și mască”

de **Stelică Bălănoiu**

Așteptările poporului român de după terminarea Primului Război Mondial au fost enorme. Majoritatea populației a considerat că prin reunirea tuturor teritoriilor strămoșești și formarea României Mari, beneficiind de un pământ roditor și de resurse naturale abundente, țara se va dezvolta și va deveni prosperă, oferind un viitor luminos pentru toți fiii săi. În ciuda tuturor piederilor de vieți omenești din timpul războiului, România dispunea de nenumărate resurse umane cu înaltă pregătire profesională, capabile să educe poporul și să pună bazele unei societăți moderne. Ce nu știau românii era faptul că, prin descompunerea unor imperii și formarea națiunilor europene, lumea nu devenea mai bună și nici imperialismul nu dispărea definitiv, lăsând libertatea fiecărei țări să-și gestioneze singură resursele și să-și clădească viitorul după cum considera de cuviință. După cum vom observa, formarea României Mari a dus la împlinirea unui mare vis pentru poporul român, dar i-a ucis speranțele. În fond, războiul nu a însemnat decât o reașezare a zonelor de influență între marile puteri occidentale, o reîmpărțire a lumii și refacerea ordinii mondiale, așa cum sublinia în paginile cărții sale Samuel Huntington.

Unul dintre cei mai influenți oameni politici ai secolului XX, Henry Kissinger, afirma fără echivoc că „Europa, după 1918, a fost instabilă din punct de vedere politic, deoarece Versailles-ul nu a funcționat ca un sistem la care să adere puterile majore ale Europei, [...] anii 1919–1939 nu au fost ani de pace reală, ci întreruperea unui război care a durat treizeci de ani, din 1914 și până în 1945.” Și pentru a se face înțeles asupra a ceea ce a însemnat Primul Război Mondial și care au fost aranjamentele de culise, același politician american sublinia că, la Versailles, nu s-a reușit o împăcare amiabilă între imperii, ci doar „ceva mai mult decât un armistițiu între două războaie”.

După 1918, România devenea o colonie mai mare, de unde marile puteri învingătoare în Primul Război Mondial, adică Anglia, S.U.A. și Franța, obțineau averi fabuloase. Conform cercetărilor efectuate de profesorul Eugen Stănescu, după Primul Război Mondial, cele trei mari puteri arătate mai sus primeau, sub diverse forme, de la statul român foloase materiale, după cum urmează: Anglia – 7,4 miliarde lei aur; S.U.A. – 5,3 miliarde lei aur, iar Franța – 1,1 miliarde lei aur.

Însumând întreaga valoare a daunelor de război, plus alte câștiguri ale capitalului străin obținute de la statul român, cumulate pe întreaga perioadă a intervalului 1916–1945, acestea se ridică la enorma cifră de 336 300 000 000 de lei sau 12 546 217 kg aur.

Unele dintre cele mai pertinente și obiective observații care au caracterizat starea de fapt și de facto în care s-a găsit România Mare începând cu finalul Primului Război Mondial și până la momentul 6 septembrie 1940, sunt prezentate într-un document elaborat în anul 1935, de un grup de intelectuali români, care l-au avut alături și pe Petre Țuțea și care, sugestiv, s-a intitulat *Manifestul Revoluției Naționale*. Pentru că din conținutul acestui document aflăm motivele pentru care mulți dintre intelectualii de vază ai poporului român din acea perioadă au devenit naționaliști radicali, intrând în rândurile Mișcării Legionare sau devenind simpatizanți ai acesteia, vom spicui câteva fraze pe care le considerăm reprezentative. Menționăm că în conținutul acestui manifest există și exprimări cu caracter rasist și xenofob, idei pe care le dezavuăm, cu care nu suntem de acord și nu le împărtășim sub nicio formă, de care ne delimităm într-un mod categoric, demersul nostru fiind acela de a scoate în evidență o sumă de nemulțumiri și frustrări care s-au acumulat în societatea românească și în special în rândurile elitelor intelectuale, fenomen care a dus la unele evenimente reprobabile în perioada 1933–1941 și care au culminat cu o serie de crime și dezordini sociale. Așadar, „naționaliștii români din secolul XIX nu sunt altceva decât prima încercare a poporului român maturizat de a ieși la lumina istoriei. În ei vorbea și lucra energia și tenacitatea unui neam al cărui act de naștere e columna lui Traian, despre a cărui copilărie prestigioasă – o mie de ani – nu știm nimic și a cărui vajnică adolescență ne-o povestesc cronicarii. Naționaliștii au întemeiat și au pus pe drum statul român actual, care în zilele noastre e obiectul de aprigă dispută: al cui este? Într-un stat, care politicește e vasal și varsă sânge la comanda altora, care etnic e o cloacă internațională și economicește o colonie – statul sucursală la gurile Dunării al burgheziei apusene, creat cu ajutorul ei, pentru interesul ei, sub sugestiile ei imperative și după modelul furnizat de ea – statul acesta nu ne apără pe noi de străini, ci pe străini de noi. Ca în colonii.”

În aceeași ordine de idei, Ioan Luca Caragiale, făcând o radiografie a societății românești, scria: „Poate că nici într-un stat, din Europa cel puțin, nu există atâta extravagantă deosebire între realitate și aparență, între ființă și mască.”

Un raport al serviciilor secrete românești vine și întărește afirmațiile celor menționați mai sus, făcând referire la vizita inopinată a unui ministru francez în România: „Ultimile evenimente au dovedit că suntem o colonie a Franței, care dictează României ce urmează să facă în politica externă. Louis Barthou a venit în România pentru a primi raportul de la guvernul nostru, așa cum procedau pe vremuri marii viziri turci. Atunci domnitorii Țării Românești cădeau la picioarele trimisului sultanului din Constantinopol.”

Faptul că pe toată perioada interbelică, o mare parte a societății românești a cunoscut nemulțumiri de ordin economic, social și uneori emoționale, că mulți dintre cei care s-au manifestat public în acest sens au fost oameni cu o oarecare notorietate în societatea românească, de multe ori chiar elite politice sau genii ale culturii, o evidențiază declarațiile unora dintre aceștia, pe care le arătăm mai jos.

Ion Mihalache, învățătorul din Argeș care ajungea președintele Partidului Țărănesc Român, într-un discurs fulminant ținut cu ocazia formării Partidului Național Român în anul 1923, atunci când se unea cu Partidul Național al lui Maniu, adresându-se regelui Ferdinand, afirma: „la seama împărate! De cinci ani ței pânza cu camarila ta! Nu înțelegi că de pretutindeni din provinciile alipite ca și din vechiul regat, poporul cere să se mature tot gunoiul Fanarului adunat în această țară?... Țara nu-i moșia nimănui! N-am luptat noi să-i aducem lui Brătianu încă 17 milioane de robi în loc de 7 milioane câți avea înainte de război. Voim să dezrobim neamul întreg.”

Cunoscând faptul că în septembrie 1940, când a preluat puterea statului, Mareșalul Ion Antonescu găsea în vistieria țării o cantitate de 10 tone aur și că pe o perioadă de patru ani, în care România s-a aflat în stare de război, tezaurul Băncii Naționale a ajuns la peste 40 tone aur, ne putem imagina jaful la care a fost supus poporul român în perioada interbelică.

Cunoscut ca un intelectual de renume și ca un simpatizant al politicii de stânga, filosoful și scriitorul Mihai Ralea, care nu poate fi acuzat sub nicio formă de naționalism sau extremism, nemulțumit de situația economică și socială a României la 10 ani de la Marea Unire, nota cu amărăciune: „ De zeci ani, trăim sub un regim anormal de corupție și brutalitate. Economia noastră este dezvoltată, viața constituțională – anulată, viața intelectuală și morală – în descompunere. Un regim de otrăvire, a tuturor forțelor de tinerețe și energie ne domină până la sufocare.”

Hăituită din exterior și secătuită din interior de toate resursele sale materiale, România antebelică și interbelică a reprezentat o continuă nemulțumire pentru intelectualii săi, cei care, după constituirea primei uniri, și-au văzut visele și aspirațiile înșelate, năruite.

În timp ce marile state europene, acolo unde tinerii noștri intelectuali își finalizaseră studiile universitare, pășeau spre marea

performanță a economiei de piață, spre progres social și modernizare, România era ținută în tenebrele feudalismului timpuriu de interesele meschine ale corporațiilor străine acompaniate de politicienii locali corupți, vânzători ai interesului național și ai aspirațiilor legitime pe care poporul român le nutrea.

La Conferința dezarmării de la Geneva, din 2 februarie 1932, într-un amplu raport dedicat țării noastre, printre altele, se arăta că „România apare ca o țară fără rezistență socială", unde categoriile sociale superioare dovedesc fie lipsă totală a oricărui instinct de clasă, fie o generozitate și o înțelegere care le fac să încline totdeauna în fața reformelor cele mai îndrăznețe.

Același raport amintea faptul că, în România, se făcea tot mai simţită presiunea extraordinar de puternică din punct de vedere economic a unor minorități entice care, momentan, stăpâneau cele mai importante părți din averea națională și din instrumentele de producție ale țării, care provoacau, prin prezența lor, o problemă nouă de echilibru intern în câmpul muncii, și anume problema restabilirii unei predominante a elementului etnic românesc în diferite sectoare ale muncii, totul fiind rezultatul imigrației necontrolate, impuse de tratatele de pace de după Primul Război Mondial.

Analizând aceste constatări, putem afirma că, în urma inundării cu imigranți veniți din țările acaparate de bolșevicii lui Lenin, dar și din fostul imperiu austro-ungar, la cererea expresă a marilor puteri occidentale învingătoare în război, țara noastră își pierdea orice speranță de democratizare și progres, întrucât se cunoaște faptul că, întotdeauna, economicul dictează politicului și că, la rândul său, politicul inițiază și aprobă legi care să avantajeze și să faciliteze puterea economică. Este destul de evident faptul că România Mare, controlată economic de capitalul străin, a fost la mâna și la cheremul acestuia, că tot ce s-a petrecut inclusiv din punct de vedere politic sau social în toată această perioadă, fie a fost impus, fie a fost rezultatul acțiunilor acelora care dețineau resursele țării. Şi nu e de mirare că în vreme ce economia țării creștea într-un mod spectaculos, majoritatea cetățenilor ei se zbăteau în mizerie și sărăcie din cauza proastelor guvernări și ca urmare a marii crize economice care cuprinsese întreaga Europă și S.U.A. Cum nu e de mirare că, pe fondul unor nemulțumiri întemeiate, dar și ca urmare a unor frustrări acumulate în decursul timpului, societatea românească, în general, și intelectualitatea, în special, au considerat că a venit momentul unor schimbări majore și profunde în sânul său, că este nevoie de un om nou, cu o gândire sănătoasă, incoruptibil și patriot, naționalist. Aceștia aveau de ales între două variante: fie să se alăture unor partide care promovau acest lucru, fie să întemeieze un nou partid care să intre în jocul politic al României interbelice. Pentru că partidul profesorului A.C. Cuza, deși promova idealuri măreţe pentru neamul românesc, făcuse din antisemitism principala sa armă politică, și pentru că, prin manevre bine camuflate, M. Moruzov transformase Mișcarea Legionară într-un partid care promova fals marea schimbare în bine a țării, majoritatea intelectualilor români au fost păcăliți și amăgiți să intre în rândurile acestuia.

Ce a urmat însă este o altă poveste.

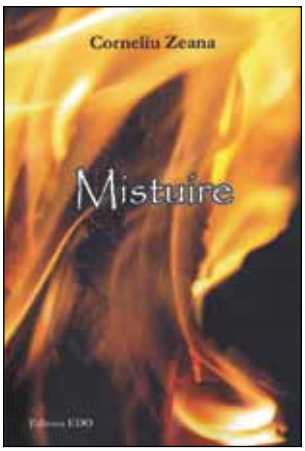
Invitaţie la lectură

Hoinărim prin lumea asta, întâlnim oameni, tot felul de oameni, unii frumoşi la chip, alţii mai puţin frumoşi prin caracter, salutăm pe stradă, vorbim cu cei dragi, îi iubim, interacţionăm la serviciu ori în diverse cercuri – muzicale, literare, teatrale – şi totuşi habar nu avem, sau poate că nu avem putinţa de a recunoaşte, că printre noi sălăşluiesc oameni înzestraţi cu spirite alese. Doamne, ce pierdere imensă! Iar când *ne*întâmplător primeşti în dar o carte scrisă de un astfel de om, întârzii lecturarea până într-o anume zi, desigur când i-a venit rândul, şi regreţi că nu ai citit-o atunci, pe loc, şi te muşcă vina că ai amânat momentul unei revelaţii. O carte. Fiecare dintre noi, spirite mai mult sau mai puţin speciale, ar trebui să scriem măcar o carte în decursul unei vieţi. O carte unică. La fel ca însăşi existenţa noastră. Aparent nimic nou sub soare de-a lungul mileniilor şi, totuşi, inimitabili prin *ceva*, acea unicitate divină, sădită în sufletul nostru încă de la naştere. O carte-autoportret în care să adunăm câteva emoţii, întâmplări sau doar o înşiruire de vorbe care ne caracterizează esenţa, o carte de vizită a înţelepciunii inimii noastre, un fel de zestre genetică de patrimoniu care să compună cândva biblioteca spiritual-emoţională a omenirii.

Un astfel de om este doctorul şi scriitorul **Corneliu Zeana**. O astfel de carte este ***Mistuire*** (Editura EDO, 2012, 65 p.).

Intenţia expunerii de faţă nu este de a recenza această carte, pentru că au făcut-o deja oportun şi bine critici literari de prestigiu la momentul publicării. Vreau doar să semnalez că, parcurgând-o aproape pe nerăsuflate, am rezonat cu iubirea, am identificat faptul că aceste pagini au fost scrise dintr-o mare iubire pentru Om, Ţară, Profesie, Muzică, Literatură, Artele Plastice... Pentru Dumnezeu. Şi cât de săracă am fost înainte de a o citi! O carte scrisă anume pentru mine, ori pentru tine, Omule rătăcitor prin această viaţă, o călătorie către tine însuţi, un microroman revelator şi introspectiv pentru cineva aflat în căutarea cauzelor impactului afectiv al mamei în timpul sarcinii ori caracteristicilor informaţiei transmise genetic de către strămoşi asupra dezvoltării emoţionale a fătului în viaţa intrauterină, apoi a copilului şi mai târziu a adultului.

Având ca pretext internarea tânărului Manuel într-o clinică de alienaţi care, odată ajuns acolo, se concentrează asupra operei sale fundamentale, scriind un amplu poem, făcându-ne totodată martori muţi la pendulările mamei sale între spital şi zbuciumul ei sufletesc, această carte este o incursiune deopotrivă limpede şi profundă în toate artele, în idei ale omenirii, oferindu-ne pilde biblice, exemplificări şi expuneri neuropsihiatrice asupra geniilor cunoscute, numeroase trimiteri literare şi muzicale, dar şi autobiografice. „Căci ce poate fi poezia care atinge sublimul decât o formă de nebunie, o alteritate? Adevărata libertate sălăşluieşte într-o casă de nebuni; aici este locul propice genezei unei mari idei, fără constrângeri care să provoace autocenzura, morbul care ucide spiritele lumii în care trăim. Puşcăria şi casa de nebuni sunt adevărate laboratoare de idei. Iar criza financiară este mai degrabă o criză de idei. Omenirea, care s-a afundat în mocirla individualismului, simte nevoia unei mari idei care să înalţe stindardul unei noi speranţe, o idee cu mari resurse mobilizatoare pentru care mulţi oameni ar fi din nou gata să moară, singura cale prin care se poate înfăptui ceva de seamă..."

Născut la 11 aprilie 1939 la Râmnicu-Vâlcea, scriitorul Corneliu Zeană, al cărui tată, Dumitru, medic primar chirurg și cadru didactic universitar în Cluj Napoca, a murit ca deținut politic în închisoarea de la Aiud, a continuat tradiția de familie devenind Doctor în Medicină, medic primar în cardiologie şi medic primar în medicină internă, având o activitate științifică notabilă cu peste 500 de lucrări comunicate şi publicate în cele mai prestigioase reviste în domeniu printre care „International Journal of Cardiology", „New England Medical Journal" ș.a. Este, printre multe altele, membru de onoare al Crucii Roşii Române, precum şi al Radiodifuziunii Române, realizând peste 400 de emisiuni radio pe diverse teme. Este membru în Biroul Societăţii Medicilor Scriitori şi Publicişti Români. A scris poezie, eseu, proză scurtă pentru publicaţiile „Dacia Literară", „Literatorul", „România Liberă", „Adevărul" etc., şi a fost inclus în antologii de epigrame. Cărți publicate: romanul *Trei Secole după Milescu* (Editura Univers Enciclopedic, 2002); a primit Premiul Fondului Literar pentru *Sănătate și Comportament* (Editura Enciclopedică, 1998); *Nu trădați, vă rog!* (Editura Contemporanul, 2010); *Umoristice* (volum de epigrame, Editura Virtual, 2012), *Alternanțe* (Editura MLNR, 2013) ş.a. Este director fondator al publicaţiei „Cugetarea Europeană". De asemenea, în calitate de preşedinte fondator al Secţiunii Române a Mişcării Europene şi al Asociaţiei Europene a Cadrelor Didactice, secţiunea România, având sediul central la Bruxelles şi cu reprezentare în Parlamentul European, promovează spiritul european în România, dar şi imaginea ţării noastre în Europa, cu năzuinţele şi trecutul poporului român, cu aportul său la cultura şi civilizaţia europeană.

Relativ recent l-am cunoscut pe acest mare Om – delicat, aparent sfielnic şi tot timpul cu zâmbetul pe buze – în calitate de membru fondator al Teatrului Nostru, trupă pregătită de actriţa româno-canadiană Claudia Motea, alăturându-mă de asemenea, încă de la înfiinţare, acestei instituţii afiliate Uniunii Ziariştilor Profesionişti din România. Mă simt onorată că am jucat împreună cu el scurte piese de teatru, unele scrise cu excepţional umor chiar de către polivalentul Corneliu Zeana.

Dana-Irina Stănculea

Domnia lui Matei Basarab – cea mai naţională epocă din istoria medievală românească

de prof. **Mihai Stan**,
preşedintele Societăţii Scriitorilor Târgovişteni

Când Mihai Eminescu afirma, cu referire la secolul al XVII-lea, că a fost „cea mai naţională epocă din istoria noastră, iar unitatea actuală cu limba vorbită a fost, în parte, meritul cărturarilor şi învăţătorilor din vremea lui Matei Basarab”, el recunoştea direct meritele voievodului care, în poziţia de arbitru, optează, în a doua parte a domniei sale, pentru folosirea limbii române ca limbă de cultură, limba oficială de cult rămânând, o perioadă, slavona.

Şi aceasta în condiţiile în care – după cum remarcă N. Iorga – Matei Basarab a fost dominat de învăţatul său cumnat Udrişte Năsturel, cel puţin în prima parte a domniei. „Dominaţia” s-a produs pentru că Udrişte Năsturel a condus cancelaria domnească (calemul, echivalent azi cu un departament administrativ special), dar – aşa cum afirmă Dan Horia Mazilu – a fost şi un „promotor al politicii culturale de mari proporţii”[1], susţinător însă al curentului cultural slavon. Nu trebuie uitat importantul rol al Doamnei Elena (Elina) care se crede că scria ea însăşi în limba română, educându-şi fiul în acelaşi spirit.

Udrişte Năsturel, bun cunoscător al limbii slavone, a cultivat această limbă din motive religioase, considerând-o o limbă „sfântă”, bazată pe tradiţia bisericii; el a încercat chiar să creeze o limbă slavonă literară retorică, pretenţioasă şi artificială, limbă ce se adresa unei elite de intelectuali (Nicolae Stoicescu, *Matei Basarab,* Buc., Editura Academiei Române, 1988).

De cealaltă parte, făcându-se ecoul voinţei preoţilor din satele româneşti care deja începuseră să ţină slujbe în limba română, mitropoliţii Teofil şi Ştefan reuşesc să-l determine pe Matei Basarab ca, după 1641, să accepte un început al primatului limbii române în tipăriturile bisericeşti fără ca aceasta să însemne însă oficializarea limbii române ca limbă de cult.

Intuind importanţa introducerii tiparului, chiar dacă într-o limbă artificială – slavona (tiparul cu litere chirilice a durat în ţările române trei secole şi jumătate), Matei Basarab îşi sfătuieşte contemporanii în predoslovia „Psaltirii slavone” – 1638 (Dinu C. Giurescu, *Istoria ilustrată a românilor,* Editura Sport-Turism, Bucureşti, 1981): „Vă rog dar pe voi, fraţi ce veţi fi după noi şi cu voia lui Dumnezeu veţi stăpâni această ţară, să păstraţi cu îngrijire acest dar, vreau să zic această tipografie, păzind-o cu îngrijire ca un dar prea cinstit, păstrând-o în stăpânirea noastră singură şi nevătămată în veci, căci este o comoară mai scumpă decât toate comorile pământeşti, căci aurul şi argintul şi pietrele sunt comori scumpe ce înfrumuseţează mai vremelnic trupurile, dar comoara aceasta înfrumuseţează sufletele omeneşti”.

Eforturile lui Matei Basarab în direcţia tipăririi cărţilor, domnitorul înţelegând că aceasta este calea progresului, aducerea unor tipografii şi a unor meşteri tipografi, precum şi profesiunea de credinţă de mai sus îndreptăţesc aprecierea poetului naţional despre domnia lui Matei Basarab ca fiind „cea mai naţională epocă din istoria noastră medievală”.

Darul consta în cele două tipografii pe care Matei Basarab, cu sprijinul mitropolitului Kievului – românul Petru Movilă – le aduce în ţară. Prima funcţionează în mănăstirea Câmpulung. Cealaltă are un traseu mai sinuos, reconstituit de Nicolae Stoicescu: „Instalată la început la mănăstirea Govora şi pusă sub supravegherea egumenului Meletie Macedoneanul, a fost mutată la Mănăstirea Dealu, iar de acolo la Târgovişte, în 1646, când se tipăreşte un «Slujebnic slavon», apoi din nou la Dealu, în 1647, pentru ca în 1649 să se stabilească la Târgovişte, ultima tipăritură fiind «Târnosirea slavo-română» din 1652.”[2]

Matei Basarab, domn al Ţării Româneşti între 1632–1654.

În cele două tipografii au fost tipărite 25 de cărţi religioase: 4 la Câmpulung, restul de 21 de titluri, la Târgovişte. O enumerare exhaustivă a titlurilor face pentru cei interesaţi Nicolae Stoicescu în volumul citat.

Pe lângă tipografii, Matei Basarab pune şi fabricarea hârtiei: o „moară de hârtie” funcţiona pe lângă Ocnele Mari, alta lângă Râmnicu-Vâlcea. Hârtia se obţinea printr-o tehnologie ce avea ca materie primă cârpele, deşeurile textile. Hârtia obţinută – groasă şi nu de bună calitate – era diferit filigranată, aşa cum se poate constata din cele circa 8000 de zapise şi hrisoave cunoscute din epoca domniei lui Matei Basarab: acvila cu crucea în cioc sau un vultur cu aripile întinse.

Existenţa tipografiilor, a fabricilor de hârtie, a numeroaselor cărţi tipărite impune ideea că, desigur la un anume nivel, exista şi o categorie de cititori pe care îi putem numi intelectuali şi, în acelaşi timp, naşte câteva fireşti întrebări indirecte: unde fuseseră şcoliţi aceştia; cu ce profesori; în ce limbă; existau şcoli; dar manuale. În lucrarea sa *Pagini la istoria culturii dâmboviţene* (Editura Bibliotheca, Târgovişte, 2004), regretatul istoric târgovişte an Mihai Gabriel Popescu arată că în satul Râu Alb-Dâmboviţa au existat peste 50 de cărţi tipărite cu literă chirilică între 1750–1857. Interesant este că, între acestea, existau şi ceasloave (3 – format mare, 8 – format mic) care, în 1838, erau folosite ca abecedare de către primii şcolari din satul Râu Alb. Cărţile bisericeşti, ceasloavele, au servit drept abecedare în satele ţării (vezi evocarea lui Ion Creangă în *Amintiri*).

În plin conflict între adepţii slavonei şi cei care, asemenea mitropolitului Ştefan (1651), se străduiau să înlocuiască slavona, pe care mulţi dintre preoţi nu o stăpâneau, cu limba vie a poporului, apare şi o altă tendinţă ilustrată de celebrul Pantelimon Ligaridis, teolog şi umanist grec. Acesta înfiinţează la Târgovişte „prima şcoală superioară din Ţara

[1] Dan Horia Mazilu, *Udrişte Năsturel,* Bucureşti, 1974.

[2] Nicolae Stoicescu, *Matei Basarab,* Editura Academiei Române, Bucureşti, 1988.

Românească". Primii învăţăcei sunt „fiii postelnicului Constantin Cantacuzino şi încă zece fii de boieri" care studiau în greacă şi latină „gramatica, retorica şi logica" (N. Stoicescu, *op.cit.).*

Constantin Cantacuzino, întemeietorul renumitei biblioteci de la Mărgineni, „cu multă cheltuială şi multe cărţi elineşti, latineşti, franţuzeşti, turceşti"[3], înfiinţează la Târgovişte o şcoală care să dea pregătirea culturală dar şi politică fiilor săi şi altora, descendenţi ai marilor familii boiereşti şi viitori conducători ai Ţării Româneşti (unul dintre fiii Stolnicului, Şerban, va ajunge domn al Ţării Româneşti).

Printre aceşti tineri, fii de boieri ajunşi „studenţi" (durata cursurilor se pare că era de 5 ani) sunt amintiţi, de către cercetătorii care s-au aplecat asupra acestei teme, Matei, fiul adoptat al lui Vodă, Constantin Cantacuzino, fraţii săi Şerban şi Drăghici, Daniil Adrian Panonianul şi un Radu, fiul lui Udrişte Năsturel.

Învăţătura dobândită (cu nimic mai prejos decât în colegiile din Lwow, Kameniţa, Kiev sau Atena) având ca model şi universitatea din Roma, îi va permite lui Constantin Cantacuzino să frecventeze cursurile Universităţii din Padova. Fără apariţia a ceea ce s-a numit **Schola graeca et latina** n-ar fi existat, desigur, nici marea bibliotecă de la Mărgineni (la nivelul celor mai valoroase din epocă), nici harta Ţării Româneşti tipărită la 1700 la Padova şi nici cariera sa politică şi diplomatică în timpul domniei fratelui său Şerban Cantacuzino. Şi, cu siguranţă, nici „Istoria Ţării Rumâneşti întru care să cuprinde numele ei cel dintâi şi cine au fost lăcuitorii ei atunci şi apoi cine o au mai descălecat şi o au stăpânit până şi în vremile de acum s-au tras şi stă", proiect vast, din nefericire nefinalizat.

Pentru **Schola graeca et latina** – cum se va numi ea – postelnicul Constantin Cantacuzino aduce ca profesor pe Pantelimon Ligaridis. Acesta fusese solicitat de Vasile Lupu ca profesor la Şcoala din Iaşi, în 1646 (exista, se pare, şi o intenţie a bisericii catolice de propulsare a lui Ligaridis în ierarhia bisericii ortodoxe vizând chiar scaunul mitropolitan), împrejurări neclare îl determină pe Ligaridis să renunţe la aceste proiecte şi să accepte propunerea postelnicului Cantacuzino care-l plăteşte cu „50 de reali pe lună şi toată întreţinerea, inclusiv îmbrăcămintea". El predă, la început, lecţii fiilor lui Constantin Cantacuzino, Şerban şi Drăghici, pentru ca mai apoi să predea – după spusele sale – timp de 4 ani celor 12 tineri, fii de înalţi dregători, boieri munteni dar şi din familia domnitoare „retorica şi logica în limbile greacă şi latină".

[3] C. Cardaş. *Biblioteci vechi româneşti, apud* Victor Papacostea, *Civilizaţie românească şi civilizaţie balcanică*, Editura Eminescu, Bucureşti, 1983.

Interpretând inexact şi nefondat secvenţe dintr-un raport al misionarului catolic Bakšič, istoricul ieşean Xenopol vorbeşte despre existenţa, începând cu 1640, a unei şcoli superioare, precum cea de la Trei Ierarhi, la Târgovişte, existenţă ce va deveni realitate abia în partea a doua a domniei lui Matei Basarab, prin această **Schola graeca et latina**. A înfiinţat însă, la 1640, la Târgovişte o şcoală slavă, pe lângă mitropolie, prin care s-a încercat, fără sorţi de izbândă, o exacerbare a ponderii culturii slave în dauna celei greco-latine.

Alături de Patelimon Ligaridis a cărui prezenţă la Târgovişte în 1646 este indubitabilă (Petru Bogdan Bakšič, în prezentarea trecerii sale prin Ţara Românească – vezi Victor Petrescu, Mihai Stan, *Târgovişte. Călători străini. Cronicari. Sec. XV–XIX*, Târgovişte, Editura Bibliotheca, 2009 –, notează: „În această localitate a Târgoviştei, am găsit pe Domnul Panteleone Ligaridi, un grec care ţinea şcoală greacă şi latină şi predica în zilele de sărbătoare în limba greacă"). Victor Petrescu îl aşază pe Daniil Andrean, poet, traducător şi monah transilvan, între dascălii care „gravitează" în jurul **Schola graeca et latina**. *Enciclopedia Târgovişte*i aminteşte de un dascăl de filologie greacă prezent la **Schola graeca et latina**: „PETRITZIS Ignatios (începp. sec. XVII, Chios – ?) Cărturar, dascăl de filologie greacă la «Schola graeca et latina» de la Târgovişte. A colaborat cu Daniil Andrean Panonianul şi Pantelimon Ligaridis la traducerea în limba română a lucrării *Îndreptarea legii* sau *Pravila cea Mare*, tipărită în 1642 la Târgovişte, cu sprijinul lui Matei Basarab. El este autor al *Povestirii preafrumoase despre viteazul Dighenis*, compusă în 1670 şi reprezentând o prelucrare a poemelor închinate lui Mihai Viteazul de Stavrinos şi Matei al Mirelor. (A.Ş./M.O.)"

Efectul benefic a constat în faptul că cei formaţi aici contribuie semnificativ la dezvoltarea tiparului, la adaptarea unor gramatici şi lexicoane. Nu există date certe despre sistemul de funcţionare a acestei şcoli, dar meritul ei, aşa cum afirma Victor Papacostea, este acela de a fi făcut „un imens serviciu culturii noastre: a pus bazele învăţământului limbii române prin lexicoanele şi gramaticele ce ne-a lăsat" (*op.cit.*)

Fiindcă nu s-au păstrat informaţii explicite despre programa şcolară şi nici despre felul în care era structurat învăţământul în **Schola graeca et latina,** cercetătorilor le-a rămas doar calea speculaţiei, a reconstituirii prin coroborarea diverselor surse. Plecând de la ideea că Ligaridis a fost elev, student şi apoi profesor la renumitul Institut Sf. Atanasie al iezuiţilor, ce funcţiona la Roma şi unde a petrecut 20 de ani, se poate afirma, fără teama de a greşi că, la Târgovişte, **Schola graeca et latina** a fost organizată după modelul şcolilor înfiinţate şi conduse de reprezentanţii acestui faimos ordin mai în toată Europa, (întemeiat în 1534 de către călugărul spaniol Ignaţiu de Loyola şi având drept ţel combaterea Reformei şi consolidarea Papalităţii, autorizat de papa Paul III, Ordinul a avut peste un secol de supremaţie).

De asemenea, potrivit aceleiaşi metode, se poate deduce că în această şcoală primă instrucţia teologică şi umanistă; nu se ştie ce pondere aveau ştiinţele exacte – geometria, matematica, geografia, arhitectura – dar, desigur, aceasta era modestă.

În colegiile iezuite, cei trei ani de început, erau ocupaţi de studiul intens şi aprofundat al gramaticii latine şi greceşti pe texte scrise în latina literară sau în greaca veche. Negreşit că la şcoala de la Târgovişte se însuşiseră destul de bine cele două limbi (poate şi înainte cu alţi dascăli rămaşi anonimi sau cu Petritis), fiindcă Ligaridis ţinea cursurile de logică şi de retorică în aceste limbi moarte pentru cei 12 tineri, feciori de mari boieri. Marele câştig pentru cei 12 cursanţi, viitori funcţionari superiori, sau chiar domni (Şerban Cantacuzino) este acela al revelării latinităţii limbii române, viitoarea limbă a culturii româneşti.

Ligaridis, care la Roma (Institutul Sf. Atanasie), dar şi la Constantinopole (Academia greacă) ţinuse cursuri de retorică (înţeleasă nu numai ca artă a oratoriei, dar şi ca studiu al stilului şi compoziţiei sau al procedurii juridice) deţine la **Schola graeca et latina** şi catedra de logică (aşa cum însuşi arată în rapoartele către Propagandă).

După model iezuit, înseamnă că la Târgovişte, şcoala se situa pe acelaşi plan cu colegiile iezuite care aveau ca treaptă superioară colegiul academic. Faptul că logica şi retorica se predau în greacă şi latină conduce la concluzia firească a asimilării acestei şcoli cu colegiile din Europa Apuseană.

Schola graeca et latina de la Târgovişte anticipează prin activitatea sa de certă şi substanţială intelectualitate realizările culturale ale lui Şerban Cantacuzino şi mai apoi pe cele ale lui Constantin Brâncoveanu fără de a cărui „epocă" nu poate fi înţeleasă evoluţia întregii culturi româneşti. Cei 12 cursanţi, cu toţii descendenţi ai unor ilustre familii boiereşti, prin poziţiile ocupate în conducerea Ţării Româneşti la maturitate, vor influenţa decisiv – urmare a formării lor intelectuale la **Schola graeca et latina** din Târgovişte – mersul ascendent al culturii în Ţara Românească, similar cu efectul Şcolii de la Trei Ierarhi ctitorite de Vasile Lupu.

Rivalitatea dintre Matei Basarab şi Vasile Lupu, ce a cunoscut în câteva momente manifestări violente, a avut, în plan cultural, efecte benefice.

Destin românesc la răspântie neliniştită de milenii (1)

Eseu despre scenarii şi primejdii asasine la un veac de la izbucnirea Marelui Război şi la şapte decenii de la sfârşitul celui de-al Doilea Război Mondial

de dr. **George Coandă**
membru al Academiei Americano-Române de Arte şi Ştiinţe din SUA,
Professor Honorificus al Universităţii „Valahia” din Târgovişte

La împlinirea unui veac de la aruncarea lumii în vâlvătăile Marelui Război / Primul Război Mondial (1914–1918) şi la şapte decenii de la sfârşitul apocalipticei încleştări a celui de-al Doilea Război Mondial (1939–1945), România încă, geopolitic, este pândită de primejdii. Reale şi nu aparente. De fapt, dacă e să fim de acord cu venerabilul istoric **Neagu Djuvara**, achiesez la viziunea sa logică: a fost să fie un singur **Mare Război Mondial**, care a cutremurat letal secolul XX, a cărui desfăşurare s-a produs în **două acte**, antractul fiind cunoscut sub categorisirea politico-istorică de **perioada interbelică**. Un armistiţiu, un respiro de doar două decenii, marcat de apariţia – astăzi ne dăm seama că altfel nu s-ar fi putut – mişcărilor extremiste revanşarde, revizioniste, revendicativ teritoriale („spaţiul vital”), xenofobe de dreapta (fascism/nazism) şi de stânga (comunism bolşevic).

Două decenii în care s-au acutizat proxistic vechile contradicţii/confruntări nerezolvate la sfârşitul **primului act** al Marelui Război, rămase la starea de sechele care bântuiau irascibilităţile şi insatisfacţiile multor cancelarii, şi, în mod deosebit, cancelariile statelor cu pretenţii imperiale (unele încă imperii coloniale), şi pe care fascismul mussolinian, nazismul hitlerist şi bolşevismul stalinist le-au isterizat criminal.

„Fondul general al problemei” (*backgroud*-ul geopolitic) pe care a fost declanşat **primul act** al Marelui Război, şi după înfrângerea Puterilor Centrale şi a aliaţilor lor, nu şi-a schimbat trendul fundamental: împărţirea „sferelor de influenţă” (economică, politică, militară) şi o nouă redistribuire a „spaţiilor vitale”. De astă dată, pe **trendul fundamental**, în afară de clasica bătălie pentru redesenarea „sferelor de influenţă”/„spaţiilor vitale” între occidentul euroatlantic/estul slav rusesc şi Reich-ul german, care, după 1933 reuşise în „marş triumfal” să refacă, într-un fel, geografia Sfântului Imperiu Roman de Naţiune Germană, timorând, prin agresivitate riscată Parisul şi Londra, Washington-ul plasându-se într-un stand-by cu arma la picior, Berlinului aliindu-i-se, prin „Pactul de oţel”, Roma fascistă şi Japonia imperială. S-a impus, aşadar, de astă dată, şi o bătălie de natură ideologică, emergentă **primului act** al Marelui Război şi care, prin ferocitatea ei, a grăbit „ridicarea cortinei” însângerate la al **doilea act**. Nazismul lui **Adolf Hitler** plus fascismul lui **Benito Mussolini** şi comunismul bolşevic al lui **Iosif Vissarionovici Stalin**, ireconciliabile doctrinar, aveau însă un „numitor comun”: apetitul declarat şi asumat până la fanatism genocidar, ridicat la rang de program oficial ideologic, de a acapara vaste „sfere de influenţă”. Astfel, panimperialismele extremist dictatoriale ale veacului XX din **perioada interbelică** îşi fixaseră, mânate de orgolii irepresibile, următoarele ţinte cu o durabilitate în perspectivă îndelungată: Mussolini demarase – din păcate pentru infatuarea sa paranoică –, în sunet de mandoline şi canţonete, refăurirea Imperiului Roman în Africa de Nord arabo-abisiniană şi sudul european albano-elen; Hitler îşi dorise un „reich milenar” pe un **lebensraum**, într-o primă etapă, de la Atlantic la Munţii Urali; Stalin, ideolog şi militant al „internaţionalismului proletar” pornise ofensiva pentru „zidirea” kominternistă a imperiului mondial al Klemlinului bolşevic.

Şi dacă primele două imperialisme extremist dictatoriale s-au prăbuşit în hecatomba celui de-al **doilea act** al Marelui Război, la provocarea căruia au jucat ca actori asasini, cel de-al treilea, din nefericire, era cât pe-aici să devină o realitate tragică pe termen nedefinit (S-a prăbuşit, la rându-i, după şase decenii de existenţă ameninţătoare pentru Umanitate).

În **perioada interbelică** o nouă barbarie – roşie, brună şi a fasciilor – invadase Europa. **Attila, Odoacru** şi **Ivan cel Groaznic** îşi agitau spectrele îngrozind continentul.

Pentru România, care avusese inteligenţa şi **voinţa naţională** să-şi asume imensul risc al apartenenţei la forţele Antantei, conjunctura geopolitică de la încheierea ostilităţilor fiindu-i prielnică, leadership-ul politic al momentului şi Casa Regală rezonând la unison, **interesul naţional fundamental existenţial**, care depăşire condiţia de **deziderat multisecular**, fusese exceptional împlinit: Marea Unire cu „vechiul regat” a Transilvaniei, Basarabiei şi Bucovinei de Nord. Apăruse pe harta politică a lumii România Mare. Marile Puteri învingătoare, trebuie spus – românii este necesar să afle acest adevăr deloc încântător pentru dragostea lor adulatoare sinceră faţă de democraţiile occidentale – nu-şi doriseră această **apariţie** în geografia politico-statală a Europei, cum nu o priviseră cu ochi buni nici învinşii, cu deosebire Ungaria, adusă la dimensiunile unui stat liliputan, şi nici Rusia sovietelor bolşevice, care, chiar dacă nu fusese biruitoare, dar nici biruită nu era, nu putea admite revenirea la Patria Mamă România a Moldovei de Est (Basarabia).

La „pacea versaillesă” (1919–1920), România s-a bătut viguros şi cu tăria argumentelor, de pe poziţia de stat învingător, şi pe deplin îndreptăţit de istorie şi de acţiunile plebiscitare din teritoriile ocupate samavolnic de Ungaria/Imperiul Austro-Ungar şi de Imperiul ţarist al **Romanovilor**, pentru ca Marile Puteri antantiste să respecte prevederile Tratatului de alianţă semnat la Bucureşti în 4–17 august 1916 şi care stipulau intrarea în război a României împotriva Puterilor Centrale cu o condiţie: unirea Transilvaniei cu „vechiul regat”. Trădarea, însă, s-a produs imediat. România a fost lăsată singură. Taifunul teutono-ungaro-bulgaro-turcesc lovind-o în plin şi îngenunchind-o pentru un an al groazei până la victoriile din „triunghiul morţii” Mărăşti–Mărăşeşti–Otiuz. Pricina fusese – aşa cum promiseseră Parisul şi Londra, dar au uitat peste noapte de garanţiile strategice militare – „îngheţarea” ofensivei trupelor franco-britanice/ Armata de Orient – de sub comanda generalilor **Sarrail şi Milne** pe „frontul de la Salonic”. Totul nu a fost decât un truc al Parisului şi Londrei: sperau în transferul de către Berlin a unor forţe armate importante de pe frontul de vest împotriva României, ştiind ce se va întâmpla – sacrificarea acestei –, după care i-au deplâns înfrângerea momentană cu lacrimi fariseice.

Din punct de vedere strategic, scopul era următorul: scăderea presiunii trupelor germane pe teatrul de operaţiuni din vest, ceea ce a îngăduit armatelor franco-britanice timpul necesar de reorganizare şi refacere în vederea următoarelor eforturi defensiv-ofensive.

Este simptomatică atitudinea lui **Georges Clemenceanu**, „le Tigre", şeful guvernului francez, unul dintre insidioşii manipulatori ai „sistemului de pace" de la Paris de după **primul act** al Marelui Război. La una dintre întâlnirile „de fond", şi cu impact în destinul statelor europene, la care au luat parte **Woodrow Wilson**, preşedintele Statelor Unite ale Americii, şi prim-miniştrii Marii Britanii, **Loyd George,** şi Italiei, **Vittorio Orlando**, a declarat „fără perdea", iar companionii săi n-au obiectat nimic**:** ***„Nu există niciun inconvenient de a garanta României concesiuni imposibil de realizat; nu ne vom ţine angajamentele noastre fără nicio remuşcare, pentru că nu avem niciun mijloc de a le executa".***[1]

„Le Tigre" trăda, ca şi celelalte Mari puteri victorioase, care se încăpăţânau să nu pună în aplicare prevederile Tratatului de alianţă din 1916 şi pentru care s-au jertfit 800 000 de ostaşi români, iar Parisul fusese cuprins de o pasiune „coup de foudre" pentru Ungaria, ba chiar a reintrodus administraţia maghiară în Banat sub protecţia trupelor franceze.[2]

A fost nevoie de Hotărârea plebiscitară unionistă de la 1 Decembrie 1918 de la Alba-Iulia şi de ofensiva Armatei Române împotriva Ungariei comunizate a de lui **Béla Kun**, punând astfel Marii aliaţi în faţa unui de necontestat **fait acompli**.

A venit **momentul adevărului**: a nu mai idealiza şi a demitiza. România a fost mereu, în epocile modernă şi contemporană, într-o triplă ipostază geopolitică: de „cenuşăreasă", de „piesă de schimb/de sacrificiu" la „masa verde" a Marilor Puteri, şi de „teatru de manevră" politico-militară/strategică în jocul malefic al „sferelor de influenţă".

În toată **perioada interbelică**, România a existat, „cu sufletul la gură", sub teroarea trădărilor şi ameninţărilor malefice şi din afară, şi din lăuntru, trăind toate cele trei ipostaze geopolitice. Popor altruist şi ecumenic, românii, râvnindu-li-se, cu ardoare de fiare, teritoriul/Vatra de naştere şi bogăţiile solului şi subsolului, năzuind să aibă parte de prieteni, n-a fost să fie.

S-a spus că singurii săi prieteni au fost Iugoslavia şi Marea Neagră. Nimic mai fals. O iluzie. Sârbii, ca şi ungurii şi bulgarii, nu mai zic de Kremlinul „ţarismului roşu", au stat la pândă că, poate-poate, o veni un „moment prielnic" pentru a-şi însuşi (Belgradul) Banatul românesc, pe când Marea Neagră a fost să fie când „lac otoman", când „lac rusesc/sovietic", tunurile navelor Înaltei Porţi, apoi ale Rusiei/URSS fiind îndreptate spre ţărmurile ponto-danubiene. Aşa că, România Mare a suportat în **perioada interbelică** neliniştile produse de hăituirile existenţial geopolitice ale Marilor Puteri democratice, bolşevice, naziste, dar şi ale vecinilor.

România neliniştită, cred că asta a fost să-i fie **starea de a fi** în cele două decenii interbelice. Nedorindu-şi victimizarea, a fost totuşi o victimă a poftelor colonialiste şi ale celor care i-au fost aliaţi, şi ale celor ce i-au fost inamici. România Mare a stat piedică, indiferent prin ipostazele prin care a trecut de voie, de nevoie, în cale unor tendinţe expansioniste (sindromul de caracatiţă) dinspre toate azimuturile geopolitice. Deasupra Carpaţilor româneşti nu o dată s-au ciocnit tornadele pangermaniste, panslaviste şi panhungariste. Iar aşa-zişii amici o sfătuiau, uneori, să cedeze la loviturile acestor tornade. Cum spune românul de veacuri: Fereşte-mă, Doamne de prieteni, că de duşmani mă feresc eu! Dar, românii, nu întotdeauna s-au putut feri, din nenorocire, Soarta le-a fost hotărâtă, fără să fie întrebaţi, de marii asasini ai istoriei contemporane.

Aşa cum s-a întâmplat şi la momentul reluării ostilităţilor – **al doilea act** – din marele Război. România era – cum fusese, de altminteri, şi în epoca medievală şi în cea modernă – o piesă geostrategică importantă pe „tabla de şah" a confruntărilor dintre Este şi Vest. Şi când fac această proiecţie geopolitică mă gândesc la particularităţile dispozitivelor de bătălie ale taberelor, care, şi de o parte şi de alta, au fost stringent interesate de oportunităţile politice, economice şi militare oferite de România: bogatele resurse petroliere, necesare alimentării noilor arme (diviziile de blindate, mijloacele de transport auto, escadrilele aviatice, flotele de luptă navale), dar şi resursele agricole la fel de consistente; dispunerea geografic strategică îngăduind forţelor armate din ambele tabere să-i folosească teritoriul în mod ambivalent: bază de lansare a operaţiilor militare şi pasaj de traversare a trupelor în sensul tuturor punctelor cardinale geostrategice; disponibilitatea clasei politice – ceea ce, să recunoaştem cinstit, a fost/este un „viciu naţional" strămoşesc care nu ne măguleşte, aplicând, de pe vremea suzeranităţii otomane, atitudinea capului plecat pe care sabia nu-l taie, cu toate că s-a tăiat, de atâtea ori, „pofta de viaţă" a românilor –, disponibilitatea, deci, de a colabora cu ocupantul vremelnic şi de a trăda **interesul naţional** pentru profitul personal. De acest „viciu naţional" au profitat şi Berlinul hitlerist şi Kremlinul stalinist.

(**Nota bene**. Nu absolutizez năravul din fericire, care, zicese, n-ar avea lecuire, ba are când românii simt pe propria piele că trebuie să-l cauterizeze prin revoltă, dar o fac când le ajunge cuţitul în adâncul osului. Şi absolutizez pentru că au existat, din fericire, şi „clipe astrale" când o parte a clasei politice a **înţeles comandamentul suprem** al dăinuirii în istorie a naţiune române şi a ţării/Vetrei sale: apărarea Fiinţei neamului, a suveranităţii ţării şi independenţei naţionale şi statale. Dar, totuşi... Idealizarea în absolut a virtuţiilor poporului român şi eroizarea unor lideri au şi reversul lor: orbirea de sine, infatuarea egonaţionalistă, astfel că defectele sunt văzute prin anamorfozare drept calităţi superioare. A ne privi atent **în sine** înseamnă a nu repeta erorile trecutului. Este o lecţie pe care n-am învăţat-o încă bine. Nici la o sută de ani de la împlinirea construcţiei României Mari, nici la şapte decenii de la sfârşitul celui **de-al doilea act** al Marelui Război, nici la un sfert de veac de la revoluţia din 1989. Iată un adevăr care ar trebui permanent să ne dea de gândit: istoria, la români, este o repetabilă legendă a Meşterului Manole. Cu următorul amendament: nimeni din clasa politică nu are curajul şi demnitatea sacrificiului pentru a fi terminată zidirea, iar Meşterul este... sinucis.)

Revin. Ce s-a întâmplat, aşadar, cu România la începutul celui **de-al doilea act** al Marelui Război? (În continuare vom folosi denumirea oficial admisă de istoriografie – al Doilea Război Mondial – pentru a nu crea confuzie în mintea masei mari de nefamiliarizaţi cu ştiinţa istoriei).

Se impune o precizare. La 23 august 1939, la Moscova, s-a semnat insidiosul tratat (de neagresiune) între Germania nazistă şi Uniunea Sovietică stalinistă, cunoscut după numele semnatarilor, miniştrii de externe al celui de-al Treilea Reich, **Ioachim von Ribbentrop**, şi, respectiv, al Kremlinului, **Viaceslav Molotov**. Peste aproape doi ani va fi încălcat de **Hitler**, dar niciodată anulat **de jure** până astăzi nici de Moscova, nici de Berlin.

În anexele tratatului (protocolul secret) se prevede, fără echivoc, printre alte pretenţii ale ambelor părţi semnatare asupra unor state din zona „istmului balto-pontic", că (punctul 3): *„În ceea ce priveşte Europa de Sud-Est, partea sovietică subliniază interesele sale pentru Basarabia. Din partea Germaniei se exprimă totalul désintéressement cu privire la acest teritoriu..."*

Într-o pertinentă şi spectaculară analiză a insolitului pact hitleristo-stalinist aflăm:

„Nu putem şti după ce criterii se conduceau Hitler şi Ribbentrop, acceptând o astfel de formulare. Poate ştiau că Uniunea Sovietică se simte nedreptăţită prin pierderea unor teritorii care făcuseră cândva parte din imperiul ţarilor. Stalin nu acceptase decizia marilor puteri occidentale pe baza căreia Basarabia şi Bucovina reveniseră României. La Congresul XVI din 1939 al partidului comunist spusese:

[1] „Despre trădare şi trădători: Franţa faţă de România, în ultima sută de ani", în „Lumea", an XXI, nr. 7 (268), 2015. p. 101.

[2] *Ibidem*.

– Pe baza cărui drept internaţional gentlemanii aliaţi au luat Uniunii Sovietice Basabia şi au dat-o în folosinţă boierilor români?

Poate că Ribbentrop a vrut să evite confirmarea definitivă a dreptului Uniunii Sovietice asupra acestor teritorii, dorind să-l asigure în acelaşi timp pe Stalin că Germania nu se va deplasa în această direcţie. Dar nu prevedea că Stalin va profita de această formulare din protocolul secret pentru a-şi însuşi ceea ce considera el că este o proprietate rusească. Şi, mai ales, îşi lega de aceasta posibilitatea de a întări apărarea teritoriilor de sud ale URSS şi speranţa de a avea un cap de pod perfect pentru ofensivă, în cazul în care s-ar fi decis să trimită Armata Roşie să cucerească Europa. O lovitură dată acolo ar fi putut decide soarta războiului şi chiar aşa s-a şi întâmplat patru ani mai târziu, când, în august 1944, armata sovietică a ocupat România, tăind aprovizionarea cu ţiţei a Germaniei şi grăbind astfel prăbuşirea economiei germane.

În 1939, Gemania importa 5 165 000 de tone de ţiţei în special din Statele Unite, Mexic, Venezuela, România, Iran şi Irak. Importul din Uniunea Sovietică se ridica atunci numai la 5.000 tone şi nu conta. Încetarea comerţului cu SUA şi blocarea căilor maritime de către marina britanică a dus la scăderea la jumătate a importurilor de petrol, adică la 2 075 000 de tone, ceea ce era prea puţin pentru a pune în mişcare industria germană de război şi armatele uriaşe care se deplasau în Europa cu mii de tancuri, avioane şi automobile. Diviziile mecanizate şi de blindate, care le asigurau victoria, aveau nevoie de foarte mult petrol, care trebuia transformat în ulei, unsori şi benzină. […] În această situaţie, livrările din România şi din URSS au devenit extrem de importante pentru Germania. Importul de ţiţei din România a crescut de la 848 000 de tone la 1 177 000 de tone. […] România rămânea aşadar de o mare însemnătate pentru economia Germaniei şi pentru maşina ei de război. Iar Stalin îşi pusese în minte să-şi ducă armata mai aproape de un loc atât de important cum erau câmpurile petroliere din regiunea Ploieşti.

La sfârşitul lunii mai 1940, aşadar în timp ce Hitler era preocupat de războiul din Occident, s-au observat mişcări intense de trupe în zonele Lvov şi Kiev. În curând, rapoartele serviciilor de spionaj au informat că Uniunea Sovietică avea 30 de divizii concentrate de-a lungul frontierei cu România. Dar acest stat nu avea de gând să se predea atât de uşor. Avea o armată care număra 1.600.000 de soldaţi, din păcate, slab înarmată şi echipată. Românii vroiau să lupte, dar regele Carol era conştient de faptul că, fără ajutorul unor aliaţi, nu va reuşi să se opună puterii sovietice. Pe Franţa, legată printr-o alianţă de România, dar care era în plin război cu Germania, nu putea conta. Din acelaşi motiv, ieşea din discuţie şi Marea Britanie. Numai Germania, de teama de a nu-şi pierde siguranţa livrărilor de petrol, ar fi putut veni în ajutorul României ameninţate. Însă regele Carol nu ştia de existenţa protocolului secret, în care Ribbentrop îşi declara lipsa de interes pentru această zonă a Europei.

Grafică de *Constantin Stroe.*

Stalin, deşi îşi dădea seama de avantajul pe care îl avea faţă de Germania, nu dorea să-şi strice relaţiile cu Hitler. Aşadar, a decis să păstreze o atitudine elegantă şi, la 23 iunie 1940, pe când Hitler se plimba cu maşina prin Paris, Molotov i-a telefonat ambasadorului Schulenburg, ca să-i aducă la cunoştinţă faptul că Uniunea Sovietică a decis să intre cu armata în Basarabia şi în Bucovina în ziua de 25 iunie.

Hitler, încă exaltat de excursia la Paris, cobora pe mica alee şerpuitoare din apropierea unui castel de vânătoare de la marginea Parisului împreună cu generalul Wilhelm Keitel, când un adjutant a venit în fugă cu o telegramă de la Ribbentrop. Hitler a dat din mână impacientat, ca şi când ar fi vrut să-l repeadă pe intrusul care îşi alesese un moment atât de nepotrivit să-i transmită informaţii de la Berlin, dar adjutantul, cunoscând conţinutul şi importanţa telegramei, nu s-a lăsat intimidat.

Hitler şi-a pus ochelarii şi a citit telegrama. Faţa i s-a făcut imediat stacojie. A strigat.

– Asta contravine acordului! I-a arătat hârtia lui Keitel, ca să-şi dea şi el seama despre ce este vorba, apoi a pornit cu paşi grăbiţi spre casă.

– Te rog să-i transmiţi lui Ribbentrop să-mi trimită imediat textul acordului cu Molotov din septembrie, i-a ordonat Hitler adjutantului, imediat ce a intrat în cabinet.

Câteva zeci de minute s-a învârtit nerăbdător prin încăpere, până când a primit textul.

– Fă-mi legătura cu Ribbemtrop! Imediat!, a ordonat el adjutantului şi a smuls receptorul din furcă în momentul când i s-a comunicat că are legătura.

– De ce i-aţi dat mână liberă lui Stalin în România? Vă rog să-mi explicaţi!, a spus el în microfon, deşi abia se abţinea să nu-l înjure pe Ribbentrop.

– Mein Führer, am acţionat în conformitate cu instrucţiunile dumneavoastră. Ribbentrop era înspăimântat, dar se apăra ferm. Mi-aţi spus că trebuie să declar că Germania nu este interesată de teritoriile din sud-estul Europei, iar dacă va fi necesar, chiar până la Constantinopol şi la strâmtori – se referea la Bosfor şi Dardanele. Nici nu am ajuns atât de departe...

Hitler a tăcut o clipă. Şi-a amintit discuţia cu Ribbentrop înainte de plecarea acestuia la Moscova. Salin putea aşadar să intepreteze punctul trei al protocolului secret aşa cum îi convenea mai bine. Nu încălcase tratatul.

– Rusia încearcă să-şi apere flancul, a spus el încet. Trebuie să procedăm cu multă atenţie. Să încerce Schulenburg să salveze ceva de aici.

Câteva minute mai târziu, a ordonat să fie transferate în est 24 de divizii, dintre care şase blindate şi trei motorizate. […] Două zile mai târziu, ambasadorul Schulenburg se afla în cabinetul lui Molotov, pentru a-i prezenta răspunsul lui Hitler: Führer-ul sprijină planurile sovietice de ocupare a Basarabiei, dar trebuie să includă aici şi Bucovina? Acolo locuiesc 100 000 de oameni de origine etnică germană!

– Bucovina, o regiune mică, împădurită, de la poalele Carpaţilor, aflată la graniţa Ucrainei, este partea care lipseşte din Ucraina unită, a răspuns Molotov, vizibil pregătit pentru a respinge acest argument. Discuţiile cu acest om reprezentau în continuare o mare problemă pentru diplomaţii germani. Nu reuşeau să se descurce cu logica lui de fier. Pierdeau. Deşi Stalin a recunoscut că mersese prea departe în chestiunea Bucovinei şi va fi suficient dacă Uniunea Sovietică va ocupa numai partea de nord a acestui ţinut.

În ziua următoare, 27 unie 1940, Wilhelm Fabricius, ambasadorul german de la Bucureşti, a sosit la palatul regal, convocat de regele Carol, care cu cinci zile mai înainte instaurase dictatura regală în ţară.

– Excelenţă!, a izbucnit regele văzându-l pe ambasadorul german în sala de primire. Nu i-a dat timp să-l salute, nici să

prezinte lămuririle pe care le pregătise în legătură cu ultimatumul pe care îl primise guvernul României noaptea trecută din partea ruşilor.

– Adolf Hitler mi-a garantat cu cuvântul lui când ne-am întâlnit la Berghof pe 24 noiembrie 1938 că va sprijini România! Cum se poate aştepta că voi ceda o treime din teritoriul ţării mele fără luptă?

Fabricius se aşteptase la această reacţie şi se consultase cu Berlinul în privinţa răspunsului pe care ar putea să-l dea regelui. Primise indicaţii de la Ribbentrop să arunce vina asupra britanicilor. Aşa a şi făcut.

– Înălţimea Voastră, britanicii au provocat Uniunea Sovietică să ameninţe România. Vor să se ajungă la război. Noul ambasador de la Moscova, Sir Strafford Cripps, a îndemnat pe faţă guvernul sovietic să întreprindă acţiuni în Balcani, a spus Fabricius, apoi a adăugat: Molotov a informat guvernul german în legătură cu aceasta. Şi, pe lângă acesta, România şi-a atras singură necazuri, cerând garanţii de la britanici. România nu poate aştepta ajutor din partea Germaniei.

Unităţile Armatei Roşii, printre care şi Corpul V cavalerie, [...] au intrat la 28 iunie 1940 în Basarabia. Frontiera Uniunii Sovietice s-a mutat cu 100 km mai aproape de câmpurile petroliere care îi interesau atât de mult pe nemţi.

Ocuparea unei părţi a României îl neliniştea pe Hitler şi din alt motiv. Oare ruşii se vor opri acolo, sau se vor strădui să se extindă şi mai mult spre sud şi est, dorind să-şi exercite controlul asupra strâmtorilor Bosfor şi Dardanele şi asupra Iugoslaviei?"[3]

Am apelat la această amplă citare nu atât pentru sugestivitatea relatării, cât, mai ales, pentru deconspirarea mecanismelor secrete ale acestui „dans al morţii" jucat de Berlin şi Moscova şi care a prefigurat, încă de pe atunci, viitoarele ameninţări geopolitice la existenţa ca stat a României.

Urmare imediată o ştim: la 28 iunie, cele două pământuri româneşti au fost smulse brutal, tâlhăreşte, de la trupul Patriei Mamă. România era deja, încă de atunci, în război cu Uniunea Sovietică, intrând astfel, în vâltoarea celui de-al Doilea Război Mondial.

Şi a mai urmat, nelăsând Bucureştiului timp de eschivă, de ripostă nici n-a putut fi vorba, încă un **désintéressment,** şi din partea celui de-a Treilea Reich, şi din partea Uniunii Sovietice de convenienţă criminală la acea epocă, la 30 august 1940: diktatul de la Viena care a dus la pierderea Ardealului de nord-vest „făcut cadou" Ungariei horthyste, şi un altul, doar la câteva zile din acelaşi an (septembrie), când sudul Dobrogei (Cadrilaterul), la sperietura aceloraşi Mari Puteri, Bucureştiul l-a cedat Bulgariei revizioniste.

Şi, astfel, perioada interbelică, pentru soarta geopolitică a României, s-a încheiat cu o abominabilă tragedie teritorială. După şapte decenii şi jumătate încă se mai resimt efectele acelei tragedii. Niciodată marile dureri din istorie ale unor naţiuni nu se vindecă definitiv. Uneori recidivează.

Însă, nu se poate trece cu vederea că, nici **leadership-ul** politic românesc, şi nici regele **Carol II** nu au fost în stare să gestioneze cu inteligenţă şi cu responsabilitate patriotică împlinirea aurorală de la 1 Decembrie 1918 – România Mare. N-au avut capacitatea de a apăra şi păstra această **moştenire a veacurilor** de luptă a poporului român. Corupţia, devenită „boală naţională", în care însuşi regele se complăcuse cu fervoare perversă, compromiţându-se, din acest flagel făcând parte integrantă şi trădarea interesului naţional/vânzarea patriei, lipsa de viziune geopolitică – nimeni din leadership-ul politic neluând serios seama la semnalele de alarmă lansate de **Nicolae Titulescu**, pe care **Carol II** îl va şi alunga, răzbunător, din funcţia de ministru al afacerilor externe –, dar şi tratamentul iresponsabil al administraţiei regale faţă de teritoriile recucerite în est şi sud-est (Cadrilaterul, la 1918, Basarabia şi Bucovina de Nord, în 1918) au constituit tot atâtea vicii letale care au dus la demolarea edificiului statal naţional construit cu jertfă de sânge doar cu douăzeci de ani în urmă. Cât priveşte lipsa de viziune geopolitică este de spus că, în cele două decenii de existenţă a României Mari, cu deosebire după 1930, când **Carol II** şi-a aşezat pe cap coroana regală, printr-un gest de imoralitate, călcând, cu ajutorul lui **Iuliu Maniu**, prevederile hotărârii Casei Regale şi ale Parlamentului ţării, care-l decăzuseră din postura de moştenitor al Tronului, factorii politici de decizie au fost loviţi de cecitate versatilă, pericolul revanşismului şi revizionismului sovietic bolşevic, maghiaro-horthyst şi bulgaro-comitagiu fiind cunoscut la Bucureşti, dar niciodată prevenit cu fermitate şi înţeleaptă clarviziune. Iar costul plătit a fost tragic. Or, un popor care doar se victimizează şi nu învaţă nimic din lecţiile dure pe care istoria i le-a aplicat, şi nu-şi recunoaşte cu sinceritate propriile erori, este pândit de o mare primejdie: să se repete, şi lecţiile şi erorile, duşmanul său speculându-i-le. Din păcate, la români, leadership-ul politic şi istoriografia au văzut o imagine fantasmagorică (şi încă o mai văd): neamul românesc mereu a fost/este lovit de duşmani haini, şi asta din pricină că este paşnic şi îndurător (răbdarea creştină), duşmani care-i prăduiesc pământurile şi-i vânează bogăţiile. Chiar s-a acreditat ideea că este victima unei conspiraţii satanice (există şi aici un adevăr într-o oarecare măsură). Ca atare, este o victimă, pentru că, vezi Doamne, asta-i este soarta imanentă. Absurd!

A se reţine un fapt de fond: ***un popor care nu-şi asumă cu luciditate, în toată complexitatea sa, cu bune şi cu rele, trecutul istoric, îşi pierde dreptul la dăinuire în istorie.*** Şi nu odată poporul român a fost/este încă într-o astfel de situaţie. L-a salvat – şi sper să-l salveze – de „pe culmea disperării" o **lăuntrică împotrivire existenţială.**

[3] Boguslaw Wolosyanski, *Războiul secret al lui Stalin*, Editura Orizonturi, Bucureşti, 2015, p. 221-225.

Cărţile FavoritE

Dan Gîju, *Testul şobolanului. Spitalul*, teatru scurt, Editura Favorit, București, 2015, 144 p. Prin comedioara ***Testul șobolanului*** și, îndeosebi, prin ***Spitalul***, colonelul **Dan Gîju**, de astă dată în postură de dramaturg, se încolonează la o distanță relativ onorabilă în siajul maeștrilor genului, de la Cehov și I.L. Caragiale încoace, devoalând moravuri și punând în lumină tipuri și trăsături de caracter specifice mediului său predilect, cunoscut îndeosebi din romanele, proza scurtă și publicistica sa, în speță armata, surprinsă la cumpăna tranziției de la sistemul internaționalist-comunist la cel globalist-capitalist, în care personajele rămân, practic, neschimbate în esența lor, indiferent de prefacerile politice, economico-sociale etc. de la suprafață. În acest sens, antologică rămâne piesa în trei acte *Spitalul*, o interminabilă noapte… furtunoasă, cu previzibile răsturnări de situație, poate, dar savuroasă prin dinamismul acțiunii, prin umorul neforțat, de cea mai mioritică factură și, nu în ultimul rând, prin modul efectiv fascinant de recuperare și punere în tipar a unor personaje altminteri simpatice, în ciuda faptului că, în substratul lor, sunt destul de grotești, mai mult sau mai puțin încremenite în proiect și preocupate de măruntele probleme ale vieții specifice membrilor unei comunități dintr-o garnizoană de provincie, la scară macro însăși societatea românească, per ansamblul ei, la un moment dat. (***Puşa Popa***)

IUBIREA DE MAMĂ

Liviu Zanfirescu

Lacrimă pietrificată în magma vieţii înmărmurită la 70 de ani

Încercaţi să trăiți fără mamă, scoateţi-o din
Biografia voastră şi lăsaţi acolo un gol
Încercaţi copilăria fără mamă, fără căldura sânului
Fără zâmbetul şi lacrima ei... Încercaţi adolescenţa
fără mamă
Fără ridurile îngrijorării ei, fără rugăciunea ei – aripi de înger
Seară de seară, fără teama ei răvăşitoare
pentru întâmplările
Puiului ei... Încercaţi maturitatea fără ființa care
Practică zi de zi sacrificiul, pe care voi n-o să-l ştiţi
Niciodată, cel mult îl puteţi intui
Încercaţi să supravieţuiţi fără mamă
E posibil dar, vă asigur, nu-i uşor
Încercaţi, ca mine, un orfelinat, o casă de copii,
În care, totuşi, educatorii, părinţi şi ei
S-au străduit şi parţial au reuşit să ne fie
Mamă, tată, frate, soră... familie,
Dar n-o să ştiţi niciodată uraganele, taifunurile, tornadele
Care mi-au biciuit interiorul carnal şi spiritual
S-a întâmplat ca soţia mea să-mi fie mamă, tată,
frate şi soră
Apoi s-au ivit... copiii, nepoţii,
s-a-nchegat noua familie...
E mult de povestit...
E mult prea mult...
Aşa că încercaţi, încărcaţi de
esenţa conştiinţei, a simţirii
Să trăiti fără mamă, fă-ră ma-mă!
Încercaţi!...
Eu? Am trăit această piesă pe scena vieţii
Şi cu ajutorul lui Dumnezeu şi al familiei
Am supravieţuit...
Şi mai recunosc, m-a ţinut în viaţă şi iubirea de mamă
A celorlalţi mărturisită...
Dacă mai aveţi lacrimi
Încercaţi prin curcubeul lor să şi scrieţi
Despre... IUBIREA DE MAMĂ.

25 martie 2016

Dana-Irina Stănculea

Poetului...

Călătoream prin timp de voiebună plină,
Visând, citind, cântând pe juvenila-mi strună;
Sperasem drumul veşnic, făr' de placide ceţi,
Găsit-am însă sensul măruntei mele vieţi?

Aşa-şi vorbea-ntr-o zi banala buburuză,
Crezând că devenise pe-negândite... muză.
Se-nfiora amarnic pe-un fir de azalee,
Brodând câteva stihuri atinse de clişee.

N-avea habar, candida, că dragul ei poet,
Cu-al lui distins şi leal perifán epolet,
De dorul pătimaş al versului cu har
Scria arzând ades' atâtor gâze-n… ziar.

Deunăzi însă, cuprinsă de lumeşti nelinişti,
Cântând o dulce doină-n prisaca dintre mirişti,
Firava mămăruță găsi că preţul veşniciei
Se poate câştiga îndată pe-un petic al hârtiei.

Simţind clepsidra iute în ciuda poeziei,
Încrezătoarea gâză în taina măiestriei,
Cu trupul răscolit de-un sfios gând fugar,
Ar fi dorit să-i spună poetului hoinar:

M-aş prinde-n jocul artei ca tulbure-amăgire,
Căci e cu neputinţă ca să-ţi ofer iubire,
Doar calde triluri puse pe versuri de-un poet,
Un strop de bucurie ţi-oi dărui şi-un... zâmbet.

Victoria Milescu

Şi lacrimile plâng

Da, m-ai domesticit
stau cuminte-n pata de clorofilă
în bobul lăsat pentru cină
mestec, la rându-mi sunt hrană
învăţ să plâng cu lacrima uterină
a întunericului
în ea se zăreşte ochiul altei lacrimi
într-o zi vulturul din piscul ei mă va răpi
cerând pentru mine cât pentru o ţară
o ţară în care te simţi mereu ocrotit
chiar dacă ai trădat, ai minţit
ea te iartă mereu
ea are răbdare
deşi de mult nu mai este
ea te hrăneşte cu ce-a mai rămas
în urma corbilor, lăcustelor
în urma morţii trecând prin gară
cu masca ei de fecioară...

Dorinţă de fiinţă

Livia Zamfir

Molatec gându-mi
te cuprinde
Şi din priviri parcă
încercam a-ţi vinde
Clipa de aur,
clipa nedormită,
În miez de suflet,
aprig ascuţită
Şi-apoi adânc, în trup,
rostogolită.

Ce-ai da pe ea?
În calea-i ce-ai trimite?
Un car cu flori?
O cupă cu mirări?
Sau, poate...
Un ulcior cu întrebări?

Ascultă-mă, în liniştea crescândă...
Dă-mi doar chemarea care te frământă!...

5 mai 2015

Primăvara mea

Uriaş, primăvara venea!
În munţi şi-n ape se simţea
Şi pretutindeni... şi-ntr-o stea,
Pe când în doruri se-mplinea,
În ploaia vie ce cădea
Şi-n soarele care-o oprea,
În mugurele ce crăpa
Şi-n floarea ce se deschidea,
În dragostea... aidoma
Sfioasei păsări ce înalţă,
Desăvârşită cântăreaţă,
Spre ceruri, cântul ei sublim,
Tulburător şi anonim...

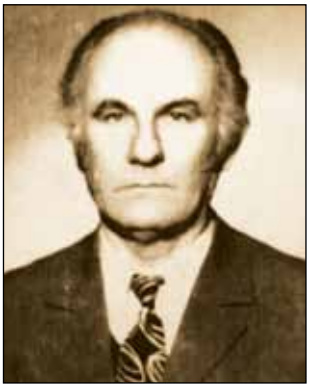
Uriaş, primăvara venea!
În luna nouă se vedea,
Şi în neobosita stea
Care-mplinea povestea mea...
Şi-n munţi, şi-n ape şi în şoapte
Şi-n adieri înmiresmate,
Şi în surâsul de lalea,
Pe tâmpla ta, pe fruntea mea,
În gânduri coapte iar şi iar,
În zilele din calendar,
În timpul infinit şi-n visul
Ce-ntruchipează paradisul,
Şi în adânca ta privire,
Şi în deplina mistuire...

Uriaş, primăvara venea!
În munţi şi-n ape se dospea,
În râs şi-n tălmăcirea mea,
În cuget mi se strecura
Şi inima mi-o cotropea...

Generos, o lăsăm să mă ia,
Să mă poarte cu ea!

16 martie 2014

Autoportret – 2015 în prag de 93 de ani

Zaharia Potârniche

El e conu' Zaharie,
Îl cunoşti şi dintr-o mie:
Respectabilă chelie –
Scrie, scrie şi tot scrie,
Arzând viu ca o făclie,
Nu, moşneag pe năsălie...

Soarta ce ne tot socoate,
I-a dat pumni destui în spate,
Dar el, treaz, ca prin minune,
Mocneşte ca un tăciune
Câte-un gram de-nţelepciune.

I-au plecat toţi, surori, frate,
Prieteni, rude-ndepărtate,
Şi-acum, pe-umăr îl bate,
Piaza Rea, şi Coana Moarte –
Ca să-l ia cu-ele departe.

Dar el, cititor în stele,
Duce-le-va, el, pe ele
Cu-o paşolnică turbincă,
Cu vodcă şi cu palincă;
Şi-or sta, colo-n temenele
Cu șosele și momele,
Până s-or face surcele.

Iar unchiaşul meu din stele,
Cu cai potcoviţi cu ele,
Umple-va-mai cinci ceasloave
De-amintiri şi de voroave –
Veşnic viu şi veşnic treaz,
Crape Moartea de necaz.

Şi pentru a lor hodincă,
Celor două din turbincă,
Le-a dat taica, la palincă,
Câte-o zdravănă opincă;
Cataplasme pentru şale,
Colo unde-i partea moale.

Căci el, conu' Zaharia,
Cu pana şi cu făclia,
Naş i-o fi Hâtrei, şi pentru,
Că-l iubeşte Sfântu Petru...

Paştele Blajinilor 2015

Ce singură eşti – Tristeţe a Lumii

Ai coborât – Tristeţe,
de plumb, Tristeţe;
n-ai dat bineţe,
eşti singură cu tine;
unde-i speranţa?
de mult pierdută-i
Balanţa ...

În jur
demenţă, goană a
plăcerilor –
goană şi ispită;
păcate grele,
bani,
mită ...
Dreptatea
fuge uimită
iar Adevărul,
putred şi el
precum mărul.

Ce ţi-a rămas?
doar Neputinţa,
măcinându- ţi fiinţa;
şi mantia neagră,
cernită,
cu lacrimi

tivită.

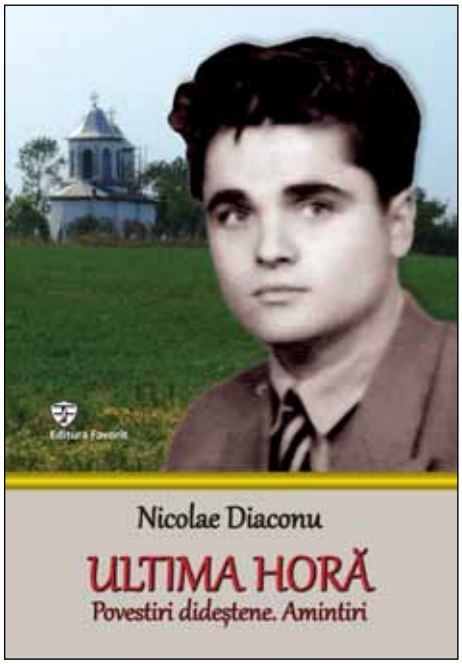
Pe carnavalul Lumii
nu mai e mult
şi va căde
Cortina;
pecetluind păcatul
şi vina,
peste o lume pierdută,
cu singurătatea ei
absolută –
de soartă,
de fiare umane
hăituită,
bătută…

iunie 2015

Cărţile FavoritE

Nicolae Diaconu, *Ultima horă. Povestiri dideştene. Amintiri*, Editura Favorit, Bucureşti, 2016, 262 p. Autorul povestirilor și amintirilor incluse în volumul de față – care poartă titlul uneia dintre ele, nu neapărat cea mai valabilă, în mod cert însă autentică și greu de uitat –, este unicul frate al mamei, cu trei-patru ani mai mic. Prin natura împrejurărilor, am fost crescut de bunicii materni și deci am copilărit în aceleași locuri, cu aceleași obiceiuri și dimineți scăldate în parfumul florilor de salcâm, de mărgăritar, tufănică și așa mai departe, în același gângurit de guguștiuci, croncănit de ciori, răgete de măgari, behăit de oi, cântec de ciocârlie etc. Și vreau să spun că îl cunosc bine pe unchiu' Nicu, fratele mamei, deși-l vedeam nu prea des, întrucât se stabilise în Târgu-Jiu și, pe vremea copilăriei mele, se ajungea relativ greu la Dideşti. Oricum însă el tot venea, ca să-și vadă părinții și să-i mai ajute cu una-alta. Prinși în febra treburilor niciodată terminate la casa unui țăran, nu prea avea timp de povești decât, cel mult, cu tataia, zis Mitică Fidel, deja „personaj" în una dintre cărțile mele, ca atare, nu-l știam prea mare povestitor pe unchiu' Nicu. Și nici protagonistul vreunor întâmplări de răsunet nu-l prea știam, nu este genul și nici nu prea pare dispus să se expună el însuși, mai ales dacă e să suporte vreo săgeată otrăvită pe propria-i piele. Avea însă un mare talent și predispoziție pentru scris, mai bine-zis pentru scrisori, pe care le expedia periodic, cu intensitate crescândă în anul când i s-a născut primul băiat. Întâmplarea face să păstrez și azi una dintre scrisorile lui de pe vremuri – și mă mir că a scăpat din incendiul devastator care a transformat în scrum tot ce se afla la un moment dat în casa mamei, de la Dideşti –, cândva însemnau mult aceste scrisori pentru bunicii mei; mai aflau câte ceva despre fiul lor, despre nepoți și așa mai departe, și înainte de toate se consolau cu ideea că, deși e tare departe de ei, o duce bine și este sănătos, dar mai ales că urmează să le facă o nouă vizită, cât de curând. Scrisorile acelea, țin minte, pe lângă că erau redactate într-un stil îngrijit, erau și destul de substanțiale, adică se întindeau în medie pe câte șase pagini, chiar opt, ceea ce contrasta flagrant, de pildă, cu ce-mi va scrie mie tata mai târziu, care nu va reuși niciodată performanța să lege mai mult de trei fraze, și acelea eliptice, ceea ce nu înseamnă că azi, când dau cu ochii de ele, nu-mi stârnesc emoții la fel de valabile ca atunci când revăd aievea scrisorile semnate de unchiu' Nicu. Și gândul mă duce până acolo încât să cred că, dacă ar fi trăit într-un mediu preponderent intelectual și nu muncitoresc, unchiu' Nicu ar fi publicat încă de acum circa trei–patru decenii povestirile sale, iar azi, în cea de a doua decadă a mileniului trei, am fi avut de-a face nu cu un debutant, ci cu un scriitor consacrat, pe deplin format și stăpân pe mijloacele sale de exprimare. După cum mă mai gândesc că, dacă nu ar fi existat revista „ProARME", unde în urmă nu cu mulți ani i-a apărut cea dintâi povestire, întâmplător una dintre cele mai frumoase, și anume *Osiile*, poate că momentul debutului ar fi fost amânat cine știe până când…

Cum toate însă par să fie dinainte scrise undeva, într-un anume catastif, urmând să se materializeze cumva mai devreme ori mai târziu, indiferent de vrerea unora sau a altora, nu mai spun de a noastră, mă bucur să constat că, în pragul împlinirii frumoasei vârste de 75 de ani, unchiu' Nicu își face cadou, grație și complicității celor doi fii ai săi – Leonard și Iulian, probabil că a contribuit și tanti Eleonora, soția sa! –, acest cochet volum care, deopotrivă, este un dar și pentru noi, cititorii mai mult sau mai puțin avizați, cu toții ajungând să fim părtași, astfel, la unele detalii de viață și chiar de istorie locală altminteri total necunoscute sau uitate de mult. Sunt povestiri receptate ocazional,

în diverse împrejurări, amintiri din copilărie, în primul rând, dar și din tinerețe și chiar de mai târziu, relatate cu nostalgie și cu bucurie, totodată, mai mult sau mai puțin direct, uneori cu introduceri ample, vag egocentriste și cu vădită apetență pentru faptul divers – crime, nenorociri și alte chestii mai puțin fericite în viața unei comunități, decupaje care la ora de față iau prim-planul tabloidelor și, îndeosebi, al telejurnalelor transmise prin intermediul micului ecran, bulversându-ne și enervându-ne, dar în același timp satisfăcându-ne curiozitatea permanent activă, însetată de „noutăți". Stilul de a relata al lui unchiu' Nicu este însă unul așezat, echilibrat, calm și persusiv, cu ruperi de ritm cam abrupte uneori, rodul însă al unei nerăbdări izvorâte din sesizarea fugii ireparabile a timpului decât al unei tactici ori strategii atent brodate, într-o eventuală căutare, să zicem, a originalității. Originalite, de altminteri, destul de discutabilă în condițiile când Teleormanul a dat deja scriitori de talia unui Marin Preda și Zaharia Stancu, ba chiar Dideștiul natal al autorului l-a dat pe Gala Galaction, nume de rezonanță în literatura română și nu numai, cu toții raportați și raportabili, cumva, la spațiul imediat învecinat cu Oltenia, în stânga Oltului, udat de apa râului Vedea, ce taie lenește câmpia nemărginită, împestrițată ici-colo de câte un pâlc de pădure de stejar și, uneori, de salcâm. Ca atare, cu atât mai interesante ar fi fost relatările propriilor trăiri, la nivel macro vorbesc – și nu-mi este greu să-mi imaginez cu cât interes ar fi fost analizate jocurile copilăriei, de pildă, începând cu „țurca", „purceaua" și așa mai departe, unele încă în vogă și în anii copilăriei mele, circa două decenii și-un pic mai încoace –, plecând de la o întâmplare memorabilă, cum ar fi descoperirea metodei standard de împușcare a Stelei Polare în timpul manevrării „pucului" (purcelei) pe drumul ei către coteț, de pildă, în loc de însăilarea fugitivă și cam prea tehnicistă, uneori, a principiilor de derulare a respectivului joc. Oricum însă, pentru dideșteni, cartea aceasta, indiferent cu câtă suspiciune ori tendință critică va fi acceptată acum, rămâne un punct de reper cu care mai devreme sau mai târziu se vor mândri, ea urmând să se adauge la zestrea spirituală și așa nu prea bine consolidată a comunității, la care între timp s-au adăugat încercarea de monografie a profesorului Minel Falcă, placheta de poezii a lui Stelică Bălănoiu, poate și altele, chit că în percepția colectivă există acel inegalabil deschizător de drumuri amintit ceva mai sus, autorul romanului *Papucii lui Mahmud*, și acesta însă destul de ignorat din moment ce nici măcar biblioteca școlii, darămite școala însăși nu-i poartă măcar numele, cum este obiceiul de la o vreme, îndeosebi după 1989, prin multe alte locuri unde au văzut lumina zilei scriitori de o mie de ori mai modești…

În esență, cartea lui Nicolae Diaconu, una cu adevărat remarcabilă dacă luăm ca punct de reper linia bloc-startului de unde se lansează în această frumoasă aventură autorul, prin simplul amănunt că repune în tipare un timp altminteri sortit uitării, prin faptul că aduce cu ea un parfum de epocă nu prea de mult apusă și totuși dificil de reconstruit altfel, prin arta de a ne împărtăși fragmente din culisele unei vieți nu confortabile, dimpotrivă, destul de dificilă și uneori dramatică, dar cu un prezent fast, aș spune că exemplar, este un bun câștigat care, îmi place să cred, cu cât va trece timpul, cu atât va fi perceput la justa lui valoare. Aidoma vinului nobil…

Felicitări din toată inima autorului și tuturor celor care l-au susținut moral în delicatul său demers editorial! Și, având în vedere contextul temporal când vede lumina tiparului, *La mulți ani!*, dragă unchiule. Să trăiești și să ne bucuri inima și cu alte „povești, povestiri, amintiri".

Lucian Zamfirescu, ***Moise în labirintul cu oglinzi***, două volume (260, respectiv 254 p.), Editura Favorit, București, 2016. Povestitor înnăscut, el însuși protagonistul unor întâmplări care ar merita relatate în scris, Lucian Zamfirescu (n. 23 iulie 1945, București) – ofițer de căi ferate (colonel), stat-majorist, actualmente rezervist – debutează în volum, la 70 de ani, cu acest roman care ne întoarce în timp cu peste trei sferturi de veac, în perioada celui de-al *Treilea Reich*, făcându-ne părtași unei aventuri cu iz de spionaj care amintește, cumva, de scrierile lui Haralamb Zincă din anii lui de glorie. *Moise în labirintul cu oglinzi*, așadar, o pendulare bine strunită între realul riguros documentat și imaginarul debordant, cu dialoguri întrețesute inspirat sub norul enigmatic al suspansului de mare finețe, conturat cu mâna sigură a unui maestru. Este un proiect de aproape o viață, mai exact spus început acum 32 de ani, și are ca punct de plecare întrebarea cum de a fost posibil masacrul asupra evreilor din anii celui de-al Doilea Război Mondial, când au fost trimiși în camerele de gazare sute de mii, milioane de oameni nevinovați? Pentru aceasta, încercând să scape de obsesie, Lucian Zamfirescu a căutat,

crezând că găsește măcar în parte răspunsul, în cărțile de istorie, dar și de literatură. Așa a ajuns să citească enorm, începând cu *Stăpânii celui de-al III-lea Reich*, lucrarea istoricului, criticului și jurnalistului german Joachim C. Fest (1926–2006), apărută în românește Editura Politică (1969) și terminând cu *Istoria Gestapoului* a fostului comisar de poliție francez Jacques Delarue (1919–2014), apărută la Editura Lucman, în anii din urmă. Între aceste repere au fost, desigur, alte zeci de cărți, din varii domenii (de pildă, una a vizat istoria serviciilor secrete chineze), articole și povești auzite ici-acolo, inclusiv la radio, dar cert este că în 1993, când a ieșit pe piață filmul *Lista lui Schindler*, după romanul omonim al australianului Thomas Keneally (1982), cu Oskar Schindler în prim-plan – afaceristul german care salvează peste o mie de evrei de origine poloneză, angajându-i în fabricile sale –, Lucian Zamfirescu a trăit un moment straniu, crezând că i s-a furat ideea... Căci la ora respectivă, cartea sa era ca și conturată, despre ea începuse să le povestească și prietenilor, ba mai mult, închegase primele pagini, câteva zeci, axându-se pe ceva asemănător și în același timp diferit, oarecum, adică tot pe o stratagemă de salvare a evreilor de la Holocaust, atâta doar că metoda sa era cu totul alta, după cum altul este și eroul central, anume ofițerul de informații Otto Lentz, la figurat vorbind un fel de Moise al secolului al XX-lea, în realitate însă prototipul germanului din mica burghezie care, inconștient mai degrabă, s-a situat împotriva regimului hitlerist.

Cum se va termina povestea acestui fascinant personaj însă Lucian Zamfirescu a tot amânat să o spună, astfel că..., în cazul în care, dorim să aflăm ceva mai mult, nu ne rămâne decât să citim și, în cazul că nu e prea dificil, să ne imaginăm. S-ar putea să fie un exercițiu mult mai plăcut decât suntem tentați să credem la prima vedere.

Și încă o precizare absolut necesară: cartea a apărut grație ajutorului încurajator dat de familie (soție și soră), cum este firesc, oarecum, dar și cu sprijinul încurajator venit din partea foștilor camarazi de armă ai autorului, la ora de față preocupat mai degrabă de sănătate decât de gloria efemeră a unui scriitor român de la ora de față. Îi avem în vedere pe colonelul **Constantin Vasile**, secondat de **Dumitru Irod**, **Eugen Ganea** (zis „Ganezu"), **Lucian Iacob**, **Radu Boca**, **Alexandru Nartea** și, nu în ultimul rând **Nicu Tăbăcaru** (promisiuni mai existând și de la alții câțiva, nu prea mulți), care au achitat în avans, la 14 ianuarie a.c., contravaloarea pentru tipărirea a una până la cinci exemplare, editorul angajându-se, la rândul său, să redacteze și să se ocupe gratis de toate celelalte operațiuni editoriale.

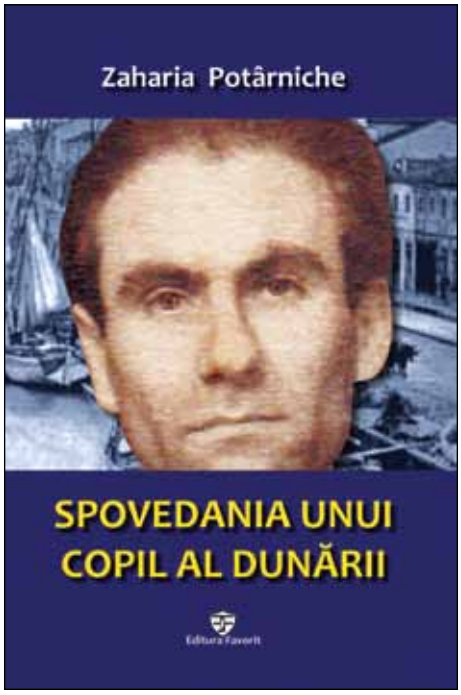
FOTOTECA ProARME

Recunoaşteţi personajul?
Nimeni altul decât scriitorul Daniel Drăgan (20 decembrie 1935–25 martie 2016), la vârsta de 12 ani, ca elev al Colegiului Naţional Militar „Nicolae Filipescu" (Mănăstirea Dealu).

Zaharia Potârniche, ***Spovedania unui copil al Dunării***, vol. I., *Caietul nr. 5, 1985–1986. Amintiri, note de lector, eseuri, note de cinefil, plecări în neant*, Editura Favorit, București, 2015, 198 p. Nonagenar, scriitor cunoscut de asemenea din paginile „ProARME", Zaharia Potârnice se află la ora de față într-o competiție cu timpul mai tăioasă ca oricând, încercând să valorifice editorial zecile de caiete de însemnări din anii mai de demult – mai exact din 1967 începând, când începe să frecventeze, în tandem cu soția, scriitoarea Stella Perdix, Cenaclul „George Bacovia" din București –, dintr-un timp fast, când putea să scrie dar nu avea posibilități să publice din motive a căror analiză nu-și are rostul aici. Cert este că deocamdată a lansat pe apa lumii acest *Caiet nr. 5*, nu cel mai interesant dintre toate ci mai degrabă mai redus ca volum și, deci, mai lesne de tipărit. Sunt „mărturisiri" din perioada declinului accelerat al societății comuniste de la noi pe care autorul însă nu o prea bagă în seamă – cel puțin nu în acest caiet –, mai preocupat fiind să comenteze romanele lui Cezar Petrescu de pildă, ale lui A.J. Cronin, Daphne du Maurier, Somerset Mougham, poeziile lui W.

Witman ș.a. ori să evoce fihurile unor celebrități ilustre cândva, de la noi, cunoscute personal sau grație operelor promovate de cultura socialistă, azi intrate în conul de umbră al uitării. Stilul este empatic, fluent și plăcut, Zaharia Potârniche fiind un nostalgic prin definiție și un om bun la suflet, în orice caz bine temperat, arareori permițându-și ieșiri din matcă, dar și atunci fără să apeleze la sticluța cu vitriol, astfel că scrisul său curge lin fiind receptat ca atare, fără disonanțe neplăcute ori zguduiri gratuite care să te scoată din eventuala stare de bine. Iată un fragment din receptarea „amintirilor" istoricului C.C. Giurescu, apărute în 1976, dar comentate în ianuarie 1986: *De la început trebuie să spun că de la primele pagini cartea constituie pentru cei din generația mea o retrospectivă a vieții pe care am trăit-o și noi în perioada dintre cele două războaie care se aseamănă mult cu aceea de dinaintea Primului Război Mondial. Scrisă cu multă sinceritate și bun-simț, autorul redeșteaptă vremurile din perioada 1905 până în zilele noastre, adică atunci când la apariția cărții împlinise 74 de ani și se declara mulțumit că destinul i-a dat posibilitatea să ajungă la această vârstă, să apuce două războaie și epoca revoluționară de radicale transformări în viața țării noastre. Tatăl său a fost fiu de țăran înstărit din comuna Chiojd, județul Buzău, mama lui Elena, născută Antonescu, fiică de negustor din Focșani, are printre bunicii ei un oarecare Fotiadi, grec românizat, tatăl lui licențiat în filozofie și litere își începe cariera ca profesor suplinitor la Liceul „Unirea" din Focșani întemeiat în 1865 de Cuza Vodă. Autorul s-a născut la Focșani la 26 octombrie 1901. În 1905, familia pleacă la Viena unde părintele său obține o bursă pentru cercetări istorice, unde au stat un an până în 1906, când C. Giurescu este numit profesor de istorie la Liceul „Dimitrie Cantemir". Era copil de șase ani în timpul răscoalelor țărănești din 1907. Cursul primar l-a urmat la școala „Cuibul cu barză" peste drum de biserica Sfântul Ștefan, familia locuind în acea vreme, adică în 1908, pe strada Știrbei Vodă nr. 164. Cât de mult se aseamănă amintirile autorului din clasele primare cu acelea ale mele și desigur ale multora din generația mea. Erau aceleași clase în care mai târziu am învățat și noi, în aceleași bănci scrijelite de bricege, cu aceleași recreații și covrigarii cu coșuri de răchită care aduceau covrigi calzi la gardul școlii. Numai că pe vremea autorului, covrigii și acadelele se plăteau în parale (cu 5 parale luai o bucată de susan și una de rahat), în timp ce noi plăteam covrigii și acadelele cu lei, bani albi de nichel de un leu sau doi lei. De acolo venise vorba din bătrâni „strânge bani albi pentru zile negre". În colțul străzii Ștefan Vodă cu Strada Berzei era o bragagerie vizitată de școlari mai ales. În timpul studenției mele, atunci când urcam cu tramvaiul 24 dealul din Bulevardul Dinicu Golescu, în drum spre Școala Politehnică din Strada Polizu în 1943, în locul bragageriei era un birt popular unde se putea mânca cu bani puțini tuslama și ciorbă de burtă sau piftie. Din perioada aceea a copilăriei care îmi amintește de o serie de colegi care mai târziu au ajuns nume cu faimă în cultura națională, ca profesorul academician George Murgeanu sau alții… Dar jocurile copilărești nu se deosebeau deloc de cele pe care le practicam și noi prin 1930, pe vremea când făceam primii pași în școala primară de la Sulina. Era jocul în „peniță" sau jocul cu bile, țurca, arșicele, șotronul. Și explică în carte jocurile în amănunt, cu*

o nostalgie duioasă, că mi-am putut aminti și eu după trecerea a peste 50 de ani de atunci aceste jocuri dintre care unele le uitasem cum le practicam, în special jocul cu bile care și la noi la Sulina era în mare faimă, mai ales jocul la gropiță este la fel cu cel pe care-l făceam și noi pe vremea noastră. Astăzi, toate acestea sunt uitate, au dispărut curțile cu pământul bătătorit și vânzătorii de bile colorate în toate culorile care se vindeam patru sau cinci la leu și eram făcute din argilă arsă și colorată sau din sticlă și ele frumos ornamentate pe care dădeai doi lei, erau mai mari și le foloseam la jocul „hora" îi spuneam noi, iar autorul îi spune „în arc". Unde să mai joace copiii de azi toate aceste jocuri? Apoi, îndeletnicirea lor de azi s-a îndreptat spre casetofon, televizor sau cărțile care încă sunt recomandate de profesori și sunt procurate de la bibliotecile din cartier. Pe vremea mea nu erau atâtea biblioteci. Acum câteva luni, pe Strada Mecet, acest cartier care a rămas ca o enclavă între Bulevardul Republicii și Strada Călărași, cu case familiare de altădată și în care s-au mutat în ultimii ani foarte multă populație venită din mediul sătesc sau locuitori mutați pe aici de la periferie ori din cartierele demolate, am văzut copiii jucând țurca. Nu mai văzusem jocul de când eram copil și m-am oprit și am privit întorcându-mă înapoi cu anii, văzându-mă în ei ca într-o oglindă. Erau copii de oameni cu câștiguri modeste, care au preferat aceste case cu curți decât apartamentele mai aglomerate ale civilizației care obligă societatea la altă viață. Erau fericiți, rumeni la obraji și foarte vioi acolo în mijlocul Străzii Mecet, opriți din joacă din când în când de vreun autovehicul ce îi claxona de departe. […] Despre unchiul său, căpitanul de infanterie Ionică Giurescu, fratele tatălui său, vorbește cu o venerație și cu o dragoste filială. Comandantul companiei de mitraliere a murit la Turtucaia în primele zile ale războiului cu mâna pe mitralieră trăgând în dușmani. Despre anii de război petrecuți la București sub ocupația germană în 1917 când tatăl său a primit însărcinarea de a păstra arhivele statului neevacuate în Moldova. Multe și interesante sunt amintirile de război și ilustrațiile păstrate probabil în Biblioteca Academiei sunt foarte potrivite în contextul cărții. Ne amintește cum în 1913, în subsolul Spitalului Militar l-a văzut pe Aurel Vlaicu în sicriu, singur acolo, așteptând să fie dus la locul de veci. În 1918, la 15 octombrie a murit tatăl autorului de o bronhopneumonie, la 43 de ani. A fost înmormântat la Cimitirul Bellu; războiul nu se sfârșise. Tragedia familiei Giurescu a fost de nedescris în aceste împrejurări, autorul avea 17 ani. Acest eveniment nefast a umbrit mult bucuria victoriei Aliaților asupra Germaniei care a survenit peste câteva luni. Moartea tatălui său l-a determinat pe tânărul Giurescu să facă istorie în loc de inginerie așa cum era stabilit. Dorea să-i urmeze tatălui său. Ne descrie cu multă frumusețe întâlnirea lui cu Vasile Pârvan la care s-a dus să-i ceară

sprijin. Și lui Pârvan îi muriseră soția și fiul, la Iași, de tifos exantematic și trăia singur în imobilul existent și astăzi unde se întretaie Calea Victoriei și Strada Amzei peste drum de magazinul cu articole de electricitate.

Din 1919, începe activitatea publicistică a lui C.G. Giurescu, adică de la vârsta de 18 ani. Între timp îi moare și mama în plină tinerețe (1920). Pe parcursul vieții, tatăl său, care ajunge profesor la catedra de Istorie a Universității din București, este în divergențe de păreri cu Nicolae Iorga. O amintire neplăcută ne lasă despre Ioan Bianu, șeful Bibliotecii Academiei din acea vreme (1920), când autorul, student, frecventează această bibliotecă. Acesta este arătat ca foarte zgârcit până la servilism și meschinărie, iar Nicolae Iorga încă de pe atunci ca pe un om pătimaș și care nu-și ierta adversarii. […] Pârvan intuind calitățile deosebite ale fiului lui C. Giurescu l-a luat încă student fiind ca asistentul său la catedră și pentru lucrările de săpături arheologice care se finalizează cu opera lui capitală Getica, pe care în 1927 i-o dăruiește în exemplar de lux elevului său cu dedicația: „Iubitului meu școlar și coleg, cu dragoste și încredere. V. Pârvan" Cartea s-a pierdut în 1950 când împrejurările politice au contribuit la aceasta în viața lui C.G. Giurescu. În același an, Pârvan a murit de cancer sau peritonită ori tuberculoză intestinală.

A audiat cursurile lui Nicolae Iorga, luându-și licența (1922), capacitatea în Istorie la vârsta de 24 de ani. C.G. Giurescu, în 1924 este trimis la Școala Română din Franța de la Fontenay. Din toamna lui 1923, se deapănă amintirile sale la Școala Română din Franța, unde director era Nicolae Iorga, care venea acolo la anumite intervale iar administrator era Ianculescu. Iată două mari realizări ale acelei epoci: cele două școli românești de la Roma și de la Paris, unde elementele tinere, strălucite ale culturii noastre erau trimise de colegiile universitare. Dintre acești elevi care au petrecut câte doi ani și care apoi au obținut doctoratul în țară sau la Sorbona se numără foarte multe dintre numele înscrise în patrimoniul culturii românești. La întoarcerea din Franța și după ce își ia doctoratul și docența, se căsătorește cu fiica academicianului profesor Simion Mehedinți, cu care este logodit din 1923 (1926). De aici vor rezulta trei copii: Dinu (istoric), Dan (arhitect) și Diana. […]

Am citit volumul al II-lea al Amintirilor *despre care vorbește cartea. Nu există în biblioteca publică și nici în librării nu am văzut-o. Au trecut de la apariția volumului citit de mine aproape zece ani. Între timp, C.C. Giurescu a plecat și el din această lume, iar despre fiul și urmașul lui, Dinu C. Giurescu, în ultimii ani se aude tot mai puțin. Timpul ne va dezvălui realitatea și cauzele acestei tăceri. Poate că Giurescu vorbește prea mult de partidele istorice de până în 1945 au întunecat aceste memorii? Nu am știut până la lectura acestor pagini că I.Gh. Maurer a fost de formație liberal și deputat de Târnave al acestui partid și un clarvăzător prin poziția de apărător al PCR. Interesantă evoluție politică pentru vremuri atât de tulburi!* [1]

Eugen Laurian, ***Calea spre sapiență***, versuri, prefață de Gheorghe Văduva, Editura Favorit, București, 170 p. Este prima carte de literatură pură a lui Eugen Laurian, cunoscut mai degrabă grație studiilor, manualelor, monografiilor și al lucrărilor

din domeniul marinăriei, al armatei în genere, al strategiei și geopoliticii. Paradoxal însă, deși marinar de profesie, poezia mării palpită mai puțin în volumul de față. Asistăm, în schimb, la o fascinantă paradă de imaginație raportată la frontul cotidian al lumii de azi, de inspirație și spirit de frondă vizavi de ceea ce trăiește românul de condiție medie, deopotrivă rodul unui talent nativ și al unei formații culturale de larg orizont, care-i va surprinde pe mulți dintre camarazii care l-au întâlnit pe contraamiral în exercițiul funcțiunii până mai ieri. Astfel, pe undeva și din perspectiva deformației profesionale, una dintre tematicile (căile) bătute cu predilecție se pliază pe filonul patriotic, o alta este inspirată de circul mediatic extras din evenimentul cotidian, din faptul divers ițit la tot pasul în jurul nostru, instrospecția și legătura cu Dumnezeu sunt alte piste generatoare de poezie, una aparent simplă și directă pe de o parte bine adusă din condei – rod al unor lecturi relativ solide, cât și al talentului nativ, poate –, pe de altă parte însă destul de complexă, complicată și profundă, unde reperele filosofice și religioase se întrepătrund cu viziunile laice, mai mult sau mai puțin intelectual-studiate, uneori specifice vulgului pe înțelesul căruia nu o dată se pliază poetul. De altminteri, tematica abordată răzbate din simpla enumerare a „capitolelor" cărții, unele titluri fiind prin ele însele incitante: *Dialoguri cu Divinitatea*, *Politichie dâmbovițeană*, *Tăcerea copacilor*, *Țara de lângă mine* și, nu în ultimul rând, *Viața cea de toate zilele*. În ce mă privește, cel puțin cinci sunt reperele versificate cu care aș vrea să-mi argumentez teoria, începând cu poemul *Echilibru compromis* (p. 27), *La mila Europei* (p. 58) și așa mai departe, cum însă Eugen Laurian este ceea ce se cheamă un autor de cursă lungă, căruia îi place să jongleze pe spații ample, cu poezii de zeci de strofe care se întind pe câteva pagini, mă voi rezuma la un exemplu de lungime medie, din „capitolul" *Politichie dâmbovițeană*, unul dintre acela mai profunde în ciuda aparentei tente hilar-mioritice de la suprafață: „Pe pământul vechii Dacii, întâlnire de teșmec:/ doi prea-luminați iau Lumea ca s-o tragă la refec;// Întâlnire, cu pretenții, pentru paza păcii Lumii,/ între cei atotputernici din rotundul glob al humei;/ președinții celor două mari imperii, laolaltă:/ Ronald Reagan, pe de-o parte – Gorbaciov, pe aialaltă.../// După runda de discuții, un dineu și-un interviu,/ îi invită Ceaușescu la plimbare-n Cișmigiu.../// Cum mergeau încet, agale... mai cu contre, mai cu glume,/ iată că le-apare-n față providența fără nume/ ce se-așează-n a lor cale, cu ghiocul – preatemutul –/ să le spună viitorul... și prezentul...și trecutul.../// Ceaușescu dă s-alunge nedorita ce ghicește/ dar, cu-n zâmbet fără margini, Gorbaciov îl dojenește:/ – *Las-o Nicule, să-mi spună, să vedem ce zice scoica,/ s-auzim... că-i doar de bine cu «glasnosti» și «perestroica»!/ Las-o să-mi prezică mie, să vedem ce poate*

[1] Zaharia Potârniche, *Spovedania unui copil al Dunării*, vol. I, Editura Favorit, București, 2015, p. 143–152.

spune,/ dar să-mi zică... nu de mine, ci de Marea Mea Uniune!// Proroc̦ița, încântată, scapă-n buzunar ghiocul/ și apucă a le spune cum că le-a ieșit norocul/ drept în cale,-n drum de seară... și, cu-n gest matriarhal,/ bagă mâna-n josul fustei, scoate globul de cristal/ și începe să-l atingă... să-l mângâie... să-l descânte,/ până-ncepe să sclipească... să vorbească... și să cânte.../// – *Nicolae* – zice smeada – *tu sfârșești în zi creștină/ fără faimă, fără țară, fără bani, fără lumină,/ fără noimă, fără rugă, fără popi, fără speranțe;/ doar cu capul sub căciulă... și cu piepul plin de gloanțe...!//* Roșu – foc de supărare – două vorbe dă să-i spună,/ dar curajul și voința nundrăznesc să se opună...// Cu o față numai zâmbet, doar surâs și mulțumire,/ ceilalți doi, tăcuți, așteaptă rândul lor la prorocire...// Întorcându-se spre Gorby, proroc̦ița ghicitoare,/ speriată de ce vede, scoate țipăt de mirare:/ – *Hauleu, mărite țare! Ce văd eu e numai jale,/ țara ta e ruptă-n paiș'pe, văd mai multe capitale.../ Nu doar Moscova-i pe hartă, uite-aici, privește-atent,/ vezi și Riga, vezi și Tallin... și Astana... și Tașkent…/ Chișinăul și Kievul sunt și ele capitale,/ ca și Minskul... ca și Bakul... toate sunt în hărți astrale.../ Dușanbe, Bișkek și Villnius, astea nu-ți vor aparține…/ Erevanul și Tbilisi nu vor asculta de tine;/ o să fie-o sfadă mare, mult scandal și divergențe,/ măi Mihai, c-așa te cheamă, țara ta se face zdrențe!// Și-o să vină unul, Boris, care-o să te ia în coarne.../ Sus pe tancuri o să vină, jos, de tot, să te răstoarne...!//* Rusului îi piere glasul... zâmbetul, pe loc, dispare/ și de-abia-și mai simte capul, mai să cadă din picioare;/ dă să spună... să pronunțe... să afirme... să confrunte,/ până-i gata să-i plesnească semnu-i roșu de pe frunte.../ Apoi, galben ca lămâia, dă să zică ce-a gândit,/ da-i rămân în gât cuvinte și, doar, scoate-un gâjâit;/ i-a pierit, de tot, curajul... mintea, inima sunt gheață,/ nici nu vede bucuria pe-a lui Ronald, mândră, față.../ Reagan, însă, jubilează... nici nu-ncercă să se-abțină,//**peste toată Europa, știe el ce va să vină**...!// Apoi i se adresează: – *Ia să-mi spui, deschis, ce crezi?/ Spune,-n Statele Unite, câte capitale vezi...?//* Stă cucoana-n fuste crețe, mai cu calm, mai pe-abătute/ și se uită... și privește... tace, mâlc, vreo cinci minute,/ iar rotește glogul magic... iar se-ncruntă... iar privește,/ iar descântă scovârlia... și-n sfârșit, se dumirește.../ Fața i se luminează și-i răspunde: – *Măi milord,/ văd doar Washington...! Doar una, în America de nord!// – Of! m-ai speriat, cucoană, cu atâta așteptare!/ Ce-a durat atâta vreme să-mi răspunzi la întrebare...?/ Ori nu știi, deloc, engleza...! Nu știi boabă de engleză...?/* – Știu boierule, o țârâ, **dar era scris în chineză**!" (Preziceri geopolitice, Borden/Ontario, Canada, 20 mai 2001, p. 71 și urm.).

Calea spre sapiență, așadar, o carte vie, valabilă și, totodată, susceptibilă de surprize, care merită descoperită.

Dan Gîju

Eveniment

Târgoviște, Universitatea „Valahia", 31 martie 2016, cu ocazia primului turneu al trupei TEATRUL NOSTRU dincolo de barierele Bucureștilor, cu spectacolul ***Seniorii în direct***, jucat pe scena Amfiteatrului ICSTM al campusului universitar din Aleea Sinaia, nr. 13. Şi-au dat concursul: Daniel Neguț, Nicolae Vasile, Dan Gîju, Dana Gîju, Camelia Oprița, Petre Răcănel, Rodica Subțirelu, Silvia Săracu, Corneliu Zeana, Elena Armenescu, Remus Fișcă, Marinela Tocaciu, Mariana Anghel şi Anastasia Hanganu. Coordonatorul proiectului – Rodica Subțirelu (redactor-șef al revistei „Cronica Timpului", București). Interpretarea muzicală – violonista Grațiela Marineață. Regia tehnică – Andrei Reketeș & Camelia Oprița. Director artistic – Claudia Motea. Din postura de invitat special, au susţinut câte un recital actriţele profesioniste Doina Ghiţescu şi Manuela Golescu. Au fost remarcaţi în public, între alţii, prof. dr. ing. Gabriela Teodorescu (prorector), conf. dr. ing. Henri Coandă (decan), prof. dr. ing. Nicolae Olariu (director Centru Energie-Mediu), conf. dr. ing. Florin Stan (prodecan), conf. dr. ing. Otilia Nedelcu, dr. ec. Raluca Manea (secretar-şef la Şcoala Doctorală), dr. ing. Ion Căciulă şi, nu în ultimul rând, dr. ing. Iulian Udroiu (director general administrativ). Presa locală a comentat favorabil prestația ineditei trupe de actori aflată la început de drum. (*Foto:* Stephanie Bodi)

Cărţi, oameni, sensuri

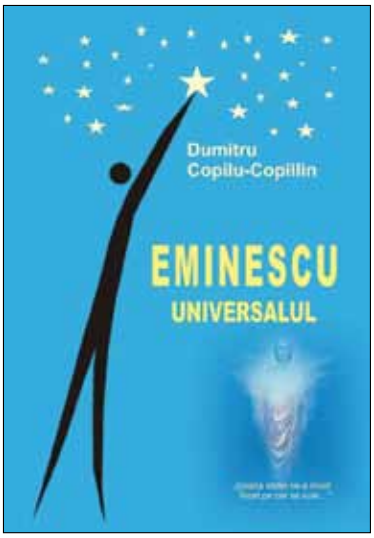
Dumitru Copilu-Copillin, *Eminescu în circuitul Universal. Traducerea şi ecoul operei în publicaţii tipărite şi online editate în 80 de limbi, iar prin programe de traducere automată în 56 de noi limbi, totalul 136 de limbi din peste 250 de ţări*, ediţia a III-a revăzută şi adăugită, Editura Bibliotheca, Târgovişte, 2015, 276 p.

De fapt, din câte am înțeles, tema este mai vastă, fiind vorba despre un „serial" intitulat *Eminescu Universalul*, din care acum abia a ieșit de sub tipar Partea I (a unei viitoare sinteze, *Dimensiunea şi valoarea universală a moştenirii culturale a lui Mihai Eminescu*) și anume *Eminescu în circuitul Universal*, 2014 (ed. I, traducerea şi ecoul operei în 77 de limbi) și 2015 (ed. II şi III, traducerea şi ecoul operei în 79, respectiv, 80 de limbi din peste 250 de ţări). Cartea este una efectiv strivitoare dacă e să vedem în ansamblu și sperăm din toată inima ca proiectul să fie dus la bun sfârșit așa cum ni-l imaginăm noi, românii și omenirea, de ce nu?, având mare nevoie de un astfel de reper cultural-istoric demn de un mare popor. Spre o eventuală edificare a celor mai puțin avizați și nu în ultimul rând ca o provocare și totodată invitație la lectură, am „decupat" din volumul profesorului Copilu-Copllin un mic fragment expus în continuare cu semnele de punctuație, caracterul de literă și sublinierile întrebuințate de autor: „Universalitatea lui Eminescu are şi **o dimensiune cosmică**, la propriu, – pe planeta Mercur există un crater care îi poartă numele", iar „în catalogul planetelor mici din Univers, la poziţia 9.495, se află planeta Eminescu", probabil una dintre acele pe care poposise magul călător din grandiosul poem eminescian, *Povestirea magului călător în stele*. • „Mai există un **aspect**, surprinzător de-a dreptul, **al universalităţii lui Eminescu**. El **a fost autorul** unei teorii, al **unui model de stat**, pe care nici mass-media, nici sociologii nu-l cunosc, sau se fac că nu-l cunosc: **STATUL ORGANIC"**. Această teorie, „risipită" prin articolele publicate de el în perioada 1869–1883, în publicaţiile la care a lucrat, a fost incorporată, de un discipol al său, marele economist român Mihail Manoilescu, în lucrarea intitulată **„Noua teorie a protecţionismului şi schimbului internaţional"**. Această **lucrare, tradusă, în 1932, în limba portugheză**, a fost **ADOPTATĂ, ÎN ANUL 1970, CA «PROGRAM ECONOMIC» AL BRAZILIEI.** În 2003, **José Jeronimo Moscardo de Souza**, ambasadorul Braziliei la Bucureşti, a făcut, cu ocazia primirii titlului de Doctor Honoris Causa al Academiei Române, o declaraţie cu valoare de recunoaştere istorică: **„VREAU SĂ MULŢUMESC ROMÂNIEI ŞI ÎN SPECIAL DOMNULUI EMINESCU, DATORITĂ CĂRUIA BRAZILIA A AVUT CEA MAI MARE DEZVOLTARE ECONOMICĂ DIN LUME**… Având în vedere reconsiderarea operei sale prin prisma actualităţii impresionante a gândirii eminesciene, se pare că **adevărata universalitate a lui Mihai Eminescu, abia acum începe să rodească"** • De altfel, paradoxal, cel care i-a semnalat în termenii cei mai elogioşi statura universală a fost, încă din 1936, cel mai strălucit detractor al poporului român, românul Emil Cioran, în **„Schimbarea la faţă a României"**: „*Tot ce s-a creat până acum în România poartă stigmatul fragmentarului. Afară de Eminescu, totul e aproximativ. Nici unul nu ne-am lăudat cu el. Căci nu l-am declarat, cu toţii, o excepţie inexplicabilă printre noi? Ce a căutat pe aici acel pe care şi Budha ar putea fi gelos? Fără Eminescu, am fi ştiut că nu putem fi decât esenţial mediocri, că nu este ieşire din noi înşine, şi ne-am fi adaptat perfect condiţiei noastre minore" (apud, «b*ucureştiivechişinoi.ro», 16.06. 2014).[1]

Dan Gîju

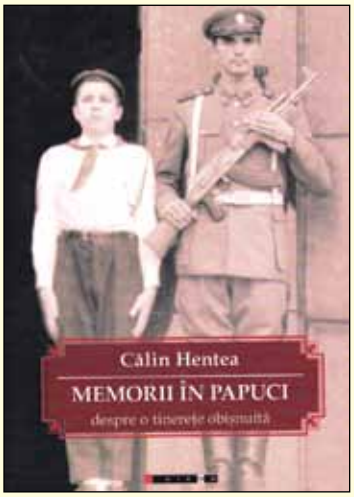
Bucureşti, 14 aprilie 2016. Dublă sărbătoare pentru scriitorul Dumitru Copilu-Copillin (aici împreună cu soţia – doamna Maria): lansarea cărţii *Eminescu Universalul* şi marcarea împlinirii a 85 de ani de viaţă.
***La mulţi ani!* şi din partea „ProARME"-lor.**

[1] Dumitru Copilu-Copilin, *Eminescu în circuitul universal*, p. 54.

Călin Hentea, ***Memorii în papuci despre o tinereţe obişnuită***, prefață de Daniel Nicolescu, Editura Eikon, București, 2016, 284 p., cu ilustrații. Cartea vine după o alta, *Memorii în bocanci*, apărută nu prea demult, cel puțin la fel de interesantă, mai ales pentru militari, autorul aparținând mediului lor (fost jurnalist în TPA, coleg cu subsemnatul la un moment dat, specialist în războiul psihologic, actualmente colonel rezervist), deși ca formație profesională inițială este inginer civil. Opera unui profesionist al cuvântului, densă și încărcată de substanță, incitantă, mai ales pentru generația călare jumi-juma pe cele două secole și, mai ales, pe cele două sisteme ideologice – comunismul și capitalismul de cumetrie de azi, exact în ceastă ordine –, cum ar veni școlită și pregătită să joace într-un anume război ca, odată ajunsă la deplina maturitate, să se trezească pe post de carne de tun într-un cu totul altul. Ca și cartea lui Cristian Crâmpiță, semnalată mai încolo, „memoriile" lui Hentea merită o analiză mai aprofundată, nu atât din perspectivă spațială însă ci temporală, cu atât mai mult cu cât judecățile de valoare expuse pe larg aici și care pot fi speculate critic sunt destul de multe, ocheanul prin care privește autorul fiind unul – cum este și firesc, de altfel – cât se poate de personal și subiectiv, mai ales când se răfuieşte cu comunismul, în care totuşi s-a născut, a crescut şi s-a format ca om.

D.G.

Un caligraf al iubirii

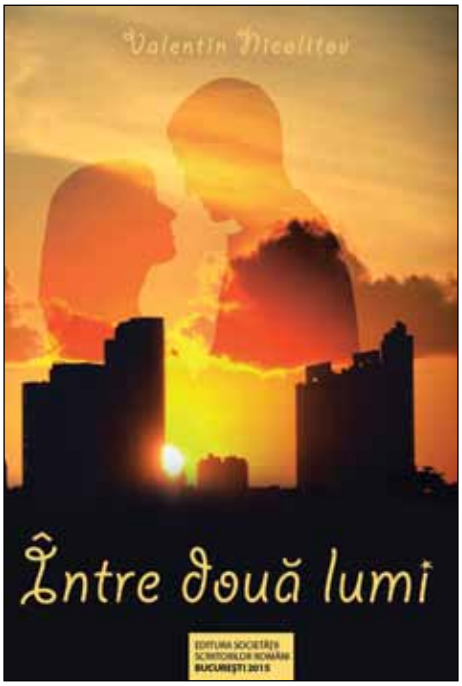

de **Vasile Moldovan**

Valentin Nicoliţov îşi începe cariera de scriitor după ce şi-a încheiat-o, cu izbânzi depline, pe cea profesională. De fapt, domnia sa a fost şi este un creator. Până în anul 2000 a fost iniţiatorul, coautorul şi/sau autorul unor invenţii şi inovaţii din domeniul tehnicii, dintre care unele îşi găsesc aplicabilitatea şi azi. Ca scriitor a debutat odată cu mileniul III cu volumul de povestiri **Iubiri risipite** (2001). Acest volum a fost distins cu premiul pentru proză al Societăţii Scriitorilor Militari. Inginerul care a condus ani buni cu competenţă un institut de cercetări – dovadă diplomele şi premiile individuale sau colective acordate de autorităţile de resort – are stofă de scriitor. Un scriitor care de la bun început s-a dovedit un caligraf al iubirii. **Iubirilor risipite**, adunate în cartea sa de debut li s-au adăugat la scurt timp poeziile din **Anotimpul iubirii**.

Intrat în secolul XXI, poetul se dovedeşte un cântăreţ romantic al dragostei, ca în versurile care urmează: *Sufletele noastre,/ Într-o tainică unire fără de sfârşit,/ Alunecă împreună,/ În iubire şi-n uitare,/ În infinit.*

Primul roman, **O singură iubire** (2005) este consacrat, prin titlu şi conţinut aceluiaşi sentiment nobil, care stă la baza societăţii dintotdeauna, iubirea. Protagoniştii romanului, inginerul Mircea Dumbravă (un alter ego al scriitorului) şi Claudiu Pietraru sunt două caractere puternice, aflate mereu în opoziţie, care se ţin minte multă vreme după terminarea lecturii. Atent la detalii, naratorul surprinde trăsăturile fizice şi virtuţile eroinelor sale, Minodora, Paula, Gabriela,, Camelia, Mihaela şi Ana.

După un răstimp în care a mai publicat un alt roman, **Exerciţii de respiraţie** (2009) şi s-a preocupat, cu rezultate notabile, de poezia haiku, Valentin Nicoliţov a revenit în forţă pe tărâmul prozei cu romanul de dragoste **Între două lumi** (2015). Roman despre care scriitorul Radu Cârneci scria în prefaţă:„*Între două lumi* este un roman de dragoste deosebit de interesant şi distinct în literatura noastră de azi. În el găsim expuse (puţin cam descriptive!), pe lângă problemele de iubire, aşa cum le înţelegeau strămoşii noştri din Antichitate şi cei din Evul Mediu, şi problemele de astăzi ale tinerilor, deoarece mulţi dintre ei nu mai cred în rolul important al iubirii în viaţa noastră. Personajul principal al cărţii, Silviu, este un tânăr care îşi pune aceleaşi probleme pe care le-am trăit cu toţii în anii tinereţii, şi tot ca şi noi, nu află un răspuns complet din multitudinea de cărţi şi reviste citite, fiindcă în viaţă nu există de fapt niciodată un singur răspuns la o întrebare, viaţa reală fiind plină de nuanţe de multe ori contradictorii.”

Naratorul, în speţă autorul, se simte pus să aleagă între două lumi diferite. Se află într-un continuu zbucium, o permanentă căutare a dragostei, precum şi a stilului de viaţă. Influenţat de poezia haiku, în care este un apreciat şef de şcoală, între viaţa citadină şi cea trăită în natură, Valentin Nicoliţov o preferă pe cea de a doua: „…În funcţie de dispoziţia sufletească, după cum am chef mai bine zis, mă pot situa în două lumi diferite. Cu cele două dormitoare, unul la est şi altul la vest, sunt un om de invidiat; la orice oră din zi sau din noapte, pot intra într-una din cele două lumi: mă pot afla într-o cameră din care pot privi în lumea agitată de afară, ascultând larma zilnică a oraşului, sau mă pot muta în cealaltă cameră, tăcută, unde doar pendula din perete rupe liniştea bătând orele şi jumătăţile de oră, unde deschid uşa balconului pentru a respira un aer mai curat, unde pot admira în fiecare primăvară copacii înfrunzind şi înflorind din nou, pot vedea raţele sălbatice înotând alături de bobocii lor pe oglinda lacului, pot asculta mierlele cântând în copaci, iar spre seară, în zilele senine de vară, pot admira un apus de soare frumos, pot asculta orăcăitul broaştelor şi cîntecul greierilor…”

Din punct de vedere moral, protagonistul romanului de asemenea se zbate între două lumi, lumea fără scrupule a lui Claudiu, un Don Juan modern, şi o lume curată, ideală, aproape de neimaginat în zilele noastre. Această ooscilare îi crează probleme de conştiinţă. Se simţea vinovat pentru faptul că pe uşurateca Daniela o iubise cu o „ardoare pătimaşă”, în schimb, pe Ileana o tratase doar cu o „dragoste platonică”. După îndelungi căutări, pe parcursul cărora analizează iubirea sub multiplele ei faţete, el preferă dragostei pur carnale cu maseuza Daniela, iubirea platonică, până la un punct, cu Ileana, o fată cinstită, cu multe virtuţi, care-i va deveni în final soţie. Aspiraţia spre puritate a celor doi îndrăgostiţi se poate vedea, între altele, prin aceea că Ileana şi-a ales ca temă pentru lucrarea de masterat povestea de dragoste dintre Romeo şi Julieta. Aidoma eroilor shakespearieni, Silviu şi Ileana au şi ei o scenă a balconului, dar una fericită. Prin aspiraţia spre curăţenia morală dragostea a învins.

Aş reproşa autorului abundenţa de surse bibliografice şi citate din scriitori celebri şi filosofi, care întrerup adesea firul epic. Referinţele despre iubire îşi au locul lor firesc, dar cele pe teme de filosofie şi ştiinţă distrag uneori atenţia cititorului de la firul povestirii. Într-un roman viaţa are prioritate. Cu toate acestea, **Între două lumi** este un roman a cărui lectură este nu doar instructivă, ci şi deosebit de atractivă.

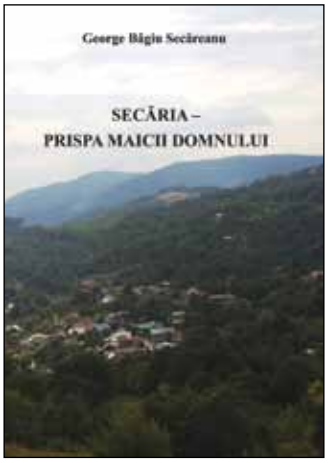
Cartea ca un act de iubire

de **George Ioan Canache**

A trăi într-un alt loc decât acela în care te-ai născut presupune a-ţi însuşi cutumele specifice şi în bună armonie cu cei din jur să poţi coabita. Nu este un lucru uşor, pentru că indiferent de capacitatea noastră de adaptare, pământul pe care am văzut lumina zilei tot timpul ne cheamă. Aceste mari drame sunt mai actuale decât oricând în acest început de mileniu, unde pe fondul unei sărăcii impuse, din necesitatea forţei de muncă ieftine, au fost distruse familii şi cei mai afectaţi au rămas copiii ce în proporţie de 50% nu ştiu să citească coerent la vârsta de 14 ani. Dramatică rană a naţiunii, pe care poate nu o vom însănătoşi decât în următorul secol, dacă, parafrazând titlul unui cunoscut roman al scriitorului american John Steinbeck, ne vom trezi din „iarna vrajbei noastre".

Dar să ajungi la iubire către meleagurile spre care destinul te-a îndreptat este un act de zbor pe care puţini reuşesc să-l realizeze într-o viaţă de om. Cu toate acestea, poetul George Bâgiu Secăreanu, este dovada frumoasă, pe care de altfel ne-o oferă în volumul *Secăria. Prispa Maicii Domnului* (Editura Sfântul Ierarh Nicolae, Brăila, 2015), de realizare a unei iubiri curate. Repartizat de pe băncile facultăţii, acum apropae o jumătate de secol, în calitate de profesor de limba română, contrar obiceiului de a veni pentru o scurtă perioadă şi apoi a pleca, Domnia Sa rămâne cu dragoste creştină. Parcă din privirea senină poţi desprinde întrebarea: „Dacă şi eu plec, cine mai rămâne?". Cu sinceritate şi dragoste dedică această carte prietenilor de-o viaţă, familiei dr. Dumitru şi Elena Săvoiu, cât şi nouă, cititorilor, ne

oferă un omagiu adus localităţii Secăria, al cărei pseudonim literar şi-l însuşeşte. Cartea, cum de altfel a remarcat şi cunoscutul scriitor şi eminescolog George Coandă, este o monografie lirică scrisă prozodic. Poetul se adresează cu sinceritate şi pe înţelesul localnicilor, celor alături de care trăieşte, evită cu bună ştiinţă neologismele, evită de asemenea formulările academice, dar gustă cu nesaţ arhaismele şi dulcea limbă a românilor crescuţi în pavăză de Bucegi. Se lasă plăcut ademenit de tradiţiile şi obiceiurile locului, de frumuseţea Secăriei, aşa cum o vede Domnia Sa: *Lângă munţi cu creastă albă,/ Risipind luciri discrete,/ Precum auru-ntr-o salbă/ Pus la pieptul unei fete.* Respiraţia tradiţiilor şi aerul unui secol trecut inundă cartea ca o proaspătă privire către fiinţa noastră naţională: *Am găsit odată, toamna/ Scris pe-o foaie cu-n condei/ Ce-a adus ca zestre, mama,/ În casa soţului ei.// O saltea de lână, moale/ Şi o pernă fantezie,/ Un cearşaf tivit la poale/ Alb ca foaia de hârtie*. Pastelul este de asemenea prezent invitându-ne subliminal spre plăcute drumeţii: *La margine de codru au adormit gorunii/ Iar mierla tace-ascunsă prin frunze de alun;/ E-o linişte adâncă, au aţipit şi prunii,/ La geamul casei mele visează un lăstun*.

Poeziile sunt scrise din anii adolescenţei şi până la vârsta senectuţii, când sunt culese şi aşternute în prezentul volum, dar ele, în ansamblul lor, sunt un tablou al localităţii de munte în care Divinitatea îmbrăţişează pământul: *Munţi cu nume de-mprumut:/ Vornicul, Doamnele, Baiul,/ Într-o vreme de demult/ Cred c-aici s-a născut raiul.// Cu arhangheli şi fantasme/ Îngeri cu aripi uşoare/ Cum găseşti numai prin basme/ Depănate-n şezătoare*. Şi aşa cum remarcam la început, despre drama copiilor din ţara noastră, nu avea cum să nu fie şi ea sesizată de poet: *Abandonând acasă copii mici/ Ce nu-nţeleg care e vina lor/De spun „mamă" şi „tată" la bunici/Şi noaptea-n pat se perpelesc de dor.// Abia învaţă câteva cuvinte/ Din basmele cu zâne şi cu zmei,/ Fă, Doamne, iară satul ca-nainte/ Şi să uităm de anii-aceştia grei*.

A dărui rămâne un act de iubire, a scrie o carte cu dragoste, mai presus de actul cultural în sine, este atributul unui suflet frumos.

Un bunic fericit.

FOTOTECA ProARME

Comuna Bengeşti-Ciocadia (judeţul Gorj). Statuia căpitanului-erou ION IONESCU, combatant în armata română din timpul celui de-al Doilea Război Mondial, după 1989 ridicat *post-mortem* la gradul de maior. A intrat în legenda locului pentru că, în noaptea de 24 august 1945, a împuşcat un soldat rus dintr-un grup mai mare de militari ai armatei de ocupaţie, care jefuiau gospodăriile sătenilor. La rândul său, ofiţerul gorjean a căzut în schimbul de focuri cu infractorii chiar în curtea casei mamei preotului Corneliu Burlan, care slujeşte astăzi la Biserica Sfântul Mare Mucenic Dimitrie Izvorâtorul de Mir, construită în anul 1902 (în prezent, în renovare). Deşi nu am reuşit să aflăm numele artistului, lucrarea, executată după o fotografie, este bine realizată, imposibil să n-o remarci pe drumul naţional 67 (la 30 km de Târgu Jiu spre Râmnicu Vâlcea).

Călătorule, opreşte-te o clipă şi reculege-te în faţa acestui semn dăltuit în bronz al dârzeniei neamului românesc.

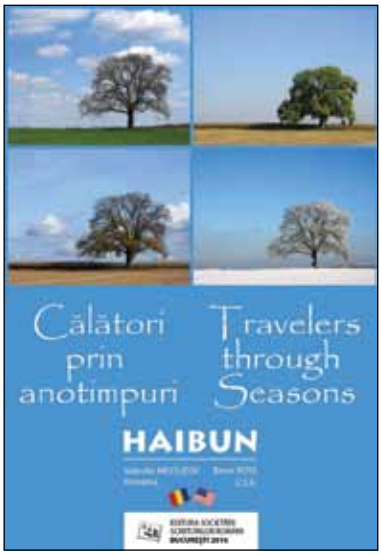
Fotoreporter: Dana-Irina Stănculea

Călătorie prin anotimpuri

de **Constantin Stroe**

Sub egida Societăţii Române de Haiku, a apărut la Editura Societăţii Scriitorilor Români din Bucureşti prima antologie româno-americană de haibun, bilingvă – ***Călătorie prin anotimpuri / Travelers through Seasons***. La modul general, este a doua lucrare în colaborare între poeţii de haiku români şi americani, după antologia de senryu, editată de aceeaşi editură în 2012, despre care am scris în revista „Frontiera" la momentul respectiv (nr. 3/2012, p. 30). Ideea de a reuni autorii importanţi de haibun din România şi din America într-o antologie s-a bucurat de adeziunea şi sprijinul poetului american Bruce Ross. Antologia de faţă, îngrijită de Valentin Nicoliţov, preşedintele Societăţii Române de Haiku, şi de poetul american Bruce Ross, include 40 de autori români şi americani, împărţiţi în mod echitabil. Fiecare poet a prezentat 1–5 poeme. Printre cei 20 de autori români de poeme haibun sunt şi patru militari în rezervă: Valentin Nicoliţov, Vasile Moldovan, Constantin Stroe şi Jules Cohn Botea, unii dintre aceştia foşti redactori şi colaboratori ai revistei „Frontiera".

În ce priveşte cuvântul „haibun", acesta este menţionat pentru prima dată de Bashō, în 1690, ca definind un nou gen literar, prezentându-se sub forma unui tradiţional jurnal de călătorie japonez, dar care împrumută modele din proza poetică chineză. Francezii s-au apropiat ceva mai târziu de haibun, această formă de poezie fiind cunoscută abia după apariţia revistelor „Ploc!" sau „Gong". În ultimii ani, haibunul a luat un deosebit avânt în Franţa, mai ales după 2011, când este fondată Asociaţia Francofonă pentru Autorii de Haibun (A.F.A.H.), de către Danièle Duteil şi Gérard Dumon, destinată promovării acestui poem, între altele şi prin intermediul jurnalului electronic „L'Echo de l'étroit chemin", apoi, în 2014, prin apariţia antologiei francofone de haibun intitulată *Drumuri încrucişate (Chemins croisés)*, la Editura PIPPA, din Paris.

Haibunul românesc, influenţat de haibunul anglofon şi de cel francofon, apare după fondarea revistei „Haiku", în anul 1990. Lungimea unui haibun românesc este variabilă. Unele, scurte, sunt alcătuite doar din câteva fraze şi un haiku, iar altele, cele lungi, ajung la mai multe pagini şi câteva haiku-uri, dar mai frecvent întâlnite sunt poemele scurte, sub o pagină.

Consider că, prin calităţile literare deosebite şi prin diversitatea formelor sale, haibunul românesc, aşa după cum reiese din cartea semnalată aici, se manifestă ca o literatură originală, atractivă nu numai pentru cei ce iubesc poezia niponă, ci şi pentru cititorii de literatură clasică. Totodată, este o legătură prietenească, de cunoaştere între poeţii de haiku români şi americani, de promovare a acestui gen literar.

Eveniment

Râmnicu Vâlcea, 5 martie 2016, fotografia oficială, cu ocazia Adunării Generale a Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România, când s-au votat conducerea, componența comisiilor și a departamentelor pentru mandatul valabil în perioada 2016–2020, astfel: **Consiliul Director**: Doru Dinu Glăvan (preşedinte), Ion Petrescu (vicepreşedinte), Adrian Rosentzveig/Adi Cristi (vicepreşedinte), Benone Neagoe (secretar general), Gheorghe Frangulea (trezorier), Diaconu Mădălina Corina, Emil Dreptate, Adrian Fulea, Roxana Istudor, Mihai Junea și Prodan Gutiera (membri); **Supleanţi**: Daniela Gîfu, Gabriela Rusu și Casian Maria Spiridon; **Comisia de cenzori**: Ion Iofciu, Ion Marin și Ion Bădoi; **Comisia de atestare profesională**: Gheorghe Frangulea (preşedinte), Mihai Golescu, Adriana Frăteanu, Benone Neagoe și Dan Gîju (membri); **Juriul de onoare şi de arbitraj**: George Coandă (preşedinte şi Superior al Ordinului Ziariştilor), Dan Lupescu, Teodor Cepraga, Miron Manega și Florin Şperlea (membri). **Departamente**: *Departamentul de comunicare-promovare* – Roxana Istudor (coordonator); *Departamentul de formare şi dezvoltare profesională* – Gabriela Rusu (coordonator); *Departamentul pentru jurnalism* – Daniela Gîfu (coordonator); *Departamentul pentru relaţii internaţionale* – Mădălina Corina Diaconu (coordonator); *Consiliul Consultativ al preşedinţilor de Filiale şi Grupuri ale UZPR* – Adrian Fulea (coordonator); *Manager de proiect* – Valentin Uban. (*Sursa foto:* http://primariaprundeni.ro)

Basarabia şi mormintele ostaşilor români

de **Geo Ciolcan**

Motto:
Curge Prutul între noi şi plânge,
Că ni-i greu şi lui, la fel, i-e greu,
La un val de apă, trei de sânge,
Bietul Prut, uitat de Dumnezeu.
(Adrian Păunescu,
Maluri de Prut)

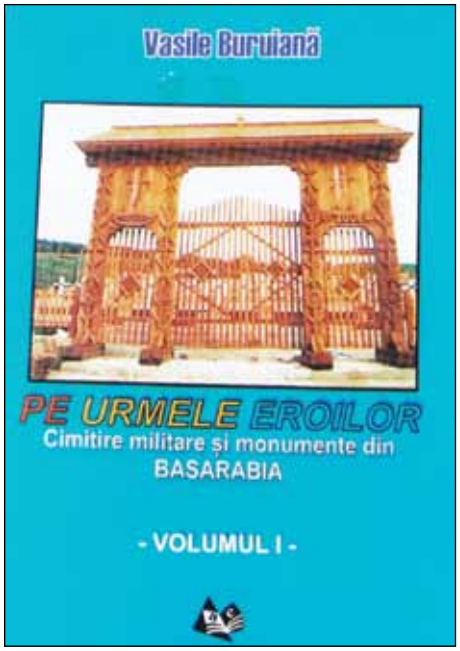
Sentimentele şi trăirile pe care le provoacă versurile de mai sus, citite în cheia pătimirii noastre pentru pământul dintre Prut şi Nistru, aşa cum o sugerează poetul, le-am trăit din plin, citind o carte monumentală – prin mărime şi conţinut – volumul intitulat ***Pe urmele eroilor. Cimitire militare şi monumente din Basarabia***, autor **Vasile Buruiană**. Cartea cu pricina nu este o tipăritură oarecare, un capriciu al unui om care vrea să-şi vadă numele pe coperta unei cărţi. *Pe urmele eroilor. Cimitire militare şi monumente din Basarabia* este lucrarea care a câştigat Premiul special la ediţia a II-a a Premiilor **Asociaţiei Naţionale Cultul Eroilor „Regina Maria”**, ediţia 2015.

Am fost de faţă la momentul festiv, de premiere, în Holul de onoare al Muzeului Militar Naţional „Ferdinand I”. Aprecierile juriului, format din general maior (r) prof. univ. dr. **Visarion Neagoe (**preşedinte), prof. univ. dr. **Ioan Scurtu**, prof. univ. dr. **Petre Otu,** general de brigadă (r) **Grigore Buciu** şi colonel dr**. Florin Şperlea**, exprimate cu acest prilej, îşi află acoperire totală în cele 504 pagini ale cărţii, format 290x210 mm.

Alegând o temă cu reflexe într-un trecut traversat de drame şi suferinţe naţionale, cu impact şi asupra actualităţii imediate, autorul a dovedit că are simţul realităţii dezvoltat, ancorându-şi studiile şi cercetările într-un domeniu vast, întins peste un secol, împânzit cu capcane şi hiaturi în documentare, care ar fi putut deturna mobilul scrierii. Cu atât mai mult trebuie subliniat faptul că acest lucru nu s-a întâmplat, cartea în cauză fiind construită pe criterii pur ştiinţifice, deşi este, în mod vizibil, străbătută de un filon emoţional, generat de sensibilitatea problematicii abordate.

Plecând de la proiectul iniţial, Vasile Buruiană ar fi putut să atace brusc subiectul propus – situaţia cimitirelor şi monumentelor militarilor români de pe întinsul Basarabiei, având la dispoziţie generoasa bază de date de care dispunea, ca urmare a documentării desfăşurate în etapa premergătoare. Autorul, din proprie iniţiativă sau la sugestia cuiva, amănuntul este fără importanţă, a optat pentru descrierea temei într-un context mai amplu, cuprinzând capitole semnificative din viaţa Basarabiei, care să creioneze cât mai fidel atmosfera din preajma evenimentelor evocate. Astfel, titluri ca: *Republica Moldova*, *Ce ştim despre Basarabia*, *Basarabia în preajma Primului Război Mondial. 1917–1918*, *Contribuţia Armatei Române la apărarea Unirii Basarabiei cu România* ș.a., constituie un amplu material documentar privind geografia, istoria, demografia acestui vechi pământ românesc, prins şi surghiunuit în mrejele unor vremuri potrivnice.

Abordând tematica războaielor mondiale, cu tot cortegiul lor de pierderi şi suferinţe umane şi cu modificări de hotare între state, acest volum se deschide ca un evantai asupra unei isto-

rii trăite tragic de mai multe generaţii, dar, din păcate, uneori intrate sub conul uitării. Datele şi statisticile amănunţite, referitoare la cele două conflagraţii mondiale, completate cu descrierea unor bătălii celebre, uneori chiar de către cei care au luat parte la ele, precum şi ilustrarea desfăşurării acestora cu hărţi, planşe şi unele portrete ale comandanţilor militari, implicaţi în operaţiile de pe front, pun la dispoziţie cititorului un fel de minitratat al războaielor mondiale, gata să ne completeze şi actualizeze cunoştinţele noastre în domeniu.

Şi, pentru că esenţa cărţii era definită de însuşi titlul acesteia: *Pe urmele eroilor. Cimitire militare şi monumente din Basarabia*, ponderea paginilor o deţine acest subiect. În această parte a cărţii, prezentată, în mod gradual, printr-o suită de materiale de arhivă, puse alături de documente oficiale, mărturii de la faţa locului, anchete de presă etc. însoţite de multe fotografii, autorul ne induce în subconştient întreaga măsură a faptelor, fixându-ne percepţia asupra unei realităţi de substanţă ideatică emoţională, dar şi morală, dacă ne referim la tragismul unor situaţii întâlnite pe teren. Partea teoretică şi diplomatică a problemei, ne este „divulgată” prin două capitole speciale, şi anume: *Istoricul iniţierii şi negocierii acordului între Guvernul României şi Guvernul Republicii Moldova privind regimul juridic al mormintelor de război româneşti pe teritoriul Republicii Moldova* şi *Acord între Guvernul României şi Guvernul Republicii Moldova privind regimul juridic al mormintelor de război româneşti situate pe teritorilu Republicii Moldova*. Promiţătoare aceste documente oficiale, privite prin perspectiva importanţei problematicii la care se refereau. Da, promiţătoare atunci când discuţiile se purtau la masă, şi devenite caduce pentru o parte din localităţile vizate, aşa cum vom arăta ma jos...

Domnul Vasile Buruiană, fost militar de carieră (în colaborare cu Ion Negrei), a folosit rigoarea şi introspecţia – deprinse în coordonatele serviciului militar – ca pe o linie de urmat, în scrierea acestei cărţi. Mă refer aici la meticulozitatea şi travaliul cu care sunt evidenţiate punctele principale ale răspândirii în arealul moldovean a mormintelor şi monumentelor eroilor Armatei Române, prezentate şi descrise aşa cum au fost iniţial, ori cum arată (sau nu mai arată deloc) în prezent. Într-un astfel de context ne este prezentată *Lista*

cimitirelor militare româneşti din Republica Moldova din timpul celui de-al II-lea Război Mondial şi localităţile în care sunt amplasate (conform împărţirii administrativ-teritoriale din anii 1941–1944). În acest caz sunt trecute în revistă şi consemnate un număr de 291 de cimitire cuprinzând localitatea, locul amplasării în cadrul acesteia, numărul de militari români înhumaţi în acel loc. Un număr de 21 de cimitire sunt prezentate, în mod special, cu fişă completă, într-o descriere amănunţită, însoţită de fotografia monumentului respectiv.

Nume de localităţi intrate în legendă, nume de bătălii care ne aprind și acum fiorii dominanţi ai războiului, ştiind că, acolo, pe pământ românesc, s-a scurs prin porii acestui pământ, sânge de ostaș român, se perindă pe harta sufletului, redeschizând cicatricile acelor nedrepte evenimente: *Ţiganca – drama de pe Prut*; *Pe baltă la Ţiganca, curgea sângele ca apa*; *Luptele de la Miclăuşeni*; *La Giurgiuleşti grănicerii luptă... contra grănicerilor*; *Cimitirul Eroilor din Chişinău*; *Monumentul căpitanului Epure din comuna Cosăuţi, raionul Soroca*; *Monumentul dezrobirii de la Ghidighici*; *Memorialul eroilor din satul Mingir, raionul Hânceşti*; *La Hirova, la cota 236...*, acest capitol putând continua pe mai multe pagini, în conformitate cu multitudinea punctelor fiebinţi unde militarii bravei Armate Române și-au lăsat numele, trupurile şi amintirea.

În numele păstrării acestei amintiri şi perpetuării ei peste veac, nu doar ca o mărturie a ceea ce a însemnat drama oştirii române în acele bătălii, purtate pe pământ românesc, pentru eliberarea fraţilor noştri români, ci şi ca o obligaţie de ordin moral şi civic, autorul s-a străduit să insereze, acolo unde sursele i le-au dezvăluit, numele acestor eroi. La acest capitol, ne sunt prezentate 19 tabele, cu rubrici detaliate, de unde aflăm: gradul, contigentul, unitatea militară, data şi locul naşterii şi... bineînţeles, data morţii, având, în coloana principală, numele şi prenumele. Iată, la Ţiganca au fost înhumaţi 830 de ostaşi români (unde, *pe baltă curgea sângele ca apa*). Deschid acest catalog al morţii, şi, cu degetele abia atingând fila cernită de durere, ca o transmitere a ecoului acelor zile, citesc cu voce tare, alegând, aleatoriu, câteva nume de eroi: **Andrei M. Nicolae**, soldat, n. 24.09.1911, Tunari, Ilfov, d. 08.07.1941, Ţiganca; **Badea St.Traian**, serg. maj., n. 28.08.1921, Bilciureşti, Dâmboviţa, d. 12.07.1941, Ţiganca; Druţă Gh**. Sandu**, plt. T.R., n. 06. 06.1920, Umbrărești, Galaţi, d. 07.07.1941; **Lupu Tănase**, serg., n. 10.11.1914, Gogoşi, Dolj, d. 27.06.1941, Oancea, Cahul; **Mitran Marin**, sold. , n. 30.01.1907, Tătărăştii de Sus, Teleorman, d. 16.07.1941, Dealul Tornai, Cahul...

Tineri, numai ostaşi tineri, unii încă adolescenţi. Mai trăiesc oameni în satele basarabene, care îşi mai amintesc de primii ostaşi români, morţi în luptele pentru eliberarea acestor sate, şi îngropaţi, cu slujbe creştineşti, în cimitirele locale. Sătenii îi boceau pe soldaţi ca pe propriii fii, aşa cum îşi amintesc localnicii despre o anume Natalia lui Cristofor Lupu, din Parcova, raionul Bălţi: *Tinerii noştri, voinicii noştri/ Ce vină aţi purtat/ De sufletul v-au luat?/ Cine gura v-au udat?/ Ce cuvinte aţi strigat, / Când sufletul vi l-aţi dat/ Atât de tânăr şi nevinovat?...*

Momentul festiv al acordării Premiului Special al Asociaţiei Naţionale Cultul Eroilor „Regina Maria”, ediţia a II-a, 2015, autorului cărţii *Pe urmele eroilor.* Vasile Buruiană, al doilea din stânga.

După aceste pagini înălţătoare, scrise cu lumină de gând românesc, lumină care ar fi trebuit să acopere amintirea acestor eroi căzuţi pe meleaguri de sorginte românească, volumul despre care am scris aici, întoarce o pagină ca o lacrimă pe obrazul Ţării. Două titluri dinspre finalul cărţii ne provoacă durere şi mâhnire de parcă am fi aflat de a doua moarte a ostaşilor noştri: *La Bălţi se aruncă zoaie pe mormintele eroilor români* şi *Dosarul Cimitirului Eroilor din Tighina. Transnistria: cimitirul soldaţilor români a devenit cimitirul soldaţilor ruşi*. Da, aţi citit corect! Protocoalele şi acordurile diplomatice au rămas în mape. Pe teren se poate „citi” o altă realitate, care poate fi descrisă, succint, astfel:

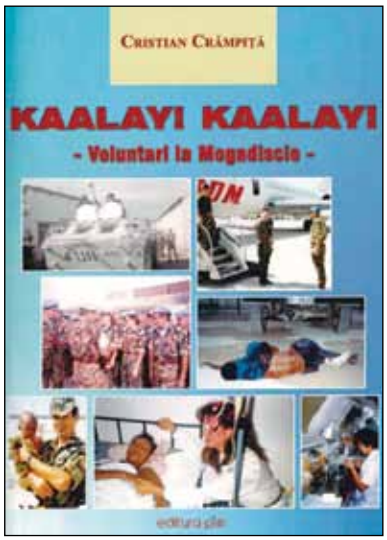
1. La Bălți, pe locul unde s-a ridicat Monumentul Eroilor Primului Război Mondial, dezvelit în prezența regelui Carol al II-lea, în anul 1935, au fost ridicate locuințe, urmele monumentului trecând în amintire. Astăzi, când se mai aduc modificări unor case, din măruntaiele pământului, de sub acestea, ies la iveală oasele militarilor noștri...

2. Tighina. În luna februarie 2007, sub paza milițienilor transnistreni, au fost scoase toate crucile din cimitirul soldaților români, terenul fiind nivelat. Apoi a fost adus pământ pentru înălțarea nivelului solului. Oseminte ostașilor români nu au fost exhumate. Excavatoarele și buldozerele au șters de pe fața pământului fostul cimitir „General Dragalina”. În acest cimitir se aflau 338 de morminte de militari români. Ca un fel de reparație, a fost ridicat un memorial dedicat ostașilor de diferite naționalități. Pentru cei români au fost instalate, pe o latură anume, 33 de cruci, cu o placă la nivelul solului, pe care scrie (în rusă și română): „Ofițerilor și soldaților români căzuți și decedați în orașul Bender în anii 1941–1944, înmormântați în acest cimitir”. Fără comentarii...

Abordând și acest aspect, de natură administrativă, în contextul geopolitic actual – de fracturare a teritoriului Republicii Moldova – cartea premiată la concursul organizat de Asociația Națională Cultul Eroilor „Regina Maria”, prin conținut și prezentare, poate fi un îndreptar, un ghid al urmelor eroilor Armatei Române în Basarabia. Și, totodată, un mesaj, un strigăt de alarmă, către autoritățile din ambele țări-surori: România și Republica Moldova: Treziți-vă! Fără morminte și fără monumente nu mai avem, eroi! Și, fără eroi, nu mai avem o Țară!...

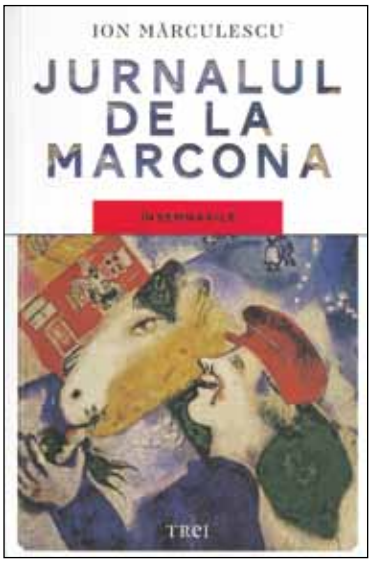
Cărţi primite la redacţie

Cristian Crâmpiță, ***Kaalay! Kaalay!. Voluntari la Mogadiscio***, Editura Pim, București, 2015, 360, cu ilustrații. Cartea colonelului Crâmpiță, cunoscut jurnalist militar cu ceva ani în urmă, evocă, după cum este precizat în cuvântul-înainte de la p. 9, semnat de Liviu Vișan, „avatarurile dislocării unui spital militar de campanie românesc în necunoscut. Este pentru prima dată, de la sfârșitul ultimei conflagrații mondiale, când

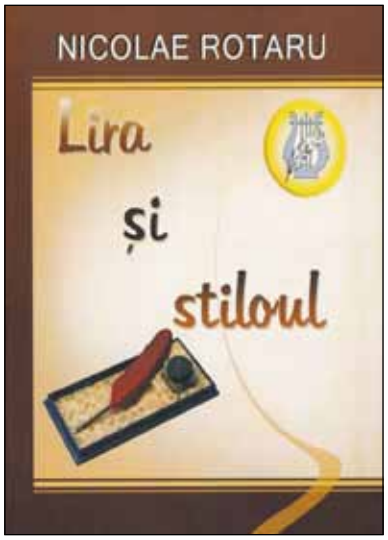
o unitate militară românească părăsea teritoriul național, într-o misiune ONU. O premieră, o misiune de pionierat.” O carte rară și cu atât mai mult importantă pentru literatura militarilor, dar nu numai, fie și pentru simplul motiv că misiunile armatei române pe continentul african de la finele secolului trecut, în Angola și Somalia, au fost prea puțin reflectate în cărți, deși ineditul situației ar fi impus o abordare mai cerebrală acolo, la vârful luării deciziei, însă cine să se ocupe? Deși cu anvergura unui roman, cartea lui Cristian Crâmpiță – *Kaalay! Kaalay!,* „chemarea Somaliei” – este în primul rând un document și merită o disecare mai profundă, amănunt care ne depășește, deocamdată.

Ion Mărculescu, ***Jurnalul de la Marcona. Însemnările***, Editura Trei, București,

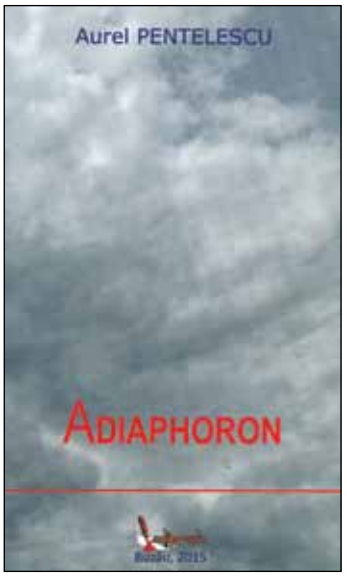
2015, 478 p. Alergător de fond, romancier și poet, dar și fotograf și nu numai, „marconezul” Mărculescu nu avea cum să rateze această specie de fazan literar, jurnalul, fiind între primii târgovișteni din noua școală care-și dezvăluie acest apetit, ceilalți fiind József Pildner (1956–2008), care mi se pare că nu a apucat să-și publice „jurnalul” în volum, ci numai în pagini de ziar, Emil Stănescu și Niculae Ionel, cam tot atâția așteptând la cotitură, între care Mihai Stan și George Toma Veseliu, la ei însă decantarea-n romane și-n alte recipiente specifice nefiind încheiată, probabil. Cândva, nu există-ndoială, cineva se va ocupa special și de cei câțiva diariști de sub Turnul Chindiei, și atunci „marconezul” va avea capitolul său aparte, conturat după toate regulile artei și după cum merită, noi nefăcând altceva decât să-l semnalăm încă o dată, dacă mai era cazul.

Nicolae Rotaru, *Lira și stiloul (Între două veri)*, versuri, Editura Academiei Naționale de Informații „Mihai Viteazul”, București, 282 p. Între cei mai prolifici scriitori militari din toate timpurile (alături de Pavel Coruț), Nicolae Rotaru ajungea cu această carte de poezii, destul de consistentă, la „astronomica” lovitură literară cu numărul 103, și e clar că nu avea de gând să se oprească aici, bifând până la ora de față o gamă largă și complexă de teme, genuri ș.a.m.d., de la versul alb introspectiv la studii didactice, și de la romanul și povestirea polițistă documentată în arhivele poliției criminale la cartea de călătorie. Cât privește cartea semnalată aici, surprinzător de bună pentru un jurnalist de profesie, și militar pe deasupra (sau viceversa!), răsfoind-o și întârziind ici-colo cu lectura vreunei poezii mai atractive, gândul m-a dus departe, între altele la faptul că acestea, poeziile adică, sunt ca apa: unele potabile, altele reziduale, unele acide, altele plate, minerale, câteva lacrimă, altele otrăvitoare, toxice etc. Interesant este că oricum ar fi, și cu unele, și cu celelalte, se adapă o mulțime de vietăți. În orice caz, din *Lira și stiloul* m-am delectat mult mai mult decât eram tentat să cred când mi-a oferit-o la schimb (cu *Ucenicii Zeului Thot*, anul trecut), și am avut adevărate revelații citind poezii precum *Rondelul meu*, la p. 178 (*Eu sunt perdantul vostru de serviciu,/ O știți, mă știți și vă convine asta,/ Iar eu muncit de pofte și de viciu/ Pe toți v-admir și vă iubesc și basta!...*) *Steagul* și așa mai departe, unele „accesibile” exclusiv militarilor de profesie, ceea ce nu înseamnă că nu pot lovi la fel de letal inima unui civil care încă n-a uitat ce înseamnă cuvântul „patrie”: *Pe prăjina aurită fâlfâie un steag plăpând,/ Tricolor bătut de vânturi, izinit de ploi și soare,/ Stă acolo, cârpă veche, atârnată când și când,/ La vreo zi deosebită, la vreo nouă sărbătoare.// […] Într-un ev cu alte scopuri și cu altfel de eroi,/ Roșul, galbenul ș-albastrul și-au pierdut simbolul*

sacru,/ Într-o lume bulversată unde timpurile noi/ Schimbă dragostea de glie într-un jalnic simulacru (Steagul).

Aurel Pentelescu, *Adiaphoron*, versuri, postfață de Stelian Cincă, Editura Editgraph, Buzău, 2015, 148 p. Alt scriitor militar (comandor în rezervă), istoric de formație, devoalat ca poet (de fapt, din 2009, când a apărut cu *Ziua lupului singuratic*, recidivând în 2012 cu *Drumul spre Corint*), numai că acum avem certitudinea. *Adiaphoron* este cartea unui om cu suflet bun, care nu se sfiește să recupereze creații din toate etapele vieții, aranjate cronologic, de prin 1958 începând, deși sunt predominante versurile de după decembrie 1989. În ce mă privește,

ca târgoviștean, ochii mi-au picat pe catrenul de la pagina 13, care m-a dus cu gândul automat la doi dintre titanii literaturii noastre de ieri deopotrivă, Ienăchiță Văcărescu și Ion Eliade-Rădulescu: *Și tu să-ți faci din orice unealtă de scris,/ Să cânți, să iubești – asta-i viața, băiete!/ De e marșul greu și e praf și e sete,/ Tu cântă-nainte, scrie ce ai de scris* (Îndemnul meu către mine). Au trecut de atunci, iată, peste 55 de ani, și n-au trecut în zadar!

Valeriu Avram, **Valeriu Nicolescu**, ***Războiul aerian deasupra României (1916–1918) oglindit în memorii, jurnale de front, carnete de zbor și rapoarte***, Editura Editgraph, Buzău, 2015, 412 pagini de text plus altele câteva cu ilustrații, genul

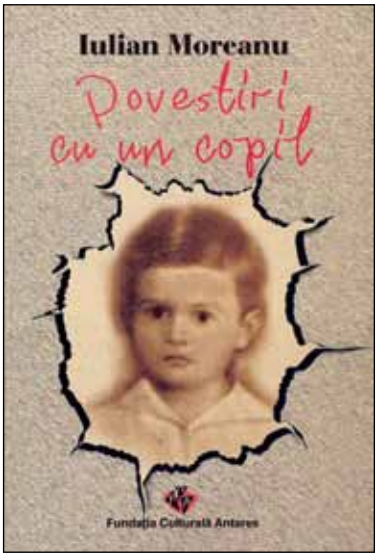
de carte-document cu care ne-a obișnuit de ceva ani acest mare sufletist care este profesorul Valeriu Avram, primul nostru doctor în Istoria aviației, prin care onorează memoria eroilor de odinioară, în acest caz a celor căzuți sau/și afirmați pe frontul Primului Război Mondial. În mare, sunt redate și câteva portrete de piloți și observatori aerieni intrați în legendă unii, alții în uitare – dacă n-ar exista scotocitori prin arhive precum autorii acestei cărți –, cu toții făuritori ai României Mari: Dumitru Bădulescu, Mircea Zorileanu, Ioan Muntenescu, Vasile Craiu, Dumitru Darian, Victor Anastasiu, Marin Popescu, Paul Magâlea, Ioan Peneș, Iuliu Tetrat și alții și alții… O carte cât o istorie a aviației de acum un veac.

Stella D. Perdix, ***Amintiri din Epidaur***, Editura Din condei, București, 2015, 229 p. Cea de-a 7-a carte pe a cărei copertă apare numele autoarei, apare la exact o jumătate de veac din momentul când, împreună cu soțul dumneaei, scriitorul și colaboratorul nostru Zaharia Potârniche, a pășit pentru prima dată pragul Cenaclului literar „G. Bacovia”, patronat de Agatha Grigorescu,

„minunata doamnă”, „soția și văduva marelui poet”, un „templu” numit ad-hoc Epidaur, din câte aflăm parcurgând nostalgicul cuvânt de deschidere intitulat „Pro memoria” al domnului Potârniche, din al cărui „jurnal” sunt incluse câteva fragmente bune aici, căci nu o dată evenimentele trăite în comun zămislesc amintiri general valabile. O carte plină de căldură despre oameni și locuri, din care am remarcat cu deosebire schița de portret a „neuitatului erudit”, „marele nostru mentor”, academicianul Șerban Cioculescu, de la paginile 101–106.

Iulian Moreanu, *Povestiri cu un copil*, Fundația Culturală Antares, 2015, 172 p.,

proză scurtă, un fel de amintiri din copilărie cu întâmplări – unele brodate pe combinații sentimentale – petrecute începând cu prima zi de școală și până pe finalul clasei a VIII-a, când se făceau recrutări pentru liceele militare, în total 21 de povestiri cu „copilul” în rolul principal, un alter ego, în fond, disecat cumva din exterior, cu bisturiul sigur al unui prozator deja consacrat.

Lucian Gruia, ***Ora lecturii***, Editura Betta, București, 2015, 152 p. O „colecție”

de portrete ale scriitorilor contemporani, marca Gruia, unul dintre criticii literari onești și respectați din Capitală, care-și conturează încet dar sigur contururile unei istorii mai ample, adunând în buchet scriitori din toate frontierele țării și cam de la calibrul mediu în sus, chiar dacă unii sunt de departe niște simpli provinciali, alții nume cunoscute și des întâlnite pe la cenaclurile bucureștene cu mai mult sau mai puțin staif. Sunte recenzați, între alții, alfabetic, Gabriela Zăvălaș-Anghel, Doina Dobriță Bîrlea, Florica Bud, Ionuț Caragea, Zenovie Cârlugea, Florica Gh. Ceapoiu (mare minune că respectiva doamnă a avut ideea să introducă acel „Gh” anulabil de cacofonie între prenume și nume!), Florin Costinescu ș.a.m.d., ultimii fiind Dorin Uritescu și Raveca Vlașin, în total 30 de candidați la Premiul Nobel, majoritatea „prinși” cu câte o carte și o notă biografică introductivă, mai rar cu două cărți. Un demers editorial, așadar, care a bifat din start cel puțin 30 de cititori, cu mine fix 31, poate chiar mai mulți, cu prezentări agreabile, care dau bine la CV-ul oricărui autor.

Vali Nițu, *Numele tău – floare de colț*, cuvânt-înainte de Daniel Cristea-Enache, Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2015, 144 p. O mică bijuterie lirică, axată pe 129 de „piese” având ca leitmotiv iubirea, cuvântul acesta revenind ca atare de circa 20 de ori numai în titlurile poeziilor. Scrisă cu entuziasmul unui îndrăgostit experimentat, adică matur și totuși inocent ca un adolescent, placheta lui Vali Nițu respiră prospețime și optimism, opera unui om împlinit și cu toate acestea încă fragil undeva la baza eșafodajului său din metafore, rime și alte chestii delicate precum acestea, lăsând impresia că iubirea este de fapt o mască sub care se adăpostește ca după o cazemată de oțel în așteptarea bombardamen-

tului care va să vină sau să nu mai vină niciodată. Oricum, poeziile sale sună plăcut în liniștea anotimpurilor bărbatului revenit pe câmpul de luptă (care poate fi trupul femeii iubite) cu singurul gând de a mai da o bătălie glorioasă, deocamdată una măcar: *este vremea frunzelor arămii/ acoperite cu alb/ chem vântul din cuvinte/ ecourile pașilor se desprind atent/ și te găsesc în vers/ cu mângâieri catifelate/ femeie din al meu timp/ te voi iubi mereu cu puritate/ în metafora dorinței/ […] am atâta nevoie de tine/ aripa mea/ din pragul unei vieți/ acum trăite/ nu șoptite-ntr-o carte* (inima descheiată la nasturele toamnei).

Emilia Dănescu, ***Odihna pietrei***, Editura Ștef, Drobeta/Turnu Severin, 2015, 124 p., versuri, prezentare de Lucian Gruia. A treia carte de versuri a poetei originare din

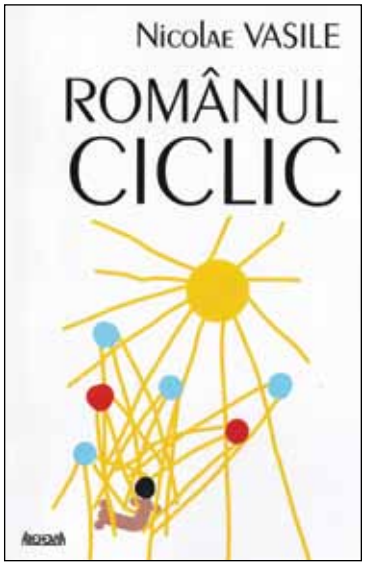
Rm. Vâlcea, stabilită în București însă, dar cu legături pe linie culturală și în Târgoviște. Surpinde aici printr-un vers plin de candoare, o imaginație deschisă și cuminte în același timp, înțeleaptă și matură, care îndeamnă la meditație: *Eu am ales/ să fiu OM.// Tu m-ai învățat/ ce este o piatră.// Acum aș vrea/ să aflu/ cum poți fi PIATRĂ/ cu suflet de om.// Învață-mă!* (Învață-mă!, p. 12) sau: *Privesc piatra/ cu ochii sufletului,/ o ascult cu urechea minții./ Are ochi, nas, gură, urechi/ și o lacrimă pe obrazul stâng*. (Așa mă scriu, fragment, p. 33). Și exemplele de acest calibru sunt multe.

Carmen Georgeta Popescu, ***Scările din labirint. Reflecții***, Editura Singur, Târgoviște, 2015, 90 p. Este a treia carte primită de la doamna Popescu (originară din Vatra Dornei, dar stabilită în Târgoviște), prima de proză însă (celelalte fiind plachete de versuri). O scriitoare plină de grație, la propriu și la figurat, distinsă, modestă și în același timp delicată, prezența cât și scrisul dumneaei fiind imposibil de trecut cu vederea. A debutat relativ târziu (mai 2014, cu placheta *Viața ca un joc*), după cum însăși mărturisește într-un autointerviu publicat pe finalul plachetei *Eșafodul culorilor* (2015), inițial fiind preocupată de îndatoririle profesionale, de „misiunile" specifice soției și mamei, dar de atunci nu se mai oprește din

scris, o face însă într-un mod deloc agresiv, cu plăcerea și satisfacția omului ajuns nu la un capăt de drum, ci într-o intersecție amplă, de unde i se deschid alte căi numai bune de explorat. În cazul de față, uzând de un vocabular echilibrat, elevat, brodează pe marginea tuturor sentimentelor din ranița soldatului, de la fericire la vis, împliniri și eșecuri, așteptări și critici, bârfe nevinovate, speranțe și constatări de moment, doruri…, neuitând să dea sfaturi, dar nu imperativ, ci cu căldura tipică omului încercat, trecut cu bine prin marile probleme ale vieții: „Omule, să nu cumva să-ți lipsească ceva! Nici măcar înțepătura aceea perfidă care pune semne de întrebare acolo unde credeai că ești sigur de tine…" (p. 89).

Nicolae Vasile, ***Românul ciclic***, cuvânt-înainte de Ion C. Ștefan, Editura Arefeana, București, 2015, 168 p. Alt autor prolific din batalionul târgoviștenilor care-și fac veacul mai mult pe la București, combatant de bază la Teatrul Nostru, unde a venit ca dramaturg, autor de texte propozabile pentru jocul pe scenă și a rămas ca actor, împrejurare în care am putut să-l cunosc mai bine decât

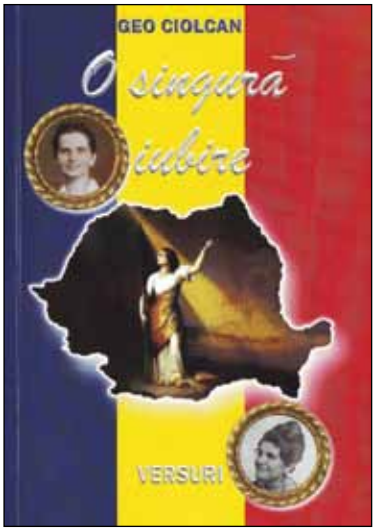
din cărțile oferite la întâlnirile salonului literar al SST-ului. Poet și prozator în egală măsură, prețuit de mine însă mai mult pentru calitatea din urmă, prin *Românul ciclic*, unde reunește câteva reușite proze scurte, „dom' profesor" se dezvăluie și ca filosof, autor de aforisme, unele mulate pe o logică tipic inginerească mai degrabă, și care lasă loc la comentarii, altele însă impecabile (cel puțin la o primă vedere): „Înainte de a avea atâtea drepturi, femeia avea totul, știa ea cum! De când a dorit să fie egală cu bărbatul, are numai jumătate, partea ei."

Victoria Milescu, ***Cenușa verii/ Les cendres de l'été***, versuri, eLiteratura, București, 2015, 142 p., traducere în franceză de Ion Roșioru, revizuit de Paula Romanescu. Cunoscută și din paginile „ProARME"-lor, membră a USR, originară din Brăila, Victoria Milescu este o scriitoare matură și deplin stăpână pe mijloacele de expresie, cartea semnalată aici nefiind decât o dovadă în plus, indiferent de gravitatea

tonului ori de registrul inspirațional: *Capul meu blond e o bombă cu ceas/ Îi aud tic-tac-ul la fiece pas// Merg prin oraș și zâmbesc ridicol/ Oamenii nu știu că sunt un pericol// Doar cunoscuții se uită ciudat/ Deși sunt aceeași cumva m-am schimbat// Capul meu va exploda într-o zi/ Capul meu ca o bombă cu poezii* (Capul meu).

Geo Ciolcan, *O singură iubire*, prefață de Ana-Maria Păunescu, versuri, Editura Regis, București, 2015, 424 p. Scriitor militar, ziarist din generația lui Adrian Păunescu, Geo Ciolcan antologhează aici o serie de poezii cu temă dată cu eșalonare pe trei „direcții" tutelare, cum se exprimă poetul însuși în deschiderea volumului, în ordinea: mama, iubita (soția) și țara. Ca fapt divers, îmi vine în minte o poezie din anii școlii a lui Păunescu, finalizată cam așa: „La muncitori mă-nchin, apoi la mame". La Geo Ciolcan problema se pune un pic invers, mama e pe primul lor – și mi se pare logic – apoi vine restul. În fine, pe mine unul nu m-a convins, fiindcă în chestie de iubire a treia cale nu există, ori iubești țara, ori nevasta, ori mama. Ori, în cazul nostru, al scriitorilor, opera. Și aici mă gândesc la Marin Preda, care undeva în economia „jurnalului" său spune, și n-am cum să nu-i dau dreptate, că între operă și nevastă (citez din memorie), scriitorul alege opera. E vorba de scriitorul născut,

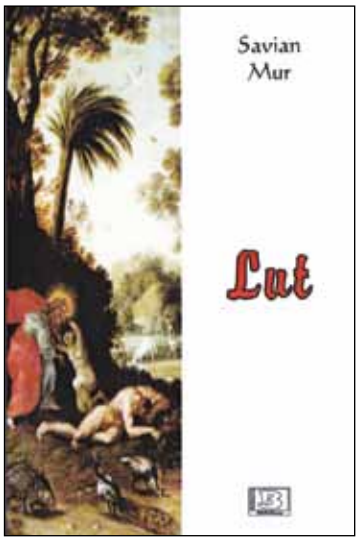
nu făcut, să ne înțelegem. Ca un oltean veritabil însă Geo Ciolcan o scaldă ca la Crâmpoia (comuna de origine a lui și de aventuri din copilărie a mea, de unde și divagațiile permise aici), dar una peste alta, am găsit în cartea Domniei Sale poezii pe care mi-aș fi dorit să le scriu eu însumi și asta cred că spune totul, și mă opresc la un singur exemplu din motive de spațiu, *of course*: *Mai trece Iancu galopând prin munți,/ Tăindu-și greu printre zăpezi cărare./ În depărtări pe-albitele lor frunți/ Se profilează umbra lui călare.// Mai trece Iancu săgetat de dor,/ Oprindu-se prin sate-n crucea nopții/ Că-l mai așteaptă fetele-n pridvor,/ Și-n buciume-l mai cheamă-n zarea morții;// […] Mai trece Iancu pe la noi prin vis,/ Purtând cu el trecutele destine./ Din sipetul Poporului, deschis,/ Mai vine Iancu pe la noi, mai vine;// Nu zăvorâți zăvoarele la porți,/ Ci pregătiți-i praznic, ardeleni./ Din marea lui iubire pentru moți/ Se-ntoarce Iancu-n Munții Apuseni!* (Se-ntoarce Iancu-n Munții Apuseni!, Țebea, mai 2014, p. 368–369).

Gl.bg.(r) **Vasile Mălureanu**, ***Apărarea ordinii constituționale. Perspectiva unui ofițer de informații***, Editura Paco,

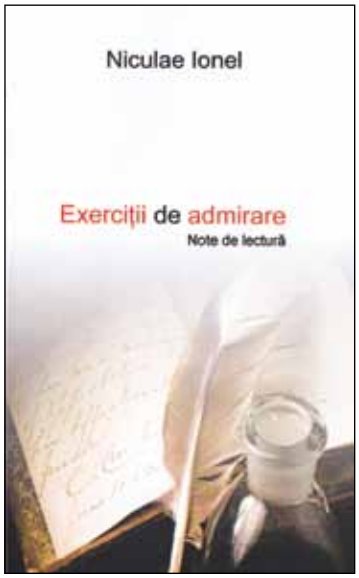
București, 2016, format tip manual, 428 p. Carte oferită redacției noastre de scriitorul militar Paul Carpen (îi mulțumim și pe această cale), redactorul-șef al revistei „Vitralii-Lumini și umbre”,care semnează cuvântul-înainte (alături de colonelul Filip Teodorescu, directorul numitei reviste). Colaborator al revistei veteranilor serviciilor române de informații, autorul grupează majoritatea articolelor publicate în ultimii ani aici, dar și în „Analele Academiei Naționale de Informații”, e vorba de „analize și evocări memorialistice ale unor aspecte privind istoria și activitatea principalului serviciu de informații al țării din ultimii 50 de ani”. Genul de carte scrisă din pasiune, dar și din datoria patriotului care, chiar dacă, prin natura împrejurărilor – în cazul de față trecerea în rezervă – este nevoit să agațe sabia în cui, înțelege să lupte în continuare, până la capătul puterilor sale, cu celelalte mijloace la îndemână, între cele mai nobile, pentru cine îl are, rămânând condeiul. Este genul de carte care-i irită pe antiromâni, îi lasă indiferenți pe ignoranții preocupați de orice altceva mai puțin de hrana spirituală, dar n-are cum să nu intre la inima combatanților de linia întâi, puțini dar prezenți în front, care nu-și pot permite să nu-și umple eventuale goluri de informație ori să-și consolideze bagajul deja format.

Savian Mur, ***Lut***, Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2016, 290 p. A 5-a carte, dar, de fapt, primul roman al târgovișteanului Savian Mur (un pseudonim), grefat pe mereu bătătoritele dar niciodată epuizabilele teme

biblice, cu Adam și Eva ca personaje inevitabile. Un roman, prin urmare, provocator, deși speculațiile și, în genere, baleierea pe gheața religiei creștine, cu Dumnezeu ca reper, mie unuia mi s-a părut întotdeauna riscantă. Se anunță un scriitor interesant.

Niculae Ionel, ***Exerciții de admirare. Note de lectură***, Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2016, 200 p., un volum care se prezintă de la sine fie și dacă ne gândim la „exercițiile” cioraniene, atâta doar că Niculae Ionel, mai modest, dar nu atât de modest încât să nu păcătuiască cu gândul, se rezumă să „admireze” scriitori exclusiv valahi, deocamdată, ce-i drept însă în

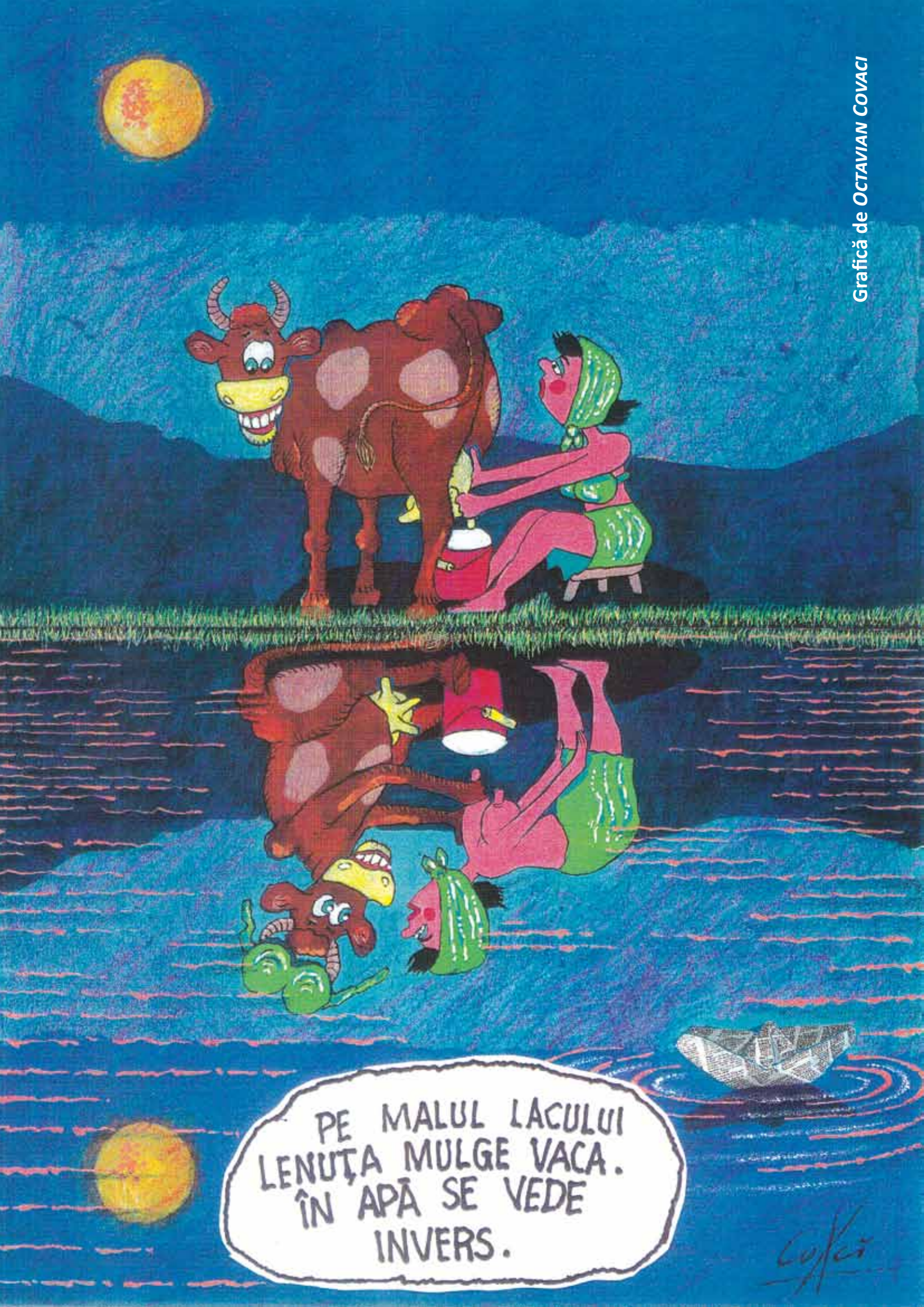
marea lor majoritate de anvergură cel puțin națională, de la Florentin Popescu la Grigore Leșe, un salt evident la nivel teoretic comparativ cu volumul din 2012, intitulat mult mai simplu și clar *Scriitori târgovișteni*, și unde, din câte se pare, și-a făcut numai încălzirea. Din câte se vede cu ochiul liber, avânt a luat din momentul în care a fost remarcat de Ana Blandiana – între noi fie vorba cam miorlăită și un pic corigentă la capitolul patriotism, însă capabilă oricând să dea aripi unor critici intrați la decolare pe culoarul principal al literaturii române –, dar nu trebuie uitat că Niculae Ionel a crescut odată cu SST-ul, servindu-se de revista „Litere” ca de o trambulină (în aceeași măsură în care și „Litere” s-a servit de el), spre câștigul deplin al tuturor, implicit al nostru, al scriitorilor grupați sub steagul SST-ului, mari și mici, cunoscuți și mai puțin cunoscuți, permanent aflați în căutare de citiori, de sponsori, dar și de critici cu autoritate care să ne bage în seamă.

Ioan Vișan, ***Capcane pentru ochi deschiși (vol. 1, Testamentul mistic***, 290 p., și vol. 2, ***Noua mea capcană – regretul sau Neliniștea așteptării***, 436 p.), Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2016, cuvânt-înainte la primul volum (aflat la ediția a II-a) de Mircea Horia Simionescu. Roman de dragoste, introspectiv, bine timbrat, opera unui profesionist care nu consumă muniția trăgând după vrăbiuțe. Cum nu pot baleia aici pe măsura valorii romanului, de altfel prezentat elogios în „Litere” de

critici adevărați, mă rezum la o simplă dar întemeiată afirmație condițională: când va mai trece valul primului entuziasm și se va scrie așezat despre istoria în derulare azi a Societății Scriitorilor Târgovișteni, profesorul Ioan Vișan – la un moment dat ajuns crescător de capre de rasă la Moreni! – va fi unul dintre romancierii imposibil de evitat, pe lângă unul ca el Mircea Cărtărescu fiind un simplu cioban de tranziție. Păcat că împrejurările sunt de așa natură încât anvergura sa este una redusă, arareori răzbătând dincolo de frontierele unui provincialism bine controlat de la centru.

Bogdan Didescu

Grafică de *Octavian Covaci*